

Årsrapport 2009

Fylkesmannen i Vest-Agder

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 3
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 10
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 23
Kongehuset	Side 23
Miljøverndepartementet	Side 23
Landbruks- og matdepartementet	Side 28
Kunnskapsdepartementet	Side 37
Barne- og likestillingsdepartementet	Side 48
Justis- og politidepartementet	Side 52
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 58
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	Side 62
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 64
Statens Helsetilsyn	Side 75
Samferdselsdepartementet	Side 77
Utenriksdepartementet	Side 78
Kultur- og kirkedepartementet	Side 78
Fornyings- og administrasjonsdepartementet	Side 79

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket – generelt

1.1.1 Tilstanden i fylket

Miljøvernområdet

De største miljøtruslene i vår tid er økende konsentrasjon av klimagasser i atmosfæren, reduksjon av det biologiske mangfoldet og stadig økende bruk og utslipp av helse- og miljøfarlige kjemikalier. Fylkesmannen har gjennom sitt arbeid med arealforvaltning og miljøvern et særlig fokus på sikring av områder som er viktige for å nå det nasjonale målet om å stanse tapet av biologisk mangfold. Den nye naturmangfoldloven blir sammen med den nye plandelen i plan- og bygningsloven de viktigste juridiske virkemidlene i dette arbeidet. Det forutsetter imidlertid at de nye lovene blir kjent blant tiltakshavere, planleggere og beslutningstakere i kommunene. Det ble i 2009 gjort en stor innsats for å informere om den nye plan delen i plan- og bygningsloven. Det blir i 2010 en stor utfordring for Fylkesmannen å gjennomføre et omfattende opplæringsprogram om den nye naturmangfoldloven. Den er hittil svært lite kjent for kommunene i Vest-Agder og dermed lite effektivt som virkemiddel.

Klimautfordringene er vår største miljøutfordring. Det er derfor et tankekors at Fylkesmannen som statlig miljøvernmyndighet og som ansvarlig for å samordne regional stats bidrag til kommunal og regional planlegging, mangler kompetanse og virkemidler til å følge opp den nasjonale klimapolitikken. Vi vil derfor som i tidligere år, framholde at det er avgjørende for å nå målene i den nasjonale klimapolitikken, at Fylkesmannens kompetanse på dette området bygges opp, samt at Fylkesmannens oppdrag og roller i gjennomføring av klimapolitikken blir klargjort.

Vi har også i 2009 hatt fokus på bruk og utslipp av helse- og miljøfarlige kjemikalier i vårt tilsynsarbeid på forurensningsområdet. Dette bør fortsatt være fokusområde for tilsynsarbeidet. I Kristiansandsfjorden ble det i 2009 gjennomført omfattende oppryddingstiltak, og det er avgjørende at miljøvernmyndighetene både regionalt og sentralt følger opp disse tiltakene med informasjon for å formidle for publikum hvilke miljøforberdringer som faktisk oppnås. Det er avgjørende for å kunne vinne aksept for nødvendigheten av ytterligere tiltak med omfattende kostnader. Det er etablert et eget prosjekt knyttet til opprydding i fjordene i Listerregionen. Her har den politiske ledelsen i Farsund, Kvinesdal og Flekkefjord kommuner engasjert seg svært positivt i arbeidet. Fylkesmannen og Klif bør støtte opp rundt dette engasjementet. Det bør arbeides strategisk med å trekke erfaringer fra arbeidet med Listerfjordene til bruk i andre områder som må gjennomføre oppryddingstiltak.

Det er et stort utbyggingspress i kyst- og byområdene i Vest-Agder. Det kommer til uttrykk gjennom at vi mottok 1429 plan- og dispensasjonssaker til behandling i 2009. Det er særlig stor aktivitet i kystkommunene Kristiansand, Søgne, Mandal, Lyngdal og Farsund. Vi opplever fortsatt at det i mange saker er stor avstand mellom de nasjonale arealpolitiske føringene og kommunenes forslag til arealbruk. Det gjelder særlig tiltak i strandsonen. Dette innebærer at Fylkesmannen må bruke innsigelse og påklaging som virkemiddel for å ivareta de nasjonale hensynene. I 2009 påklaget vi og reiste innsigelse i 172 saker. Det innebærer at ca. 12 % av sakene vi mottar utløser innsigelse eller påklaging. 48 % av innsigelser og klager var i 2009 knyttet til tiltak i strandsonen. De øvrige innsigelsene og klagen er knyttet til konflikter med arealer av verdi for biologisk mangfold, jordvern, barn og unges interesser, vassdragsnære arealer, sikkerhetsmessige forhold og støy. De fleste innsigelsene avklares gjennom drøftinger med kommunen eller gjennom mekling. Det er svært få planer som blir sendt til Miljøverndepartementet for sluttbehandling. En av hovedutfordringene for den kommunale arealforvaltningen i årene framover, er å fremme utbyggingsmønstre og boligstrukturer som er i samsvar med den nasjonale klimapolitikken samtidig som de ivaretar de store demografiske endringene vi står overfor. Det er avgjørende at sentrale miljøvern- og planmyndigheter ivaretar disse perspektivene i sin faglige veiledning og politikktutvikling. Fylkesmannen ønsker å bistå i dette utviklingsarbeidet dersom det er ønskelig.

Klagebehandling og rettssikkerhet

Samfunnsavdelingen har ansvaret for klagesaksbehandlingen på flere sakfelt rettet mot kommunesektoren og ivaretar således viktige rettssikkerhetsoppgaver i forhold til enkeltmennesker. Det har i 2009 vært en utfordring å balansere ressursene mellom på den ene siden lovpålagte oppgaver som enkeltsaker, klagebehandling og tilsyn og på den andre siden utviklings- og veiledningsoppgaver. Det vises til senere avsnitt i årsrapporten om saksbehandlingstid og rettssikkerhet og til rapporteringen på resultatområdene i kap. 3.

Kommuneøkonomi

Vest-Agderkommunene har levert svake brutto driftsresultat de siste årene. Foreløpige KOSTRA-tall for 2009 foreligger ikke, men tall for 2008 viser at fylket sett under ett oppnådde et negativt brutto driftsresultat på -1,1 pst. Dette er en klar forverring sammenliknet med 2007 (-0,1 pst). 10 av 15 kommuner i Vest-Agder oppnådde negative brutto driftsresultat og har med andre ord høyere løpende driftsutgifter enn driftsinntekter.

Tertialrapporteringen fra flere kommuner tyder på at resultatet i 2009 vil være noe bedre enn i 2008.

Utfordringen for mange av kommunene er at de har gjort seg avhengige av positive finansinntekter i den løpende driften, både i form av utbytte fra Agder Energi, men også i form av avkastninger på inntekter fra salg av energiaksjer som er plassert i finansmarkedet. Vest-Agder kommunenes andel av utbytte fra Agder Energi utgjorde om lag 284 mill kr, eller om lag 3 pst av samlede driftsinntekter i 2008. Store deler av dette beløpet går til rene driftstiltak.

Det historiske meget svake netto driftsresultatet i 2008 har tappet fondsreservene i flere kommuner og mange kommuner har hatt ingen eller få reserver til å håndtere svingninger i tjenesteproduksjonen i 2009. For disse har det ikke vært mulig å innfri statlige forventninger om å bedre den økonomiske balansen samtidig som tjenestetilbudet skal utvikles videre.

Fylkesmannen registrerer at flere kommuner i Vest-Agder har vedtatt å innføre eiendomsskatt og/eller utvidet skattegrunnlaget og satsene for denne type skatt de siste årene. Ytterligere to kommuner innførte eiendomsskatt i 2009. Dette kan tyde på at kommunene opplever et stadig økende press om å utnytte inntektpotensialet fullt ut.

Samtidig er Fylkesmannens hovedinntrykk er at kommunene viser god budsjett disiplin og har god økonomistyring, jf. at Vest-Agder pt. ikke har noen kommuner innmeldt i ROBEK.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Innen samfunnssikkerhet og beredskap anses tilstanden blant kommunene i fylket å være tilfredsstillende. Alle kommunene har risiko- og sårbarhets- (ROS-) analyser og kriseplanverk. En del kommuner er i eller har i løpet av året avsluttet omfattende prosesser med revidering av beredskapsdokumentasjonen.

På grunn av manglende personellressurser har Fylkesmannen måttet nedprioritere kontakten med regionale aktører i 2009 til fordel for kommunene. Pålagte aktiviteter har vært gjennomført. Forholdet til regionalt nivå anses enn så lenge å være tilfredsstillende.

Fylkesmannens regionale fylkes ROS-analyse er ikke oppdatert siden utarbeidelsen i 2003. Dette vil bli gjort i 2010 koordinert med Fylkesmannen i Aust-Agder slik at det lages en felles analyse for Agder.

Antallet plansaker som har vært til gjennomsyn i beredskapsenheten har økt fra 2008. Fylkesmannen har hatt et visst fokus på havnivåstigning gjennom veiledning til kommunene, gjennomføring av seminar og deltakelse i sentral arbeidsgruppe. Kvaliteten på risiko- og sårbarhetsvurderinger i planer mottatt fra kommunene viser at Fylkesmannens arbeid fremdeles er nødvendig. Implementering av ny plan- og bygningslovs bestemmelser på feltet pågår fremdeles og krever veiledning og oppfølging.

Det har vært tre hendelser i fylket i 2009 som har krevd spesiell oppmerksomhet fra Fylkesmannen: Utbrudd av blåtunge, influensapandemien og Full City-havariet. Hendelsene ble håndtert i fagkanal med beredskapsenheten som støtte. Samarbeidet internt i embetet fungerte meget bra. Hendelsene satte fokus på Fylkesmannens rolle som sentrale myndigheters regionale nivå og var en god bevisstgjøring. Håndteringen var ressurskrevende og gikk på bekostning av andre oppgaver.

Landbruksområdet

Landbruket i Vest-Agder er i likhet med resten av landet preget av en utstrakt nedgang i antall landbruksbedrifter. Agder og Telemark er i front i utviklingen. Antall driftsenheter i vårt fylke som får tilskudd er nå under 1200. I den grad landbruket skal være et verktøy for helt direkte å levere arbeidsplasser, bosetting og miljøgoder i grendene våre, har dette åpenbare konsekvenser. Men landbruket er også en vareproduserende næring, som må få utvikle seg for å kunne overleve. Dersom de brukene som er igjen kan ta i bruk ny teknologi og vokse seg større og sterkere enn de som legges ned, kan vi alternativt lese utviklingen som en effektivisering av produksjonen. Spørsmålet om vi ser en avvikling eller en utvikling av landbruket avgjøres altså ikke av nedleggingstakten først og fremst – men av om det skjer noe med de brukene som blir igjen. Dersom ingen av disse heller investerer for framtida, da er det grunn til å tenne varsellampene. Vi ser nå tegn til at flere investeringer kommer i mindre

områder med gode fagmiljøer – bla. i melk og i sau. Dette er positivt, men kan føre til at lokal mangel på arealer og fordyrende transport for noen av de nye store enhetene.

Hittil har gjenværende bruk vært i stand til å høste frigjorte arealer slik at lite innmark er gått ut av drift. Fylkesmannen vurderer det slik at vi nå nærmer oss smertegrensen, og at vi gradvis vil se økning i fulldyrkede engarealer som ikke lenger høstes. Leiejordsandelen er svært høy – 60% og mer i mange områder. Den nye bestemmelsen om varig og personlig driveplikt i jordloven er av stor interesse, og kan få betydning inn i dette problemområdet, dersom den kan praktiseres på en god måte. Utfordringen med å opprettholde et åpent kulturlandskap i områder med sterke interesser for friluftsliv og turisme, men som snart er tomme for husdyr, er allerede påtrengende. Vi har en gledelig økning i hold av utegangersau som et delvis svar på dette, både i skjærgården, og i innlandet. Melkeproduksjonen er fortsatt ryggraden i landbruket i Vest-Agder, med økende betydning jo lenger vest i fylket man er. Det er av avgjørende betydning for kulturlandskapet og for all nærings- og bygdeutvikling knyttet til landbruket, at mest mulig av denne produksjonen kan opprettholdes i framtida. Produsentmiljøet i kommunene vest i fylket er fortsatt sterkt, kanskje også i en nasjonal målestokk. Nye målsettinger lokalt, og nye virkemidler i jordbruksavtalen har utløst nye investeringer i svineproduksjonen på Agder. Dette er svært gledelig. Klimamessig har fylket de beste vilkår for hagebruk, og vi har flere gode eksempler på ny og til dels svært lønnsom produksjon av bl.a. jordbær og kirsebær med værvern, og innen potet. Fylkesmannen støtter dette på ulike måter, og vi ser nå en forsiktig økning av omfang og bedring av lønnsomheten.

Vest-Agder ligger lengst sør i Norge og skiller seg fra andre skogfylker med å ha en større andel varmekjære treslag. Ringvirkningene av den globale finanskrisen slo inn over skogbruket for fullt fra slutten av 2008. Skogbrukets medlemsorganisasjon i vårt fylke, AT Skog BA, måtte for første gang permittere ansatte, og det var full stopp på all avvirkning i 2 måneder. Sammenliknet med 2008 gikk avvirkningen i Vest-Agder noe ned i 2009, men var allikevel den nest høyeste etter årtusenskiftet. Det tas ut en stadig økende granandel, de siste år på 70 %, mens ressursene av furu og lauvtre utnyttes i mindre grad grunnet svakere lønnsomhet. Dekningen av skogsbil- og traktorveinet er bedret, men det er et økende behov for oppgradering av standarden. Investeringer i skogkultur viser en svak positiv økning de siste to årene. En styrking av virkemidlene i skogpolitikken har gitt en positiv økning i skogkulturinvesteringene, men en kunne gjerne bruk mer. Nye private aktører i tømmermarkedet har markert seg sterkere dette året, og tar tilsynelatende markedsandeler fra skogeiersamvirket.

En ny analyse av skogsektoren inkl videreforedling viser at omsetningen for hele Agder var på 3,7 mrd kr, med 2100 ansatte fordelt på 120 bedrifter. Disse arbeidsplassene betyr mye for lokalsamfunnene. Agder er også store på ved. Aktiviteten innen nyere former for bioenergi og bondevarme har i stor grad stagnert i vårt område fordi strømpris og andre rammebetingelser ikke er gode nok til at aktuelle prosjekter gjennomføres. Av regjeringens tiltakspakke for uttak av skogsvirke fra skog og kulturlandskap til energiflis, ble ingen prosjekter igangsatt i Vest-Agder 2009.

Kommunene er førstelinjen i landbrukspolitikken på alle områder, og den politiske interessen i kommunene for å ta dette handlingsrommet i bruk er økende. I tillegg til jordvern og arealplan, er særlig konsesjonssaker og boplikt viktige spørsmål mange steder. Fylkesmannen er likevel bekymret for at den landbruksfaglige kompetansen kan forvitne i mange kommuner, og at den administrative kapasiteten til å drive næringsutvikling mangler.

Arbeidet med ”Inn-på-tunet” tilbud i kommunene er godt i gang. Fylkesmannen har satt av en 60% stilling til arbeidet med å bistå kommunene i å oppfylle sine lovpålagte oppgaver, ved å bruke gårdsbruk som en arena for å imøtekomme ulike brukeres spesielle behov – f. eks. innen psykisk helse, arbeidstrening, botrening, tilrettelagt undervisning, familietilsyn, barnevern, ettervern rus med mer.

Barnehage- og utdanningsområdet

I arbeidet med å fremme statlige mål på **barnehage og utdanningsfeltet** overfor kommuner, private eiere og fylkeskommune har Fylkesmannen lagt stor vekt på å presentere institusjonsvirksomheten (barnehager, skoler) som deler av en større helhet.

To utfyllende perspektiver har vært en ledetråd: Barn, unge og deres oppvekstvilkår – og barnehage og skole som strategiske elementer i en samfunnsbygging på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå (infrastruktur, kompetanse, næringsliv, bosetting). Det er et ubetinget inntrykk at bevisstheten i kommuner og fylkeskommune om dette doble perspektivet er blitt sterkere de siste årene, og at det kommer til uttrykk i holdning og handling. Gjennom debatt og kunnskapsutvikling erkjennes stadig sterkere at det er en nær forbindelse mellom holdning til utdanning, arbeidsmarked, utdanningsnivå i hele befolkningen, likestilling og skoleresultater. I dette inngår at tverrfaglig og tverretattlig satsing og samarbeid om barnehage, skole og oppvekstvilkår lokalt og regionalt er en avgjørende forutsetning for å kunne endre en landsdel. Der fins ingen instrumentelle snarveier til kultur- og holdningsendring. Den agderske kulturen har tradisjonelt vært mer praktisk enn akademisk orientert. Det er neppe

tilfeldig at landsdelen ikke troner øverst på utdannings- og resultatstatistikker, og samtidig ligger helt i toppen over antall elev/ungdomsbedrifter i skolen (Ungt entreprenørskap) i fylkene.

På **barnehagefeltet** har målet om full behovsdekning og innføring av rett til barnehageplass hatt første prioritet. Antall barn i barnehage har økt til 9702 barn i vanlige barnehager. Inkl 494 barn i åpen barnehage har til sammen 10 196 barn plass i barnehage i Vest-Agder.

Alle kommuner er fulgt opp med veiledning med mer om utbygging og finansiering. Full behovsdekning er et krevende og bevegelig mål. Alle kommuner nådde målet om full dekning etter regjeringens definisjon om plass for alle som søkte ved hovedinntaket.

Utviklingsarbeid og kompetanse, er **innhold og kvalitet** satt i fokus i et nært samarbeid med kommunene. Statlige kvalitetsmidler er fordelt etter søknader fra kommunene, og har utløst økt aktivitet og fokus på barnehagekvalitet. Aktivitet og målrettet satsing varierer blant annet ut fra den enkelte kommunes barnehagefaglige kapasitet på kommunenivået. Det er blitt betydelig mer krevende å være en aktiv barnehageeier og –myndighet de siste årene ettersom sektoren var vokst.

Tilgangen på førskolelærere har til nå vært til dels svært god i Vest-Agder. Imidlertid ser vi tydelige tendenser til en vanskeligere rekrutteringssituasjon som vi antar vi forsterke seg. Fylket har foreløpig relativt få dispensasjonssaker fra utdanningskrav.

På **utdanningsområdet** Fylkesmannen lagt vekt på det dobbelte perspektivet slik det er beskrevet i innledningen. I arbeidet med å nå effektendringer har en særlig hatt tre innfallsvinkler:

1. Gjennom tilsyn, klagebehandling og veiledning har en lagt økt vekt på å se til at eierplikter og elevrettigheter er i tråd med gjeldende lov og forskrift.
2. Gjennom å holde frem plikten til systematisk kvalitetsutvikling for å fremme virksomhetens formål og elevers læringsmål har en søkt å understreke og forsterke eierrollen og dens plikter både individuelt, lokalt, regionalt og nasjonalt.
3. Ut fra at læreren er skolens viktigste resultatvariabel både negativt og positivt har en lagt stor vekt på statlig strategi for kompetanseutvikling, samarbeid mellom høyere utdanning og skoleeiere og andre tiltak av partnermessig art (Gnist, veiledning av nyutdannede lærere, rådgivere/karriereveiledere, annen oppfølging av kommuner/fylkeskommune som skoleeiere).

Vi har nå vært igjennom flere år med relativt god kommunal økonomi. God økonomi, vektlegging av systemarbeid, tilsyn og økt rettighetsbevissthet har vært gjennomgående trekk. Vi ser nå tydelig trekk i retning av vanskeligere kommunal økonomi. Negativt spenningsforhold mellom svakere rammer - og tydeliggjorte rettigheter og ambisjoner gjør eierrollen enda mer krevende. Høsten 2009 har vi sett en økning av enkeltelevsaker med høyere konfliktnivå hjem – skole/kommune enn vanlig. Dette er svært krevende saker for alle parter, også for Fylkesmannen som klage- og tilsynsinnsinstans, og er et trekk vi vil følge nøye. I debatten rundt fylkesmannsambetenes rolle og oppgave har flere påpekt at lovverket over tid har beveget seg i individuell rettighetsretning, og at dette har påvirket regional stats oppgaver i for eksempel klage- og ombudsrollen. Dette merkes ganske tydelig.

Dialog og klima mellom Fylkesmannen og skoleeierne er generelt svært god. Kombinasjonen av god juridisk og skolefaglig kompetanse i tilsyns- og veiledningsarbeid på utdanningsområdet anses som helt avgjørende for dialog, legitimitet og autoritet. Dette gjelder både i forhold til skoleeiere og overfor foreldre/elever som ønsker veiledning om rettigheter med mer. I et fylke med kun 16 offentlige skoleeiere merkes en viss ”tilsynstrøtthet”. Det er til en viss grad forståelig, men kan være en indikator på at det enkelte steder fins et heller romslig syn på opplæringsloven og dens plikter og pålegg.

Tilsyn på et tema gjennomført i et lite antall kommuner har en generell effekt også på øvrige kommuner.

Vår erfaring er at det arbeidet som er i gang på utdanningsområdet om tilsynsmetoder, kriterier for valg av tilsynsystema (vesentlighet, rettighetsrisiko) – og en åpning for i større grad å bruke veiledning som redskap fra statens side, er viktig og nødvendig.

Dokumentasjon og analyse som grunnlag for all kvalitetsvurdering, har ved flere anledninger vært tema i de regelmessige møtene en har med kommunene i løpet av året.

Fylkesmannen har også deltatt i arbeid initiert av KS om dette. Det er vårt klare inntrykk at skoleeiere og skoler på en mer omfattende og systematisk måte legger vekt på **resultatdokumentasjon og analyse** i sine metoder for kvalitetsarbeid i skole og barnehage.

I tildelingen på kap 1510-01 for 2009 er feilen i tildelingen fra 2008 på grunn av feil i datagrunnlaget delvis rettet opp.

Riksrevisjonens gjennomgang av Fylkesmennes arbeidsoppgaver viste at det ikke var samsvar mellom tildelte midler og arbeidsoppgaver. Som følge av dette bevilget Stortinget 25 mill. kroner ekstra på kap 1510-01 for 2009. Vest-Agders andel av dette ble 2,2 mill. kr.

Feil i tildelingen for 2008 ble delvis rettet opp med en tilleggstildeling som ble innvilget først midtveis i året. Dette sammen med en generell liten tildeling kombinert med mye sykefravær førte til et mindreforbruk på ca 1,1 mill kr som forutsettes overført til 2009.

Dette skaper en romsligere budsjettsituasjon for 2009. Det er imidlertid knyttet stor usikkerhet til bevilgningene for kommende år. Det er derfor ikke grunnlag for å øke den faste bemanningen selv om arbeidsmengden skulle tilsi det.

Befolkning, levekår og helse

Vest-Agder hadde per 1.1.09 i alt 168.233 innbyggere og lå med det på trettende plass blant fylkene, etter nylig å ha passert Telemark. Fylket har stabilt fødselsoverskudd og netto innvandring. Kristiansand, som har 48 % av innbyggerne i Vest-Agder, lå i første tre kvartal 2009 på sjuende plass bant norske kommuner medflytteoverskudd og på åttendeplass når det gjelder fødselsoverskudd. Fruktbarhetsraten var i 2008 på 2,08, som var den tredje høyeste i landet Tall på svangerskapsavbrudd ligger lavt, både generelt og blant tenåringer. I 2008 ble det utført 11,1 abortinngrep per 1000 kvinner 15-49 år, som er lavest i landet.

Befolkningen har en yngre profil enn landsgjennomsnittet med høyere andel personer i alder 0 - 24 år. For aldersgruppen 30 – 84 år ligger andelen under landstallet, mens den er på landsnivå for de aller eldste. Det er imidlertid store variasjoner innen fylket. Hovedtendensen er at kommuner i innlandet og vestfylket har en mer alderstung befolkning og problemer med å holde folketallet oppe.

Sammen med nabofylket Aust-Agder har fylket i flere tiår hatt visse særlige utfordringer knyttet til helse og levekår. Sentrale stikkord er høyt forbruk av trygdeytelser, høy andel unge uføretrygdede, høy kreftforekomst, høyt forbruk av vanedannende legemidler, betydelig bruk av illegale rusmidler, høy andel dagligrøykere, samt lave skåre på Statistisk sentralbyrås indekser for levekår og likestilling. På noen av de nevnte problemområdene er der visse positive utviklingstrekk. Siste tall fra Kreftregisteret (perioden 2004 - 08) viser at Vest-Agder ikke ligger helt på topp i total kreftforekomst, men på fjerdeplass blant menn og på tredjeplass blant kvinner. Det har vært en gledelig utvikling i forekomst av melanom (føflekkreft), den mest alvorlige typen av hudkreft. Men for både lungekreft og ikke-melanom hudkreft blant menn ligger Vest-Agder aller høyest, mens kvinnene i fylket ligger nest høyest for de samme to krefttypene. Andelen dagligrøykere har falt sterkere enn landsgjennomsnittet og lå i perioden 2004 – 08 på 26 %. Forbruket av legemidler mot røyking var i 2007 det tredje høyeste i landet. Andelen person på LAR-behandling for opioidmisbruk ligger høyt.

Det er organisert et partnerskap for folkehelse, som er felles for de to Agder-fylkene. Dette omfatter begge fylkeskommuner og fylkesmannsembeter, kommuner, Sørlandet sykehus HF, Universitetet i Agder og representanter for frivillige organisasjoner. I Vest-Agder deltar alle de femten kommunene i partnerskapet.

Fylket har god fastlegedekning og relativt stor stabilitet blant primærlegene. Én utfordring er økende gjennomsnittsalder og derved større andel av fastlegene som har fritak for legevaktstjeneste. I 2009 søkte flere kommuner om oppretting av nye fastlegehjemler, og fikk dette innvilget av nasjonalt råd for legefordeling. Det er tre interkommunale legevaktsentraler; lokalisert i Kristiansand, Mandal og Flekkefjord.

Pleie- og omsorgstjenester er bygd ut med relativt høy sykehjemsdekning sett i landssammenheng, men med betydelige forskjeller mellom kommunene. Det har de foregående år vært en tendens til omgjøring av sykehjems plasser til omsorgsleiligheter, bl.a. ut fra økonomiske insentiver. Dette kan skape vansker ved behov for flytting og tilbakeholding av aldersdemente uten samtykkekompetanse, da slik tvang kun kan benyttes i institusjoner hjemlet i kommunehelsetjenesten.

Sørlandet sykehus HF dekker (tilnærmet) all institusjonsbasert spesialisthelsetjeneste i begge Agder-fylkene. I Vest-Agder er hovedsykehuset i Kristiansand. I tillegg er det et lokalsykehus (med akuttfunksjoner og fødeavdeling) i Flekkefjord, som også dekker to kommuner i Rogaland. Både Kristiansand og Arendal (i Aust-Agder) skal være såkalt fullverdige akuttisykehus, men med en viss funksjonsfordeling. Det er pågående diskusjoner med stort folkelig og lokalpolitisk engasjement om funksjonsdeling og evt. samling av flere funksjoner i Kristiansand. Siste året har fokus særlig vært rettet mot akuttberedskap innen navrologi og

barnesykdommer (spesielt nyfødttmedisin). Gjennomgang av økonomitall for tidligere Helse Sør og nåværende Helse Sør-Øst RHF har vist en relativ underfinansiering av Sørlandet sykehus. Det er nå startet en omfordeling for en viss oppretting av denne skjevheten. I Kristiansand er det et klart etterslep på vedlikehold og fornying av utstyrsparken.

1.1.2 Tilstanden i embetet

Budsjett 2009

Riksrevisjonens gjennomgang av Fylkesmennenes arbeidsoppgaver viste at det ikke var samsvar mellom tildelte midler og arbeidsoppgaver. Vest-Agder har kommet spesielt dårlig ut etter at departementet innførte en ny budsjettfordelingsmodell. Med bakgrunn i Riksrevisjonens rapport bevilget Stortinget 25 mill. kroner ekstra på kap 1510-01 for 2009. Vest-Agders andel av dette ble 2,2 mill. kr.

Feil i tildelingen for 2008 ble delvis rettet opp med en tilleggstilDELING som ble innvilget først midtveis i året. I tillegg ble refusjonen av sykepenge høyere enn opprinnelig beregnet. Dette ga et mindreforbruk på kr 1,1 mill kr som ble overført 2009.

Regnskapet for 2009 viser et mindreforbruk på kr 1,8 mill. kr. Av dette er kr 500.000 direkte bundet opp mot nasjonale IKT-prosjekt som fylket har ansvar for og gjelder derfor ikke drift av eget embete.

Den resterende delen av mindreforbruket kan tilskrives følgende forhold:

- Større refusjoner av sykepenge enn budsjettet
- Mer vakanser i stillinger enn beregnet. I en avdeling har en stilling stått ledig det meste av året. Dette skyldes at vedkommende som har takket ja til stillingen har trukket seg rett før tiltredelse to ganger.
- Større dekning av administrative kostnader en budsjettet.

Saksbehandlingstid og rettsikkerhet

Fylkesmannens utfordringer som klageorgan på flere felter er å kunne ha tilstrekkelig ressurser til å overholde departementenes generelle målsetting om at saksbehandlingstiden ikke skal overstige tre måneder. Her kommenteres de to største klagesaksområdene.

Tross finanskrisen er tilgangen på **klagesaker etter plan- og bygningsloven** stabil. Fylkesmannen mottok i 2009 354 nye klagesaker. Samfunnsdivisjonen avgjorde totalt 239 klagesaker. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle sakene var **4,2 måneder** så på dette feltet er **resultatkravet ikke oppfylt**. Ved årsskiftet var det 90 klagesaker til behandling.

Det andre store klagesaksfeltet er **klagesaker etter sosialtjenesteloven**. Saksfeltet er delt mellom helse- og omsorgsdivisjonen som behandler saker etter kap. 4, 4A, 6 og 6 A, mens samfunnsdivisjonen behandler klager etter kap. 5 og 5A. Samlet mottok Fylkesmannen 184 nye klagesaker etter sosialtjenesteloven i 2009.

Fylkesmannen avgjorde i alt 174 klager. Av disse ble 166 (**95%**) av saker avgjort innen tre måneder så departementets/Helsetilsynets krav er oppfylt på sosialtjenestelovens område. Det vises for øvrig til egen rapport til Helsetilsynet.

Ledelse og personalpolitikk

Embetet gjennomførte i 2009 et lederutviklingsprogram. Programmet hadde fokus på rollen som personalleder og individuelle utviklingsplaner. Embetsledelsen, avdelingsdirektørene og enhetsledere/seksjonsledere/gruppelidere fra samtlige avdelinger har deltatt i programmet.

1.2 Rapportering på ressursbruk

1.2.1 Embetet som helhet

Innenfor arbeidsområdet plan- og bygningsloven er det samlet utført nærmere 1 årsverk overtids- og ekstraarbeid. Dette kommer ikke fram i oversikten.

Departement	FMVA	Sum
-------------	------	-----

	1510 Fagdep.		1510 Fagdep.	
Kongehuset	4		4	0
Miljøverndepartementet	656	144	656	144
Landbruks- og matdepartementet	575	17	575	17
Kunnskapsdepartementet	240	110	240	110
Barne- og likestillingsdepartementet	168		168	0
Justis- og politidepartementet	161	0	161	0
Kommunal- og regionaldepartementet	212		212	0
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	181		181	0
Helse- og omsorgsdepartementet	202	136	202	136
Statens Helsetilsyn	211		211	0
Samferdselsdepartementet	2	0	2	0
Utenriksdepartementet	6		6	0
Kultur- og kirkedepartementet	5		5	0
Fornyings- og administrasjonsdepartementet	1		1	0
Administrasjon	970	73	970	73
Embetsledelse	68		68	0
Sum:	3662	480	3662	480

1.2.2 Det administrative området

Embetet har hatt fungerende assisterende fylkesmann hele 2009. Assisterende fylkesmann var sykemeldt fram til 30.6. da han fratrådte.

En 80% stilling i ekspedisjon/forværelse er fast sekretær for fylkesmannen.

Finansiert på fagkapitler omfatter vår andel av ansatte i Servicetorget i Fylkeshuset. Via leieavtalen som er forhandlet sentralt er vi pålagt å være med i Servicetorgsamarbeidet i Fylkeshuset.

Område	FMVA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Embetsledelse (FM og ass. FM)	68		68	0
Administrativ ledelse (adm sjef el. tilsvarende)	45		45	0
Arkiv	305		305	0
Regnskap og lønn	143		143	0
Personal	45		45	0
IKT	184		184	0
Informasjon	32		32	0
Ekspedisjon/forværelse	99		99	0
Statens hus (vaktmester, kantinge, sentralbord, renhold mm)	117	73	117	73
Landsdekkende oppgaver på administrativt område			0	0
Sum:	1038	73	1038	73

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgaver. Fornyning av offentlig sektor

2.1.1 Generelle samordningsoppgaver

I arbeidet med å formidle det økonomiske opplegget i forbindelse med kommuneproposisjonen og statsbudsjettet får Fylkesmannen sterke signaler fra kommunene om manglende samsvar mellom oppgaver og ressurser. Dette er også et stadig tilbakevendende tema i styringsdialogen med kommunene. I styringsdialogen melder flere kommuner om utfordringer knyttet til betydelige utgifter som følge av erstatningskrav fra tidligere institusjons- og fosterhjemsbarn, underfinansiering av barnehagereformen og økende forventninger fra innbyggerne i forhold til omfang og kvalitet på tjenestetilbudet.

I 2009 er det gjennomført åtte kommunebesøk der embetsledelsen har møtt kommunens politiske og administrative ledelse. Sentrale temaer har vært kommuneøkonomi, omstilling og interkommunalt samarbeid, oppvekstdialog, helse-, sosial- og omsorgsdialog, landbruks- og næringsdialog og miljøvern- og arealdialog. I 2009 har også kvalifiseringsprogrammet og ny lov om kommunal beredskapsplikt vært faste temaer. Kommunene melder om store problemer med å innfri innbyggerens forventninger om et bedre tjenestetilbud på tross av økte rammer.

Tilstandsvurdering: Det er vanskelig å se noen klare effekter av vår rolle som samordner. Fylkesmannen har et ansvar for å melde om lokale forhold til sentral stat, men her har vi et forbedringspotensiale når det gjelder å finne en effektiv og systematisk måte å formidle denne type problemstillingene videre, samt å etterspørre sentral stats oppfølging. Vårt inntrykk er at kommunene opplever den statlige styringen som fragmentert og til lite oversiktlig. Det kreves betydelig mer ressursinnsats på området for å oppnå stor grad av samhandling og samordning.

2.1.2 Fornyning av offentlig sektor

Fylkesmannen har valgt å prioritere bruken av skjønnsmidler i fornyingsarbeidet, og begrenset veiledningsarbeidet, erfaringskonferanser og nettverksbygging. I noe utstrekning deltar embetet som observatører eller som medlemmer av styringsgrupper o.l. i enkelt prosjekter. For kommunene er prosjektskjønnet et viktig, og i mange tilfeller avgjørende, hjelpemiddel for å finansiere nye prosjekt. Vår rolle som formidler av prosjektskjønn gjør at ikke bare de mindre kommunene går sammen om å initiere prosjekt for å utløse midler, men også at de tre regionsamarbeidene har stort fokus på denne typen fornyingsarbeid.

Tilstandsvurdering: Fylkesmannen ser at omfanget av forpliktende samarbeid varierer i regionene og at kommunene har ulike motiver for å samarbeide. Mange kommuner ser ut til å vegre seg for omfattende forpliktende samarbeid der tjenesteproduksjonen flyttes ut av kommunen. Fylkesmannen anser det som svært nyttig å følge kommunenes fornyingsarbeid, men det er av ressursmessige hensyn vanskelig å prioritere dette særlig høyt.

2.2 Velferd, helse og personleg tenesteyting

Gjennom oppfølging av Omsorgsplan 2015 har fylkesmannen arbeidet for at kommunene ved revisjon av sine kommuneplaner innarbeider prognoser for **demografisk utvikling**, både aldersmessig og når det gjelder andel ikke-vestlige innvandrere.

Fokus på **brukermedvirkning** ved utforming av tjenestetilbud har særlig vært vektlagt gjennom fylkesmannens oppfølging av opptrappingsplanene for psykisk helse og for rusfeltet.

Nødvendig **samhandling** mellom ulike tjenester, etater og forvaltningsnivåer tas opp i mange sammenhenger når fylkesmannen har kontakt med utøvende tjenester og politiske organ, bl.a. i tilknytning til opptrappingsplanene for psykisk helse og for rusfeltet, samt ved omtale av viktigheten av at individuell plan utarbeides for dem som har rett til det.

Det foreligger samarbeidsavtaler mellom Sørlandet sykehus HF og alle kommunene i fylket. Det er opprettet ACT-team i samarbeid mellom Distriktpsikiatrisk senter Solvang og Kristiansand kommune. I vestdelen av

fylket er det etablert et helsenettverk mellom fem kommuner i Lister-regionen og Sørlandet sykehus Flekkefjord.

Med utgangspunkt i Nasjonal strategi for **kvalitetsutvikling** i helse- og sosialtjenestene er kompetanse og kvalitetsaspektet løftet fram og vektlagt innenfor ulike sammenhenger, ikke minst knyttet til oppfølgingen av satsinger som Omsorgsplan 2015, Opptrappingsplanen for psykisk helse, Opptrappingsplan for rusomsorgen og i folkehelsearbeid. Det vektlegges at kvalitetsarbeidet må integreres i daglig virksomhet og ikke leve sitt eget liv på siden av denne. Samtlige kommuner deltok våren 2009 på en samling for lederne innen pleie- og omsorgstjenester, hvor internkontroll og kvalitetsutvikling var tema.

For å styrke det tverrsektorielle **folkehelsearbeidet** har fylkesmannen internt en gruppe "Folkehelse på tvers" med deltakelse fra alle fagavdelingene. Fylkesmannen vektlegger å få inn folkehelsepremiss på alle nivåer i offentlig planlegging. Fylkesmannen deltar som medlem av styringsgruppen og sekretariatet for Partnerskap for folkehelse i Agder. Alle 15 kommuner i fylket deltar i partnerskapet; som ellers består av de to fylkeskommunene, fylkesmennene, Universitetet i Agder, Sørlandet sykehus og frivillige organisasjoner. Gjennom partnerskapet er kommunenes folkehelsearbeid fulgt opp ved regelmessige nettverksmøter og annen kompetanseoppbygging.

Samtlige ungdomsskoler og kombinerte barne- og ungdomsskoler tilbyr elevene gratis frukt/grønt daglig. Tolv grunnskoler har fem timer fysisk aktivitet ukentlig. I alt 88 % av ungdomsskoleelevene deltar i FRI-programmet for røykfrihet, 187 klasser gjennomførte minst tre leksjoner knyttet til programmet. Det er gjort fylkeskommunalt vedtak om røykfrie videregående skoler.

Fylkesmannen deltar i et regionalt referansenettverk om **kjønnslemlesting** og tvangsekteskap i sør. Det er avholdt en todagers konferanse om disse temaene.

Det er etablert en styringsgruppe hos fylkesmannen for arbeidet med **Omsorgsplan 2015**; fylkesmannen, fylkeslegen og utdanningsdirektøren er medlemmer. En prosjektgruppe ivaretar det konkrete arbeidet. For kompetanseløftet er det etablert en resursgruppe med deltakere fra fylkeskommunens utdanningsavdeling, Universitetet i Agder og KS Agder. I Fylkesmannens styringsdialog med kommunene er Omsorgsplan 2015 tema. Det er i 2009 etablert undervisningshjemmetjeneste i Kristiansand kommune, som forutsettes å samarbeide med undervisningssykehjemmet i nabokommunen Songdalen.

Når det gjelder **demensplanen**, er det lagt vekt på tilrettelegging av boliger, opprettelse av dagsenter, samt kompetanseheving ved bruk av materiell fra Nasjonalt kompetansesenter. Tretten av 15 kommuner har tilrettelagte plasser for demente i sykehjem. Ti kommuner har dagtilbud for demente.

Som oppfølging av **Kompetanseløftet 2015** har fylkesmannen bl.a. samarbeidet med utdanningsinstitusjoner og undervisningssykehjemmet om etter- og videreutdanning.

Fylkesmannen følger utviklingen i antall årsverk og kompetansesituasjonen i kommunene.

Fylkesmannen har bistått Husbanken med behovsvurdering av søknader **om investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger**. Totalt er det i 2008-09 anbefalt tilskudd til 213 enheter. Det var søkt om 261.

Utviklingen etter at perioden for **opptrappingsplanen for psykisk helse** gikk ut ved årsskiftet 2008-09, har vært fulgt nøye. Tre kommuner har planlagt endringer og nedbemanning, én kommune med opp mot 50 %. Det er ellers vektlagt å se sammenhengen mellom arbeidet for psykisk helse og andre aktiviteter, spesielt opptrappingsplanen for rusomsorgen, men også kvalitetsutvikling og folkehelsearbeid.

Fylkesmannen holdt i 2008 tilbake kr 4 188 749 av det øremerkede tilskuddet, fordi fem kommuner ikke oppfylte forutsetningene eller hadde ubrukte midler på fond fra 2007. Alle disse midlene ble utbetalt i 2009.

Innen **rusfeltet** har fylkesmannen igangsatt kompetansehevingstiltak på flere nivåer. Det er gitt tilbud om kurs til ansatte i kommunenes helse- og sosialtjenester, pårørende og brukerrepresentanter. Det er etablert et samarbeidsforum for rådgiverne for rusarbeid og for psykisk helse i kommunene, hvor også Sørlandet sykehus deltar. Tre kommuner er med i forsøket med koordinerende tillitspersoner. Fylkesmannen stimulerer kommunene til utarbeiding av ruspolitiske handlingsplaner.

Fylkesmannen og helsetilsynet i fylket behandler **rettighetsklager** etter resp. sosialtjenesteloven (174 saker) og helsetjenestelovgivningen (pasientrettighetsloven og kommunehelsetjenesteloven, 28 saker). I all hovedsak blir sakene behandlet innen de frister som er fastsatt av Statens helsetilsyn. Av 51 saker behandlet etter sosialtjenestelovens kapittel 4 eller 6 i 2009, ble 21 vedtak stadfestet, 10 ble omgjort, 15 opphevet, og 5 saker ble avvist.

Helsetilsynet i fylket har i 2009 behandlet 86 **hendingsbaserte tilsynssaker** overfor helsepersonell og/eller helsetjenesten. Tolv av sakene ble videresendt Statens helsetilsyn for vurdering av formell reaksjon etter helsepersonelloven. Det ble behandlet 1 tilsynssak etter sosialtjenesteloven.

Helsetilsynet i fylket gjennomførte i 2009 **planlagte tilsyn** basert på systemrevisjonsmetodikk etter egen plan i samsvar med retningslinjer fra Statens helsetilsyn. Landsomfattende tilsyn med psykiske helsetjenester til voksne ved distriktpsikiatriske sentra (DPS) ble utført av et felles tilsynsteam for Telemark og de to Agder-fylkene. I Vest-Agder var det i 2009 tilsyn ved Lister og ved Lovisenlund/Mandal DPS. På eget initiativ - ut fra en risiko- og

sårbarhetsvurdering - utførte Helsetilsynet i Vest-Agder tilsyn med ortopedisk avdeling Sørlandet sykehus Kristiansand, samt intensivavdeling i Kristiansand og Flekkefjord. I fem kommuner ble det - som del av landsomfattende opplegg - utført tilsyn med helse- og sosialtjenester til barn i barneboliger og avlastningshjem etter sosialtjenesteloven. Det ble også utført tilsyn med helsemessig og sosial beredskap i to innlandskommuner.

Den 1.1.09 trådte det i kraft et nytt **kapittel 4A i pasientrettighetsloven** om adgang til å gi påkrevd helsehjelp med tvang til personer uten samtykkekompetanse. Loven er søkt fulgt opp av Fylkesmannen og Helsetilsynet i fylket gjennom informasjonsvirksomhet og ved behandling av mottatte kopier av vedtak og kontroll ved varighet utover tre måneder. Helsetilsynet ser med bekymring at det på langt nær er stilt ressurser til rådighet for å kunne ivareta denne nye oppgaven på tilfredsstillende vis, uten at dette rammer andre kjerneoppgaver ved virksomheten.

Fylkesmannen har gjennomført tilsyn etter vergemålsloven og behandlet flere klagesaker på overformynderienes vedtak. Noen av disse sakene har vært svært arbeidskrevende på grunn av at pårørende til hjelpevergetrengende har gått ut offentlig med avisinnlegg osv om overformynderiets saksbehandling.

Når det gjelder Fylkesmannens arbeid i forhold til NAV-kontorenes virksomhet vises til egen rapportering om kvalifiseringsprogrammet som er sendt via NAV Vest-Agder. Her nevnes kort at Fylkesmannen deltar i prosjektgruppe med NAV Vest-Agder hvor etableringen av nye NAV-kontorer, innføring av kvalifiseringsprogrammet, kompetanseutvikling, nettverksmøter og møter med sentrale myndigheter er aktuelle temaer. Fylkesmannen engasjerte i 2009 en kommunalt ansatt som kompetanseveileder i 20 % stilling og andre halvår engasjerte vi i tillegg en prosjektmedarbeider med oppgaver å gi veiledning og oppfølging til medarbeidere ved kontorene. Det ble også fokusert på innholdet i kvalifiseringsprogrammene. Disse engasjementene er ikke videreført i 2010.

I forhold til kompetanseutvikling i sosialtjenesten er det holdt grunnkurs i økonomisk rådgivning og Fylkesmannen samarbeider med Kompetansesenter for gjeldsrådgivning for Agderregionen. Fylkesmannen er representert i styringsgruppa for HUSK-Agder hvor kompetanseutvikling for kommunene er et viktig tema.

Statsborgerseremoni ble avviklet i november 2009.

2.3 Oppvekst, barnehagar, utdanning og likestilling

Barnehagefeltet

På barnehagefeltet har Fylkesmannen prioritert sterkt å fremme målet om full behovsdekning i tråd med Regjeringens definisjon.

Barnehagekapasiteten i fylket har økt slik at 9 702 barn ved årsskiftet har plass i ordinære barnehager. Tall for 2008 var 9 278 barn og for 2007 8650 barn. I tillegg har 494 barn plass i tilbud med åpen barnehage, slik at til sammen 10 196 barn hadde barnehagetilbud ved årsskiftet. Gjennomsnittlig barnetall per årskull i fylket er på ca 2200.

Alle kommuner er fulgt opp med veiledning mm om utbygging og finansiering. Kommuner som har ligget etter, er fulgt opp spesielt gjennom kontakt fra vår side både på fagavdelings- og embetsnivå. Utbyggingsplikten har vært en betydelig oppgave for kommunene. Vi opplever at ansvaret – og behovet - er erkjent, og at det i alle kommuner er en sterk vilje til utbygging og til å kunne imøtekomme retten til barnehageplass. Begrunnelsen for barnehageutbygging hadde for en del år siden et stort innslag av ønsket om å møte barns behov for lek. Senere kom også barn med særlige behov i fokus. I dag preger det behovet alle barn har for barnehage motiv og begrunnelse – og barnehagen som redskap for strategisk samfunnsutvikling i by og bygd.

Gjennom ny barnehagelov, rammeplan og statlige stimuleringsmidler til utviklingsarbeid og kompetanse er innhold og kvalitet satt i fokus. I dette arbeidet har Fylkesmannen hatt et nært samarbeid med kommunene. Statlige tilskuddsmidler til utvikling og kompetanse er fordelt i tråd med forutsetningene. Fylkesmannen har aktivt bidradd til samarbeid mellom Universitetet i Agder og barnehageeiere blant annet gjennom tilrettelegging for en videreutdanningsenhet om IT i barnehagen, fou i barnehagen, kurstilbud på Sørlandsk Lærerstevne, Mentor A (veiledning av nyutdannede førskolelærere og lærere).

Tilgangen på kvalifisert personale (førskolelærere) har tradisjonelt vært god i Vest-Agder,

men de første vanskene melder seg nå mht førskolelærere. Temaet er tatt opp med kommunene på ”Fylkesmannens barnehagemøter”, dvs. møter mellom fagansvarlige på kommuneplan og Fylkesmannen. Det har også vært fast tema på Fylkesmannens kommunemøter, dvs. møter mellom embetsledelse, avdelingsdirektører og kommuneledelse (administrativt, politisk) i ulike sammenhenger.

Deltaking i et statlig prosjekt, ”Menn i barnehagen”, har hatt god respons. To barnehager fra Vest-Agder oppnådde status som demonstrasjonsbarnehager.

En viss økning i klagesaker fra private barnehageeiere vedrørende likeverdig økonomisk behandling viser at dette er et krevende tema for kommunene. Ikke minst gjelder dette i relasjon til utviklingen i retning av større private eieraktører på barnehageområdet. Fylkesmannen har arrangert et dagsseminar for kommunene i fylket om dette.

Utdanningsområdet

Tilsyn på utdanningsområdet har i 2009 vært en hovedoppgave. Det er utført generell og spesiell områdeovervåking, innhenting og analyse av dokumentasjon på drift og resultat og oppfølging i etterkant.

Gjennomførte tilsyn 2009: Nasjonalt tilsyn opplæringsloven § 8-2 om gruppedeling

Statstilskudd voksenopplæring: To kommuner, tilfeldig utvalg.

Avslutning og oppfølging av tilsyn på 2 skoler godkjent etter privatskoleloven § 6a.

Opplæringsloven § 8-2 om gruppestørrelse (oppfølging av GSI-rapporteringen) : Gjennomføring i henhold til oppdrag fra Utdanningsdirektoratet. Gitt et pålegg.

Hendelsesbaserte tilsyn

Som del av det samlede tilsynsarbeidet har Fylkesmannen også tilbudt kommuner dagsmøter med gjennomgang og veiledning i tilknytning til kommunens system og praktisering av kap 5 i opplæringsloven (spesialundervisning). Til sammen 5 kommuner har takket ja til dette. Både Fylkesmannen og kommunene har opplevd dette som svært nyttig, og vi ser tydelig effekt i form av forbedret kvalitet etc i saksbehandlingen på området. Dette vil bli fulgt opp i 2010. Vi merker en viss ”tilsynstrøtthet” blant fylkets 15 kommuner, men den er ikke en ubetinget tendens. Likevel støtter vi sterkt det pågående arbeid vedr metodeutvikling på tilsynsområdet som er i gang fra Udirs side. Fylket har sammen med Hordaland vært arena for utprøving av ordning med eksterne veiledningsgrupper i regi av Udir. Foruten at dette har vært interessant og hatt stor nytteverdi både for oss og de deltakende kommunene, har det vist behovet for metodemangfold fra statlig side når det gjelder kvalitetsutvikling i tråd med lov og forskrift i kommunene.

Fylkesmannen har overfor kommunene og i eget arbeid lagt stor vekt på dokumentasjon og analyse som grunnlag for all kvalitetsvurdering. Skoleporten, Kostra, GSI, barnehagestatistikk med mer har ved flere anledninger vært tema i de regelmessige møtene med kommunene i løpet av året. En har også hatt tett samarbeid med KS Agder om dette. Opplæringsloven § 13-10 (system for analyse og kvalitetsutvikling) har stått sentralt.

Antall klager på enkeltvedtak har vært relativt stabilt de siste årene. Det har nok sine grunner. Et trekk vil vi likevel peke på: Vi mener å registrere en økning i klagesaker vedr enkeltelever med høyt konfliktnivå mellom hjem og skole/skoleeier. Vi tror ikke dette skyldes tilfeldigheter, og er et forhold vi vil ha et særlig fokus på fremover.

Fylkesmannen har fulgt opp reformen **Kunnskapsløftet**, særlig i forhold til kompetanseutvikling. Av tildelte 54 videreutdanningsplasser ble 34 fylt opp. Dette mener vi var et akseptabelt resultat. Derimot er vi mer usikre på ordningen for 2010. Trangere kommunale økonomiske rammer kan gjøre det vanskeligere for kommunene å finansiere sin del av vikarordningen, og utsagn om at videreutdanningsordningen er ”- for god for for få i forhold

til for mange som ikke får noe” er utsagn vi hører fra kommunene fra tid til annen.

Vi har særlig lagt vekt på aktivt å stimulere til nettverksarbeid mellom skoleeiere, og samarbeid og bistand fra høyskoler og universitet, jf. blant annet strategi for kompetanseutvikling i grunnopplæringen.

Fylkesmannen er sentral pådriver og part i etableringen av ”Skoleeierforum Agder”, et samarbeidsorgan for kommuner og fylkeskommuner i begge Agder-fylkene med hensikt å styrke koordinering og samarbeid blant skoleeierne – og styrke kontakten mellom dem og Universitetet i Agder. En del av hvert møte i forumet er avsatt til gjensidig informasjon og drøfting med ledelsen på Universitetet i Agder.

En arena for politikkformidling, styringsinformasjon og felles drøfting er ”Fylkesmannens utdanningsmøter”, som gjennomføres ca 5 – 6 ganger per år. Deltakere er blant annet representanter for kommuner, fylkeskommune, UiA, Sørlandet kompetansesenter (Statped), KS, Utdanningsforbundet og Vest-Agder kulturskoleråd. For samme gruppen arrangerte vi i mars 2009 en studietur til Stockholm bed besøk i Skolinspeksjonen, Skolverket og Stockholm kommune (kvalitets- og tilsynsenheten og enkeltskoler).

Vi har et godt og svært konstruktivt og konfliktfritt samarbeid med KS og fylkeskommunen. Dette medfører blant annet at vi kan brukes hverandres arenaer (rådmannsutvalg etc.) på en god og effektiv måte. Etter avtale har KS sekretariatsfunksjonen for Skoleeierforum Agder og GNIST dette året.

Fylkesmannens landsdekkende oppdrag om internasjonalisering i skolen (United World College, franske gymnas, Trollmidler, tyske stipend med flere), er fulgt opp i tråd med oppdrag fra KD, og rapporteres til Utdanningsdirektoratet. Et visst høydepunkt i 2009 var feiringen av at det er 30 år siden ordningen med at samarbeidslycèet i Bayeux kom i stand. Vi har i 2009 fornyet alt informasjonsmaterieil for de utenlandske tilbudene herunder laget en ny hjemmeside (FIVAI.NO). Søkertallene er sannsynligvis som følge av dette økende.

Barnevern.

En permisjon og en langtidssykemelding har særlig rammet barnevernfeltet og oppfølging av sosialtjenesten i 2009. På grunn av dette er det ikke gjennomført systemrevisjon i alle institusjoner, men alle pålagte individtilsyn er gjennomført. På barnevernfeltet er det ufordringer på tilsynssiden knyttet til en stor økning i antall plasser for enslige mindreårige asylsøkere. Fylket har nå 40 slike plasser. Ved utgangen av 2009 er de fleste kommunene med i et interkommunalt samarbeid på barnevernsektoren. Dette vil styrke rettssikkerheten til de som har behov for barnevernets tjenester. For øvrig vises til egen rapport om Fylkesmannens oppgaver på barnevernområdet

2.4 Arealdisponering og byggesaker

2.4.1 Formidling av nasjonal arealpolitikk

Miljøvernavdelingen og landbruksavdelingen deltar i Fylkesmannens kommunemøter, hvor vi redegjør for de nasjonale føringene for arealpolitikken. I tillegg blir dette redegjort for i våre uttalelser til planer og til dispensasjonssaker. I år har vi prioritert følgende arealpolitiske hensyn: Strandsonevern, ivaretagelse av vassdragsområder, villreinens leveområder og andre arealer som er viktige for det biologiske mangfoldet, ATP og klima. Miljøvernavdelingen har avholdt en egen konferanse for kommunene om bruk av miljødata (naturtyper, artsdata, friluftslivsområder m.m.) i arealforvaltningen. Vi gjennomførte også tre regionale konferanser om de nye planbestemmelsene i plan- og bygningsloven, samt en egen konferanse om de nye kravene til kartdata sammen med Statens Kartverk.

Tilstandsvurdering: Dette arbeidet har hatt høy prioritet i 2009. Vi har redusert bemanningen på planområdet i 2010. Det vil innebære mindre aktivitet knyttet til politikkformidling på dette området.

2.4.2 Oppfølging av RPR for areal og transport

Vi har i 2009 spesielt prioritert oppfølging av ATP-planlegging ved aktiv deltakelse i Knutepunkt Sørlandets ATP-prosjekt, som omhandler felles arealplan for alle kommunene i Knutepunktet. Videre tas RPR for areal og transport inn i plansaker der det er aktuelt.

Tilstandsvurdering: RPR for areal- og transport er et av Fylkesmannens viktigste virkemidler i gjennomføring av den nasjonale klimapolitikken. Vi etterlyser imidlertid en klargjøring fra Miljøverndepartementet om hvordan disse retningslinjene skal brukes i gjennomføring av klimapolitikken. Dette kan for eksempel gjøres ved et eget ”klimabrev” etter modell av tidligere ”strandsonebrev”.

2.4.3 Strandsonen

Det er et stort utbyggingspress i strandsonen i Vest-Agder. De fleste klage- og innsigelsessaker våre er i 100-metersbeltet langs sjøen. Det store antall saker legger betydelig beslag på ressurser, noe som går utover oppfølging og veiledning av kommunene. Vi har i våre møter med kommunen aktivt formidlet den nasjonale politikken for forvaltningen av 100metersbeltet, men det er en utfordring å få kommunene til å endre planleggingen slik at den skjer i tråd med nasjonale føringer. Vi ser at det fremdeles fremmes et stort antall dispensasjonssaker og innsigelsessaker i strid med nasjonale arealføringer for forvaltningen av strandsona. Vi ser også at kommunene ikke prioriterer oppfølging av ulovlige forhold eller følger opp sjikanøse stengsler i strandsonen. Dette er problematisk ut fra likhetshensyn. De som tar seg til rette, får ofte ingen reaksjoner. Miljøvernavdelingen og landbruksavdelingen har felles plangruppe som behandler plan- og dispensasjonssaker. Plangruppen behandlet 1429 plan- og dispensasjonssaker i 2009. Det er en økning på ca. 100 saker fra året før. Det ble påklaget eller reist innsigelse til 172 saker. Det utgjør ca. 12 % av alle sakene vi får til behandling. Bare et fåtall av innsigelsene blir sendt til Miljøverndepartementet til sluttbehandling. 48 % av innsigelser/påklaginger er knyttet til strandsonen.

Tilstandsvurdering: Dette arbeidet har hatt høy prioritet i 2009. Etter Fylkesmannens vurdering gis det fortsatt for mange og omfattende dispensasjoner i strandsonen. Det er også vår erfaring at kommunale planer ikke ivaretar de nasjonale interessene i strandsonen på en tilfredsstillende måte. Det innebærer at miljøvernavdelingen må reise innsigelse for at disse nasjonale interessene skal bli ivaretatt. Det gjelder særlig allmenne friluftslivsinteresser i landfaste strandområder, landskapsinteresser samt hensynet til områder som er verdifulle for det biologiske mangfoldet.

2.4.4 Ivareta områder av verdi for biologisk mangfold i planarbeidet

Miljøvernavdelingen deltar i arbeidet med regionplan for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei villreinområde. Rogaland fylkeskommune er sekretariat for dette planarbeidet. Vi arbeider også aktivt i forhold til å øke kompetansen blant kommunene i forhold til arbeidet med biologisk mangfold. Vi arrangerte i høst et biologisk mangfold-seminar hvor hovedmålgruppen var kommunale plansaksmedarbeidere. Bruk av data om biologisk mangfold ved planlegging etter plan- og bygningsloven var ett av hovedtemaene på dette seminaret.

Miljøvernavdelingen har i økende grad stilt krav til dokumentasjon av biologisk mangfoldinteresser i kommune- og reguleringsplaner. Vi har også bidratt med å levere ut /tilgjengeliggjort data i forkant av planleggingsprosesser. I tilfeller hvor viktig biologisk mangfold ikke blir ivaretatt i plansammenheng, eller i tilfeller hvor slike interesser ikke er dokumentert, reiser miljøvernavdelingen innsigelse til den aktuelle planen. Enkelte dispensasjonsvedtak er også påklagd på bakgrunn av konflikt med biologisk mangfoldinteresser.

Tilstandsvurdering: Miljøvernavdelingen deltar aktivt i arbeidet med regionplanen for villreinområdene samt at ivaretagelse av biologisk mangfold gis høy prioritet i planarbeidet. Det er fortsatt mange kommuner hvor det er lav kvalitet på datamaterialet om biologisk mangfold. Det er derfor helt avgjørende at det stilles midlertidig disposisjon for å gjennomføre ny kartlegging i disse kommunene.

2.4.5 Landbruksinteressene i plansaker

Arbeidet med plansaker og areal- og eiendomsforvaltning står for om lag 25% av ressursbruken i Landbruksavdelingen. Sakene behandles innen gjeldende tidsfrister. Fylkeslandbruksstyret hadde i sitt siste år 6 møter med til sammen 57 saker på dagsorden. Det er fortsatt sterkt varierende praksis i kommunene i avgjørelser etter jordlov og konsesjonslov.

Etter sterk vektlegging fra vår side over tid, mener vi nå at kommunene har høy bevissthet om Regjeringens vektlegging av jordvern og de aktuelle målsettingene. Dispensasjoner fra plan og spredt bygging synes nå å være en like stor trussel mot jordvernet som nedbygging etter plan. Det er svakere bevissthet om å bruke kommuneplanen aktivt for å tilrettelegge for at landbruket kan utvikle seg som næring, og for å gjøre konkrete og forpliktende grep for kulturlandskapet. Det er liten interesse eller forståelse i kommunene for å utpeke kjerneområder for landbruk, mens mye tyder på at "hensynssone landbruk" etter den nye planloven kan bli mer brukt. Et pågående arealplanprosjekt for regionen "Knutepunkt Sør" (6 kommuner v/ Kristiansand) tegner til å bli et meget nyttig arbeid. Fylkesmannen i Vest-Agder argumenterer nå lokalt for at et tilsvarende arbeid bør igangsettes i Listerregionen. Vi ber sentrale myndigheter vurdere å bidra til dette, som et forebyggende tiltak mht. framtidige konflikter med både jordvern, kulturminnevern, landskapsvern og klassisk naturvern. Veilederen "Plan og bygningsloven og Landbruk Pluss" er tatt i bruk. Det er få konfliktsaker i fylket.

Tilstandsvurdering: Landbruket står generelt relativt svakt i de fleste kommunene i Vest-Agder, men hensynet til

de viktigste jordbruksarealene er likevel i stor grad innarbeidet i kommuneplanene. Det er høy oppmerksomhet på jordvernet, men arealer omdisponeres fortsatt til utbygging, og dispensasjoner fra plan er et problem. Det er behov for nye sterkere virkemidler både for jordvernet og for å kople kulturlandskapsarbeidet nærmere til kommuneplanarbeidet.

2.4.6 Landbrukets kulturlandskap

Arbeidet med vårt utvalgte kulturlandskap på Vest-Lista er å jour ved utgangen av 2009. Det er tegnet avtaler om skjøtselstiltak med grunneierne ihht forvaltingsplanen, og alle tildelte midler er disponert. Arbeidet tegner meget bra, og vi tror dette kan bli et svært godt prosjekt.

Avdelingen øker nå ressursbruken på kulturlandskapsområdet, og fokuserer på å delta i arbeidet med revisjon av forvaltingsplanen for naturvernområdene på Lista, arbeidet med skjøtsel av lynghei, og med å kvalitetssikre arbeidet med SMIL og RMP enda bedre. Markedsføring og dokumentasjon av verdiene vil bli forsøkt prioritert.

Tilstandsvurdering: Gjengroing og marginalisering er et økende problem. Landbrukets arbeid med de mest verdifulle kulturlandskap er inne i et godt spor, og midlene som brukes til dette er svært viktig for landbrukets anseelse eller i befolkningen. Det er stor oppmerksomhet om gjengroingsproblematikk, og utsiktsryddingen gjennom krisepakken fikk stor positiv oppmerksomhet.

2.4.7 Arealdisponering og byggesaker

Byggesaker.

En effektiv og god byggesaksbehandling både internt i embetet og i kommunene er jevnlig i fokus i samfunnsavdelingen. Interne rutiner og saksfordeling vurderes fortløpende. I forhold til kommunene har man fokusert på saksbehandling i noen møter med både kommunalt ansatte og politikere. Det har vært brukt betydelige ressurser på kurs i kommunene om ny plan- og bygningslov. Den utadrettede virksomheten i forhold til enkeltkommuner kunne vært større da det er et stort opplæringsbehov i kommunene. Men ut fra ressursituasjonen blir den interne klagesaksbehandlingen prioritert høyest.

2.5 Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

2.5.1 Næringsutvikling og innovasjon i landbruket

Generelt

Arbeidet med landbruksbasert bygde- og næringsutvikling i Vest-Agder skjer i tett og godt samarbeid med mange aktører i begge Agderfylkene, og partnerskapet mellom Fylkesmannen, fylkeskommunene og Innovasjon Norge Agder blir stadig bedre. Gjennom Kommuneprosjektet er samarbeidet styrket mellom de regionale aktørene og "førstelinja" i kommunene. Vi legger fortsatt vekt på å både arrangere og delta på arenaer der felles næringsutvikling og strategisk planlegging for Agderfylkene står på dagsorden. Agder-landbruket er i hovedsak en arbeidsplass på deltid. Utviklingen i det øvrige næringsliv har derfor betydning for interessen og viljen til å satse i landbruket.

Året har vært preget av mange store fellestiltak. Partnerskapet står bak den årlige konferansen "Framtidsbygda" for kommunene på Indre Agder, og er norsk partner i et Interreg-prosjekt for å fremme kvinnelig entreprenørskap, bedriftsetablering og -vekst: "Women in Business". Det er etablert et felles prosjekt "Lokal Mat Agder" som arbeider med å synliggjøre og distribuere lokale spesialiteter i hele verdikjeden. Det samarbeides om å få ryddet barnevandringsstiene på tvers av de indre bygder som grunnlag for mulig næringsutvikling i fase med at spillefilmen "Yohan barnevandreren" lanseres, om Ungt Entreprenørskap, og om bioenergi og økt bruk av tre.

Næringsutvikling i verna områder, "vern gjennom bruk", ble også viktig i 2009, både i Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiene og gjennom Miljøverndepartementets Naturarv-satsning, der Lista/Farsund kommune ble et prioritert prosjekt. Her samarbeides det tett med miljøvernavdelingen, kommuner og fylkeskommune.

Det er stort fokus på lokal mat og spesialiteter, særlig litt høyere opp i verdikjeden, fra kokker, storkjøkken, festivaler, distributører, foredlingsbedrifter, kommuner, reiselivsaktører og engasjerte forbrukere. Kafédialogen i Mandal som LMD initierte i sommer, bekreftet dette. Det har ikke vært tilsvarende økning på produsentsida – ennå. Agder er en reiselivsregion, og det er potensial for flere aktører innen gårdsturisme/naturbasert reiseliv

også.

Det er gode forhold for hagebruk og tidligproduksjoner, og det meldes om økende etterspørsel etter norsk pyntegrønt og juletre. Det er oppgående distribusjonsledd og god omsetning i flere av disse produksjonene, men det er få aktører. Vi savner de som vil satse!

Inn på tunet

Vårt tredje Inn på tunet-prosjekt siden 2001 skulle avsluttes høsten 2009. Vi erkjente at Inn på tunet -arbeidet er en møysommelig og tidkrevende arbeidsoppgave der måloppnåelsen kan ligge langt fram i tid, og at en videre prosjektorganisering derfor ikke egner seg særlig godt. Fagfeltet er såpass viktig at det fortjener kontinuitet og "evighetsperspektiv", og prosjektlederen har nå gått over i fast stilling i landbruksavdelingen. Prosjektet hadde en tverrfaglig styringsgruppe internt i embetet, med representanter fra Utdannings-, Helse og omsorgs-, Samfunns- og Landbruksavdelingen og var godt forankret i embetsledelsen. Styringsgruppen er nå videreført som et rådgiverteam, og er en sentral døråpner inn i kommunene, som er de viktigste kjøperne av Inn på tunet-tilbud. NAV er også en stadig viktigere samarbeidspart, ofte i samarbeid med eller på kommunens vegne. Vi ser at det er nødvendig med bistand og tett oppfølging for å utløse utprøving av ulike tilbud, både hos kjøper og selger.

De ca 20 Inn på tunet-gårdene i Vest-Agder har et mangfoldig tilbud innen demens, ettervern rus, skole/SFO, arbeidstrening og psykisk helse. Kvalitetssikring av tilbudene er en stor utfordring. Det er nødvendig å bistå tilbyderne med kvalitetssikring, samarbeid og nettverksbygging.

Skogbruk

Ringvirkningene av den globale finanskrisen slo inn over **skogbruket** for fullt fra slutten av 2008. Skognæringen er en internasjonal konkurranseutsatt næring, og konjunkturedgangen de siste to årene har vært den største siden 1930-tallet. Redusert aktivitet i byggenæringen, medførte at trelastindustrien ikke tok imot like mye virke som normalt. AT Skog måtte for første gang permittere ansatte, og det var full stopp på all avvirking i 2 måneder. Sammenliknet med 2008 gikk **avvirkningen** i Vest-Agder noe ned, men var allikevel den nest høyeste etter årtusenskiiftet. Avvirkningen viser en stadig økende granandel, de siste år på 70 %, mens ressursene av furu og lauvtre utnyttet i mindre grad grunnet svakere lønnsomhet. Gjennomsnittlig pris på tømmervirke falt til kr 283,-. Lav pris og mangel på leveringsmuligheter begrenset hogsten i 2009. Dekningen av skogsbil- og traktorveier er bedret, men det er et økende behov for oppgradering av standarden. Investeringer i skogkultur viser en svak positiv økning de siste to årene. Styrkingen av virkemidlene i skogpolitikken har til tross for negativ prisutvikling på tømmer gitt en økning i skogkulturinvesteringene, spesielt ungskogspleie. Vi har vært med å stimulere faghjelpstillinger i samarbeid mellom flere kommuner og AT Skog BA. Dette gir god effekt på skogkulturaktivitet, men også på hogstaktiviteten. Det er flere mindre sagbruk i landsdelen som driver godt, og noen er langt framme m.h.t. innovasjon og bruk av ny teknologi. Disse sagbrukene betyr mye for lokalsamfunnene, men er samtidig sårbare for konjunktursvingninger.

Det er fortsatt stor interesse fra kommuner og skognæring for skogbruksplaner og miljøregistreringer. Kommunalt organiserte prosjektgrupper står for utforming av takstprosjekt, og vi ser gang på gang at dette skaper engasjement og aktivitet. Miljøregistreringer er gjennomført i 11 av fylkets 15 kommuner, og under arbeid i de fire resterende.

Resultatene fra risikobasert foryngelseskontroll etter den nye skogloven er mer positive enn antatt på forhånd. På grunn av arealbruksendringer etc, fikk vi dessverre i 2009 for få kontrollflater. Antall kontrollfelter må derfor økes i 2010.

Aktiviteten innen bioenergi og bondevarme har i stor grad stagnert i vårt område fordi strømpris og andre rammebetingelser ikke er gode nok til at aktuelle prosjekter gjennomføres. Av regjeringens tiltakspakke for uttak av skogsvirke fra skog og kulturlandskap til energiflis, ble ingen prosjekter igangsatt i Vest-Agder 2009.

På grunn av skifte av alt personale på skogområdet i 2008 / 2009 er aktiviteten i avdelingen for tiden lav, men er vedtatt styrket fra andre halvår 2010.

Regionalt miljøprogram RMP

I Vest-Agder er hovedfokus for programmet å motvirke gjengroing, og sikre skjøtsel av de mest verdifulle kulturlandskapene med bygninger, kulturminner og biologisk innhold. Vannforurensning er med unntak av mindre lokale vannforekomster ikke et vesentlig problem.

Fylkesmannen har i 2009 hatt fokus på prioritering, dokumentasjon og kvalitetsheving i RMP- og SMIL- arbeidet

og ei sterkere kobling mellom de regionale og kommunale virkemidlene. Fylkesmannen har oppfordret til revisjon av de kommunale tiltaksstrategiene, og det er utarbeidet mal for slike strategier og retningslinjer for prioritering av SMIL-søknader.

Ved søknad om RMP-midler skal kulturminneverdier og biologiske verdier registreres i databasene Askeladden og Naturbasen. Det skal videre utarbeides skjøtselplaner som skal godkjennes. Dette er et større arbeid som må gå over noen år. For utedrift hele året med beitedyr skal tillatelse fra Mattilsynet dokumenteres.

Økologisk landbruk

Vest-Agder har felles arbeidsgruppe for økologisk landbruk med Aust-Agder. Det er utarbeidd Handlingsplan for økologisk landbruk for perioden 2006-2010, og det blir årlig satt opp tiltaksplaner. Det er bevilget midler til m.a. disse tiltak i 2009: Fagmøter for økologisk melkeproduksjon, fagdager om økologisk plomme- og epleproduksjon, prosjekt økologisk jordbær dyrking, fagdager for landbruksskoler, temautgave av magasinet ”Ren mat” til produsenter på Agder, miljøprofil med økologisk mat på ”Viking Rally” og prosjekt ”god start” gjennom Ungt entreprenørskap.

Det har vist seg over tid at det er vanskelig å øke andelen av økologisk matproduksjon i Vest-Agder, også fordi deler av fylket har naturlige vilkår på jordsmonnsiden som ikke passer for slik drift. Fylkesmannen slutter seg til den nye strategien om å velge ut noen foregangsfylke som både har gode naturgitte forhold og produsentmiljø for økologisk produksjon.

Tilstandsvurdering: Landbruket i Vest-Agder er preget av sterk endring, hvor vi nok ser klare tendenser til desimering eller avvikling av småskala melkeproduksjon og til dels også sauehold i mange områder. Det arbeides etter vår vurdering likevel samlet sett relativt godt med å motvirke denne utviklingen, ut fra de begrensede ressurser som finnes. Det er klare lyspunkter i form av satsing, både på større melkefjøs, sauehold og alternative produksjoner innen mat, turisme, hagebruk og f.eks. juletre. Utviklingen innen ammeku er god også sammenlignet med andre regioner. Utviklingen i skogsektoren og Inn på tunet er preget av forsiktig optimisme, mens omlegging til økologisk arbeider i motvind. Kulturlandskapsarbeidet er viktig også for landbrukets legitimitet i resten av befolkningen.

2.5.2 Biologisk mangfold

Forvaltningsplaner for verneområder

Utkast til forvaltningsplaner for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder har vært på lokal høring og er sendt DN for godkjenning. Sonderinger i forbindelse med oppstart av revisjon av forvaltningsplan for Listastrendene landskapsvernområde er gjennomført. Forvaltningsplan for sjøfuglreservatene har vært under arbeid i 2009, og forventes ferdig første halvår 2010.

Det har vært svært stor aktivitet knyttet til forvaltningstiltak i verneområdene. Dette er et resultat av at Fylkesmannen i 2009 ble tildelt ekstra midler for å gjennomføre tiltak.

Trua arter

På oppdrag for Direktoratet for naturforvaltning har vi utarbeidet Nasjonal handlingsplan for strandtorn i 2009. Planen er nå på høring til berørte parter lokalt og nasjonalt. Strandtorn har det meste av sin norske bestand på Lista. Arten er delvis kulturbetinget og er truet av gjengroing, gjødsling og forurensing.

Det er fortsatt et stort behov for aktiv forvaltning av truede planter og naturtyper knyttet til strandsonen, edellauvskog og kulturpåvirkede områder. Her er store kunnskapsmangler blant annet om sjeldne sopp og insekter. For Vest-Agders del er det ønskelig å få utarbeidet handlingsplaner for mykt havfruegras og naturtypen kystlynghei.

Biologisk mangfold

Det ble i løpet av sommeren 2009 gjennomført ny naturtypekartlegging i kommunene Kristiansand og Søgne. Data fra denne kartleggingen vil være tilgjengelig innen mars 2010. Det har vært lagt vekt på arealpress, edellauvskogsbeltet og kystnære arealer i utvalget av kommuner.

Gjennomgang av naturtypedatasett for Vennesla ble fullført høsten 2009. Noen enkeltlokaliteter fra andre kommuner er også kvalitetssikret og lagt inn i Naturbase. Dette er primært kartlegginger gjennomført i forbindelse med konsekvensvurderinger og andre utredninger.

Viltdatasett for Lyngdal og Vennesla er gjennomgått og oppgradert av ekstern konsulent, kvalitetssikret og importert i naturbase. Viltdatasett for Åseral er gjennomgått internt og importert i Naturbase. I tillegg er det brukt midler på å nykartlegging og gjennomgang av hvitryggspett- og dvergspettlokaliteter i kommunene Sirdal, Flekkefjord og Kvinesdal. Ferdige data ble mottatt på slutten av året. Disse gjøres tilgjengelig i Naturbase i løpet av vinteren. Vi har også fått tilgang på noe nye data for kongeørn og hubro i løpet av året. Disse vil bli bearbeidet i løpet av vinteren.

Fylkesmannen deltar også i kartleggingsprosjekt for marint biologisk mangfold. Dette arbeidet ble startet høsten 2006 av Vest-Agder fylkeskommune og er nå samordnet med det nasjonale kartleggingsprogrammet. Kartleggingen er nå ferdig i alle kommuner, og data er tilgjengelig i Naturbase. Det er særlig forekomster av ålegress som er registrert og verdivurdert, da disse har stor betydning for mange arter.

Fremmede arter

Vi har prioritert arbeidet med en regional handlingsplan mot fremmede arter i Vest-Agder. Handlingsplanen blir ferdig høsten 2010. Vi har gjennomført tiltak for å fjerne bestander av rynkerose og sitkagran i verneområder. Vi har også bistått Farsund kommune i å fjerne den fremmede arten boersvineblom utenfor verneområder. Vi har søkt om penger til å lage tiltaksplan mot boersvineblom i 2010.

De viktigste problemarter er fiskeartene sørv, ørekyt og gullvederbuk, pattedyret mink og planteartene kjempebjørnekjeks, platanlønn, rynkerose, sitkagran og boersvineblom. Vi har imidlertid mangelfull oversikt over utbredelsen til artene.

Tilstandsvurdering: Første generasjons kartlegging av naturtyper og artsområder for alle kommuner ble tilgjengelig i Naturbase i løpet av 2009. Dekningen av naturtypekartleggingen er for dårlig i de fleste kommunene. Supplerende nykartlegging av naturtyper startet opp i 2009 med kommunene Kristiansand og Søgne. Kartlegging videre vestover i fylket vil bli prioritert de neste årene.

Alle viltkartdata ble gjennomgått i 2009. En del av datasettene begynner å bli gamle, og det vil være behov for revisjon i enkelte kommuner.

Problemet med fremmede arter øker. Vi har mangelfull oversikt over situasjonen i fylket.

2.5.3 Vanndirektivet

Fylkesmannen i Vest-Agder var til og med utgangen av 2009 vannregionmyndighet for vannregion Sør-Vest. Et utkast til forvaltningsplan for de første vannområdene, ble sendt på høring innen 1.2.09. Med bakgrunn i høringsuttalelsene, ble et revidert utkast til forvaltningsplan med tiltaksprogram oversendt fylkeskommunene i Rogaland, Aust- og Vest-Agder høsten 2009. Fylkeskommunene vedtok planen høsten 2009. Planforslaget ligger nå til behandling i Miljøverndepartementet.

Vi har som et ledd i forvaltningsreformen, inngått en samarbeidsavtale med Vest-Agder fylkeskommune som i 2010 er ny vannregionmyndighet for vannregion Agder. Avtalen innebærer bl.a. at Fylkesmannen skal yte faglig bistand til fylkeskommunen i arbeidet med vanndirektivet, og sørge for en god overføring av vannregionmyndigheten.

Tilstandsvurdering: Det er behov for en vesentlig økt tilførsel av økonomiske ressurser dersom det skal være mulig å gjennomføre planprosessen etter den framdriftsplan som er fastsatt i forskriften. Det er også behov for tilførsel av ekstra økonomiske ressurser for å gjennomføre de tiltakene som skisseres i forvaltningsplanen med tilhørende tiltaksprogram. Dette gjelder særlig for tiltak i vannforekomster der det er problematisk å avklare hvem som er ansvarlig for å gjennomføre tiltak. Vi vil også framheve at et viktig suksesskriterium i arbeidet er at det avsettes midler til å støtte finansiering av lokale prosjektledere i vannområdene.

2.5.4 Artsforvaltning

Villaks

Fangstene av villaks i sjøen og vassdragene viste en nedgang fra tidligere år. Den positive bestandsutviklingen som vi har hatt siden vi startet å kalke elvene har nå flatet ut i takt med bestandssituasjonen i resten av landet. Som et resultat av dette begrenses fisket i alle vassdrag som ikke har nådd gytebestandsmålene gjennom arbeidet med ny forskrift for fisket etter laks og sjøaure i vassdragene 2010-2014. I tillegg er det en helt nødvendig forutsetning at kalkingen i elvene fortsetter og at planlagte tiltak for å optimalisere kalkingen blir gjennomført.

Det siste året har innslaget av oppdrettslaks i elvene økt. Tall fra skjellprøver i Kvina og stamfisket i Audna og

Mandalselva viser 8-20 % oppdrettslaks. Dette gir grunn til bekymring og vi må vurdere hvilke tiltak som skal settes inn.

Tilstandsvurdering: Reetablering av laks har vært svært vellykket som resultat av kalkingen. De 3 siste årene har vi hatt negativ bestandsutvikling. Det siste året har andelen oppdrettslaks økt til 8-20 %.

Rovvilt

Det ble søkt erstatning for 38 sau og 96 lam som tatt av freda rovvilt i Vest-Agder i 2009. Statens Naturoppsyn undersøkte 14 bufekadaver i fjorårets beitesesong, ingen av disse ble dokumentert tatt av freda rovvilt. Fylkesmannen har behandlet kun 8 søknader om erstatning for skade voldt av freda rovvilt, og 6 av disse ble avslått. På bakgrunn av de øvrige 2 søknadene ble det til sammen utbetalt 6 976 kroner. Det ble utbetalt erstatning for 2 sau og 1 lam i Vest-Agder i 2009. Erstatningene ble utbetalt på bakgrunn av et dokumentert tilfelle av lam tatt av kongeørn i Hægebostad i 2008 samt et tilfelle av lam tatt av gaupe ved Langeid i Bygland i 2009 (Aust-Agder). Fylkesmannen mottok ikke søknader om skadefelling av freda rovvilt i 2009.

Tilstandsvurdering: Erstatningsutbetalingene for bufe tatt av freda rovvilt var i 2009 var svært lave sammenlignet med de foregående år. Dette har en klar sammenheng med at det ikke ble dokumentert tap av sau og lam til freda rovvilt i fylket i 2009. Det indikerer også at bestandene av fredet rovvilt må antas å være lav i fylket. Det er særlig gaupbestanden som må antas å være sterkt redusert de siste årene.

Villrein

I forbindelse med den regionale planen for Setesdal Vesthei – Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei har Fylkesmannen gitt uttalelse til planprogrammet. Fylkesmannen deltar også på møter i planprosessen for å ivareta de nasjonale villreininteressene. Temakartet over villreinens leveområder som er utarbeidet ved Norsk Villreinsenter Sør brukes aktivt i plansaker knyttet til fjellområdene i fylket. Fylkesmannen i Vest-Agder er hovedansvarlig fylkesmann for Villreinnemnda for Setesdalsområdet og har et særlig ansvar for nemndas regnskapsføring.

Tilstandsvurdering: Fylkesmannen vil framheve viktigheten av at villreinen gis en sentral plass i arbeidet med den regionale planen slik utgangspunktet var i bestillingsbrevet fra Miljøverndepartementet. Villreinbestanden i Setesdal Vesthei er for tiden svært lav siden flest dyr holder til i Setesdal Austhei. Dette medfører utfordringer knyttet til å få en felles forståelse med kommunene om viktigheten av å skjerme fjellområdenes randsoner mot utbygging. Samarbeidet med villreinnemnda fungerer godt, men de økonomiske rammene bør økes for å kunne opprettholde ønsket og nødvendig aktivitet i nemnda.

2.5.5 Naturarven som verdiskaper

Fylkesmannen er representert i styringsgruppa for *Sørnorsk kystnatur*, et prosjekt under *Naturarven som verdiskaper*. Prosjektet er geografisk plassert i kommunene Farsund, Kvinesdal og Flekkefjord. Prosjektledelse og sekretariat er lagt til Farsund kommune. Grunneiere og næringslivet er blant andre med i prosjektet. Fylkesmannen deltar i flere delprosjektgrupper. Samarbeidet har vært meget godt, og flere spennende delprosjekt er under arbeid.

Tilstandsvurdering: For Fylkesmannen vil det være avgjørende at vi kan avsette personellressurser til å delta aktivt i det videre arbeidet. Det vil også være en kritisk suksessfaktor at Fylkesmannen kan gjennomføre en revisjon av forvaltningsplanen for Listrastrendene landskapsvernområde med en framdrift som samsvarer med den framdrift som legges til grunn i arbeidet med *Sørnorsk kystnatur*.

2.5.6 Klimaarbeidet

Klimaplan er utarbeidet for kommunene som deltar i det interkommunale samarbeidet "Knutepunkt Sørlandet". I Vest-Agder gjelder det kommunene Kristiansand, Songdalen, Søgne og Vennesla. Flekkefjord kommune har utarbeidet en egen energi- og klimaplan. Listerregionen er nylig ferdig med en felles energi- og klimaplan for kommunene Lyngdal, Hægebostad, Farsund, Kvinesdal, Flekkefjord og Sirdal. Fylkesmannen har deltatt i arbeidet med energi- og klimaplan for Listerregionen gjennom arbeidet i "Livskraftige kommuner", der også den regionale medarbeideren til KS har deltatt.

Internt i embetet er det opprettet en intern klimagruppe. Det er deltakelse fra landbruksavdelingen, samfunnsavdelingen (beredskap) og miljøvernavdelingen (inkludert plangruppen). Med utgangspunkt i rapporten *Fylkesmannens klimaarbeid* utarbeidet av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) og Statens forurensningstilsyn (SFT), nå Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif), har gruppen laget en handlingsplan for

klimaarbeidet hos Fylkesmannen. De oppgaver som skisseres i *Fylkesmannens klimaarbeid* er gjennomgått, og det er utledet konkrete tiltak og aktiviteter knyttet til oppgavene. Alle tiltak og aktiviteter er tildelt en avdeling som har fått ansvaret for gjennomføring innen en gitt frist. Videre er det tenkt rapportering til klimagruppens leder. Denne sammenstiller rapporteringene og rapporterer videre direkte til Fylkesmannen to ganger per år.

En viktig faktor er at alle aktiviteter og tiltak skal innarbeides i avdelingenes virksomhetsplaner. Videre deltar representanter fra fylkesmannen i ulike klimafora sammen med kommuner og andre organisasjoner og virksomheter. Internt i embetet foregår det også intern gjensidig opplæring innen klimaproblematikken.

Tilstandsvurdering: Kommunene i Lindesnesregionen (Mandal, Lindesnes, Marnardal, Audnedal og Åseral) bør om mulig sikre økt framdrift i arbeidet. Det er ellers god aktivitet og stor fokus på området i fylket. Fylkesmannen har fått et nyttig arbeidsredskap i rapporten *Fylkesmannens klimaarbeid*, men er mer enn åpen for opplæring. Dokumentasjonen som finnes er fyldig og mangfoldig. Våre roller, spesielt som myndighetsutøver, kan med fordel ytterligere klargjøres og konkretiseres.

2.5.7 Forurensede sedimenter

Arbeidet med opprydding i forurenset sjøbunn er videreført i Kristiansandsfjorden. Det er gjennomført omfattende mudring i Marvika og Torsvika øst for sentrum. Massene er deponert i strandkantdeponiet i Kongsgårdsbukta. Utbredelsen av forurensningen strekker seg dypere enn først antatt. Forsvarsbygg, som er tiltakshaver, har signalisert at så mye som mulig av massene vil bli mudret opp, men pga. massene beskaffenhet (konsoliderte masser), kan det bli aktuelt å dekke til deler av området. Ved Bredalsholmen veteranskipsverft er kommunen (grunneier) ferdig med å gjennomføre oppryddingstiltak på land iht. tiltaksplan for opprydding av forurenset grunn. Gjennom ytterligere kartlegging har man imidlertid avdekket flere områder som er sterkt forurenset. Det er derfor nødvendig med ytterligere tiltak og fjerning av masser. Selve verftet har fått gjentatte pålegg fra Fylkesmannen om å få oversikt og kontroll på sine utslipp til sjø. Det er derfor uaktuelt å gjennomføre den planlagte mudringen utenfor dokkporten så lenge tiltak på land ikke er slutført.

I 2009 har Fylkesmannen lyst ut konkurranser for videre overvåking av fjorden samt revisjon av foreliggende tiltaksplan for forurensede sedimenter. Pga. for få innkomne tilbud, ble konkurransene lyst ut to ganger.

Under Pilotprosjekt Kristiansandsfjorden ble det opprettet ei koordineringsgruppe bestående av industrien, kommunen, havna og Fylkesmannen. Samarbeidet ble i 2008 videreført som ei Fjordgruppe under vanddirektivet. Fjordgruppa har i 2009 gitt sine innspill til tilbudene om overvåking av fjorden.

Det er tilsatt egen prosjektleder for å følge opp arbeidet med sedimenttiltak i fjordene i Lister-regionen (fjordene ved Farsund, Fedafjorden og fjordene ved Flekkefjord). Arbeidet med forurensete fjordsedimenter vil ha høy prioritet i 2010.

Tilstandsvurdering: Det er avgjørende for det videre oppryddingsarbeidet at det fortsatt ytes statlig finansieringsbistand til tiltak i de meste forurensede fjordområdene.

2.5.8 Miljødata

Arbeidet med miljødata har hatt høy prioritet i geodataarbeidet i 2009. Det er lagt betydelige ressurser i å få tilgjengelige data fra alle kommuner inn i Naturbase. Data er nå tilgjengelig i Naturbase.

Vi arrangerte høsten 2009 en biologisk mangfold-konferanse spesielt rettet mot planmedarbeidere i kommunene. Her ble det lagt stor vekt på bruk av miljødata i planleggingen.

Tilstandsvurdering: Det er fortsatt behov for omfattende opplæring av brukerne om informasjonen i de ulike miljødatasettene. Spesielt gjelder dette kommunenes planmedarbeidere.

2.6 Samfunnstryggleik og beredskap

2.6.1 Tilpasning til klimaendringer

Tilstandsvurdering: Fylkesmannens interne handlingsplan for klimatilpasning pålegger embetet å fokusere på klimaendringer i beredskapsarbeidet. Forholdet til klimautviklingen er tema på Fylkesmannens systematiske gjennomgang og vurdering i kommunene. I samarbeid med Fylkesmannen i Aust-Agder gjennomførte Fylkesmannen seminar om "Våte klimautfordringer" i 2009. Kommunene forventes å implementere informasjon

fra slike seminarer i sin planlegging. Kommunene synes i stadig større grad å være bevisst på klimautfordringen i sitt arealplanarbeid. Alle kommuner har ROS-analyser og kriseplanverk på plass. Behovet for å tilpasse dette til klimautviklingen varierer fra kommune til kommune, men for de kommunene som iverksetter omfattende revisjonsarbeider blir det poengtert at det må tas hensyn til klimautviklingen. Fylkesmannen har ikke ressurser til å drive mer dedikert oppfølging av den enkelte kommune. Alle kommunenes kriseledelser er øvet minst en gang i løpet av de siste fire årene.

2.6.2 Oppfølging av nasjonal helse- og sosialberedskapsplan

Tilstandsvurdering: Helsetilsynet i Vest-Agder har gjennomført tilsyn på helsemessig og sosial beredskap i to kommuner i 2009. Et tilsyn ble utsatt til 2010 og er nå gjennomført. Tilsynene gjennomføres samordnet med Fylkesmannens systematiske gjennomgang og vurdering av kommunenes generelle beredskap, noe som gir god synergi. Det ble registrert avvik i alle tre kommuner og dette vil bli fulgt opp. Helse- og omsorgsavdelingen deltok på to øvelser i 2009, hvorav den ene var for helse- og omsorgssektoren og kriseledelsen i en kommune. Ellers registrerer Fylkesmannen at håndteringen av influensapandemien har medført en nyttig gjennomgang av kommunenes planverk. Fylkesmannen forventer at erfaringene fra pandemien implementeres i planverk og ROS-analyser.

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

Det er brukt 4 ukeverk i forbindelse med kongelige besøk i 2009

00.2 Tildeling av ordener og medaljer

I Vest-Agder har det i 2009 blitt delt ut hedersbevisninger som følger:

St. Olavs Orden: 1

HM Kongens fortjenstmedalje i gull: 3

HM Kongens fortjenstmedalje i sølv: 13

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 00.1 og 00.2	4		4	0
Sum:	4	0	4	0

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 Naturen mangfold og friluftsliv

01.1 Bærekraftig bruk og beskyttelse av leveområder

Vi har meldt oppstart av frivillig vern av et område ved Drangsvann i Kristiansand kommune. Det blir også vurdert frivillig vern av fem områder som tilhører Opplysningsvesenets Fond (prestegårdseiendommer).

Vi har meldt oppstart for verneplanarbeidet for fjorden Framvaren i Farsund kommune. Dette arbeidet inngår som eneste lokalitet i Vest-Agder i Nasjonal marin verneplan.

Utkast til forvaltningsplaner for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder har vært på lokal høring og er sendt DN for godkjenning.

Det har vært svært stor aktivitet knyttet til forvaltningstiltak i verneområdene. Dette er et resultat av at Fylkesmannen i 2009 ble tildelt ekstra midler for å gjennomføre tiltak. Det ble utført økologisk skjøtsel i verneområder for ca 3,7 mill kr i Vest-Agder i 2009. Av større tiltak kan nevnes restaurering av kystlynghei i tre områder: To i Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (Flekkerøy/Kristiansand kommune og Helgøya/Søgne

kommune) og ett område i Flekkefjord landskapsvernområde (Hidraheia/Flekkefjord kommune). Alle tiltakene innebærer rydding av skog, beiting og sviing av lyng. Vi har også gjennomført tiltak for å fjerne fremmede arter i tre områder: Hidra (Kalven i Flekkefjord landskapsvernområde/Flekkefjord kommune-sitkagran), Lista landskapsvernområde (Vigan/Farsund kommune - sitkagran), Havika fuglefredningsområde (Farsund kommune-rynkerose).

Det ble i 2009 gjennomført ny naturtypekartlegging i Kristiansand og Søgne kommuner og viltdatasett for Lyngdal og Vennesla kommuner er oppdatert. Det foreligger nå datasett for naturtyper og viltdata for samtlige kommuner i fylket. Arbeidet framover vil være knyttet til oppdatering og kvalitetsforbedring av disse datasettene.

Vi har i 2009 oppdatert opplysninger om alle kjente hubrolokaliteter i Vest-Agder. Vi har også gjennomført en kartlegging av lokaliteter for hvitryggspett og dvergspett i Sirdal, Flekkefjord og Kvinesdal kommuner.

Vi arrangerte i 2009 et kurs for kommuner og konsulentfirmaer om bruk av data om biologisk mangfold i arealforvaltningen. Vi tar sikte på å gjennomføre et tilsvarende kurs høsten 2010.

Vi har hatt svært få saker om motorferdsel i utmark i 2009.

01.2 Bærekraftig bruk og beskyttelse av arter, bestander og genressurser

Det er i 2009 arbeidet spesielt med en ny avgrensning av leveområdet for villreinbestanden i Setesdal Vesthei. Dette er gjort som et ledd i arbeidet med en regional plan for dette nasjonale villreinområdet.

Fangstene av villaks i sjøen og vassdragene viste en nedgang fra tidligere år. Som et ledd i å verne bestandene av villaks, må det iverksettes tiltak for å begrense beskatningen i sjøen og vassdragene. Arbeidet med ny forskrift for fisket etter laks og sjøaure i vassdragene er igangsatt. Ny forskrift vil gjelde fra sesongen 2010.

Det var svært lite tap av rovvilt på utmarksbeite i 2009. Det ble i 2009 søkt erstatning for 38 sau og 96 lam som tatt av freda rovvilt i Vest-Agder. Statens Naturoppsyn har undersøkt 14 bufekadaver i årets beitesesong, ingen av disse er dokumentert tatt av freda rovvilt. Fylkesmannen har behandlet kun 8 søknader om erstatning for skade voldt av freda rovvilt, og 6 av disse er avslått. På bakgrunn av de øvrige 2 søknadene er det til sammen utbetalt 6 976 kroner. Det er utbetalt erstatning for 2 sau og 1 lam i Vest-Agder i år. De lave tapstallene indikerer at bestanden av gaupe må antas å være svært lav i Vest-Agder.

01.3 Fremmede arter og GMOer

Vi har startet arbeidet med en regional handlingsplan for arbeidet med fremmede arter i Vest-Agder. Dette arbeidet vil være sluttført våren 2010. Vi har gjennomført tiltak for å fjerne bestander av de fremmede artene boersvineblom, rynkerose og sitkagran i verneområder. Vi har også bistått Farsund kommune i å fjerne den fremmede arten boersvineblom utenfor verneområder. Tiltak mot boersvineblom bør ha høy prioritet i 2010.

01.4 Friluftsliv

Det ble i 2009 gjennomført mange tiltak i sikrete friluftslivsområder gjennom tilskudd fra regjeringens krisepakke. Det har bidratt til en vesentlig økt brukskvalitet i mange av områdene, samt at flere områder er gitt universell utforming. Stimulerings tiltakene ble i 2009 rettet mot barn og unge som prioritert brukergruppe. Miljøvern avdelingen deltar i den embetsinterne folkehelsegruppen. Fylkesmannen godkjente i 2009 forvaltningsplanen for Lister skjærgårdspark (Lyngdal, Farsund, Kvinesdal og Flekkefjord kommuner). Fylkesmannen har utarbeidet et eget datasett over viktige friluftslivsområder i Vest-Agder. Dette er oversendt Vest-Agder fylkeskommune, og vil være Fylkesmannens viktigste bidrag i arbeidet med ny fylkesdelplan for idrett og friluftsliv. Fylkesmannen har gitt tilskudd til kommunene for å utarbeide enkle forvaltningsplaner for sikrete friluftslivsområder. Det er utarbeidet planer for fem nye områder i 2009 og fem planer er under arbeid og vil foreligge i 2010.

Resultatområde 02 Bevaring av kulturminner

Vi har ingen aktiviteter knyttet til dette resultatområdet. Oppdragene knyttet til kulturlandskap er angitt under resultatområde 01.

02.3 Kulturmiljø

Vi har ingen aktiviteter knyttet til dette resultatområdet. Oppdragene knyttet til kulturlandskap er angitt under resultatområde 01.

Resultatområde 03 Rent hav og vann og giftfritt samfunn

03.1 Helhetlig hav- og vannforvaltning

Fylkesmannen i Vest-Agder var vannregionmyndighet for vannregion Sør-Vest. Et utkast til forvaltningsplan for de første vannområdene, ble sendt på høring innen 1.2.09. Med bakgrunn i høringsuttalelsene, ble et revidert utkast til forvaltningsplan med tiltaksprogram oversendt fylkeskommunene i Rogland, Aust- og Vest-Agder.

Vi har som et ledd i forvaltningsreformen, inngått en samarbeidsavtale med Vest-Agder fylkeskommune. Avtalen innebærer bl.a. at Fylkesmannen skal yte faglig bistand til fylkeskommunen i arbeidet med vanndirektivet.

03.2 Overgjødning og nedslamming

Innen avløpsområdet har vi prioritert faglig rådgivning til kommunene og oppfølging av avvikene fra den nasjonale tilsynsaksjonen med avløpsanlegg i 2008.

03.3 Oljeforurensning

Fylkesmannen har ikke deltatt i oljevernaksjoner eller øvelser i 2009. Utslippene fra "Full City" førte ikke til forurensningsskader i Vest-Agder. Vi har ikke slutført arbeidet med MOB-kart (land og sjø). Dette arbeidet vil bli prioritert i første halvår 2010.

03.4 Miljøgifter

Arbeidet med opprydding i forurenset sjøbunn er videreført i Kristiansandsfjorden. Det er gjennomført omfattende mudring i Marvika og Torsvika øst for sentrum. Denne delen av Kristiansandsfjorden anses nå ferdig sanert.

Det er tilsatt egen prosjektleder for å følge opp arbeidet med sedimenttiltak i fjordene i Lister-regionen (fjordene ved Farsund, Fedafjorden og fjordene ved Flekkefjord). Arbeidet med forurensete fjordsedimenter vil ha høy prioritet i 2010.

03.5 Avfall og gjenvinning

Hovedaktiviteten har vært rettet mot å ferdigstille nye tillatelser til avfallsdeponiene. Dette arbeidet er utført i tråd med embetsopdraget. Vi har også behandlet flere søknader om dispensasjon fra forbudet mot deponering av nedbrytbart organisk avfall.

Resultatområde 04 Et stabilt klima og ren luft

04.1 Klimaendringer

Klimaplan er utarbeidet for kommunene som deltar i det interkommunale samarbeidet "Knutepunkt Sørlandet". I Vest-Agder gjelder det kommunene Kristiansand, Songdalen, Søgne og Vennesla. Flekkefjord kommune har

utarbeidet en egen energi- og klimaplan. Listerregionen er nylig ferdig med en felles energi- og klimaplan for kommunene Lyngdal, Hægebostad, Farsund, Kvinesdal, Flekkefjord og Sirdal. Fylkesmannen har deltatt i arbeidet med energi- og klimaplan for Listerregionen gjennom arbeidet i "Livskraftige kommuner".

Internt i embetet er det opprettet en klimagruppe. Det er deltakelse fra landbruksavdelingen, samfunnsavdelingen (beredskap) og miljøvernnavdelingen. Med utgangspunkt i rapporten *Fylkesmannens klimaarbeid* utarbeidet av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) og Statens forurensningstilsyn (SFT), nå Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif), har gruppen laget en handlingsplan for klimaarbeidet ved embetet.

04.4 Lokal luftkvalitet og støy

Arbeidet med støy ivaretas gjennom vår saksbehandling etter plan- og bygningsloven.

Lokal luftkvalitet og kommunenes myndighet ble i 2009 tatt opp som eget tema på den årlige fourensningsskonferansen vi arrangerer for kommunene.

Resultatområde 05 Internasjonalt miljø samarbeid og miljø i nord- og polarområdene

Fylkesmannen i Vest-Agder har ingen oppdrag knyttet til dette resultatområdet.

05.1 Miljø samarbeid i internasjonale miljø fora, herunder EUs miljø samarbeid og UNEP

05.2 Geografisk rettet miljø samarbeid, herunder miljø biltand

05.3 Miljø samarbeid i nord- og polarområdene

Resultatområde 06 Planlegging for en bærekraftig utvikling

06.1 Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas

Det er stort byggepress i kystkommunene. Vi mottok i 2009 1429 plan- og dispensasjonssaker til behandling. Det ble reist innsigelse og påklaget i 172 saker. Det utgjør ca. 12 % av sakene (mot ca. 8 % i 2008). Vi mottar flest saker fra kystkommunene Kristiansand, Mandal, Lyngdal og Farsund. 48 % av innsigelser og påklaginger er knyttet til tiltak i 100-metersbeltet langs sjøen.

Den store saksmengden er ressurskrevende og medfører at vi må nedprioritere faglig veiledning overfor kommunene og befaringer. Vi har som mål at alle saker hvor det er aktuelt å reise innsigelse eller påklage, skal befares. Det er blitt stadig vanskeligere å kunne avsette ressuser til det. Vi fikk i 2009 en ekstra tildeling av fagmidler på kap. 1510 til bl.a. planoppgaver. Vi benyttet denne tildelingen til engasjement av ekstra bemanning på planområdet. Det har vært helt avgjørende for at vi har klart å overholde tidsfrister i plan- og dispensasjonssakene.

Fylkesmannens ledergruppe har som et ledd i styringsdialogen med kommunene, møter med ledelsen i kommunene. På disse møtene gjennomgår vi de nasjonale føringene for arealpolitikken.

Vi har brukt mye ressurser på deltakelse i arbeidet med felles arealplan for kommunene i Knutepunkt Sørlandet (Kristiansandsregionen). Vi har også brukt mye ressurser på opplæring i ny plandel av plan- og bygningsloven.

Vi har også gjennomført en egen konferanse for kommunene om bruk av biologisk mangfold-data i planarbeidet.

06.2 Fylkesmannen som styringsmessig bindeledd og rettssikkerhetsgarantist

Fylkesmannen gir gjennom skriftlige uttalelser og ved muntlige henvendelser veiledning om planbehandling, herunder at risiko- og sårbarhetsanalyser blir gjennomført og samfunnsikkerhet ivaretatt. Alle kommuneplaner blir juridisk kvalitetssikret. Når det gjelder gjennomgang av reguleringsplaner/-bestemmelser er det blitt nedprioritert av kapasitetshensyn.

Fylkesmannen mottok i 2009 19 innsigelsessaker. Mekling er avholdt i 12 saker, 1 kommunedelplan og 11 reguleringsplaner. Det ble her enighet i 11 av de 12 planene. 3 saker er oversendt MD uten mekling i 2009. MD har pr. 31.12.09 avgjort 2 av disse. Innsigelsene ble her tatt til følge. 5 saker kom inn før årsskifte. En av disse ble meklet i januar og de 4 andre er berammet til februar og mars. Det var i 2009 en stor økning i antall meklingsaker i forhold til 2008.

Fylkesmannen behandlet 24 klager på regulerings- og bebyggelsesplaner i 2009 (40 saker i 2008). 21 planer ble stadfestet og 3 planer opphevet og returnert til kommunen. Saksbehandlingstiden registreres i Sysam sammen med byggesakene, jf. res.omr. 66. Gj. sn. saksbehandlingstid for planklagene isolert sett var 7,2 uker i 2009.

Retts sak. I desember mottok Fylkesmannen en stevning for Jæren tingrett. Saken gjelder gyldigheten av FMVAs vedtak der vi som settefylkesmann omgjorde en dispensasjon fra kommuneplanens arealdel for oppføring av bolig nr. 2 på en landbrukseiendom i Hå kommune.

Det har vært en sak om **forlengelse av bygge- og deleforbud**. Det gjelder Flekkerøyplanen i Kristiansand kommune. Bygge- og deleforbud ble først gitt til 1.7.09 og senere forlenget til 1.7.10.

06.3 Samordning av statlige interesser

Vi har ikke prioritert samordning av regionale statlige etaters bidrag til kommuneplanarbeidet og regional planlegging. Vi etterlyser en nærmere hjemmel for denne samordningsfunksjonen. Vi vil også peke på at det er etablert et Planforum for Vest-Agder. De aktuelle regionale statsetene blir invtert til møtene i Planforum. Her blir det orientert om pågående planarbeid. Dette er også et forum som bidrar til samordning av bidrag til planarbeidet.

Vi har som vannregionmyndighet, prioritert å samordne bidragene fra aktuelle sektormyndigheter til det første utkastet til forvaltningsplan med tilhørende tiltaksprogram. Arbeidsutvalget for vannregionutvalget har fungert som et viktig samordningsforum i dette arbeidet.

06.4 Kart og geodata

Ass. fylkesmann leder Norge Digitalt-utvalget for Agderfylkene. Fylkesmannen deltar også i temadatagruppen under Norge Digitalt. Temadatagruppen har bl.a. tatt initiativet til å utarbeide et eget løypedatasett for Vest-Agder til bruk innen rekreasjon og friluftsliv, og i samarbeid med Kartverket utarbeidet kurs for kommuner og konsulentfirma i forbindelse med ny PBL.

Fylkesmannen har meldt inn planer for nykartlegging og kvalitetssikring av naturtypedatasett til arbeidet med Temadaplanen i Norge Digitalt.

Tre medarbeidere i miljøvernavdelingen gjennomførte i 2009 videreutdanning i GIS ved Universitetet i Tromsø.

Fylkesmannen i Vest-Agder deltar i GeoPort-prosjektet ved IT-sjef og GIS-koordinator. Fylkesmannen i Vest-Agder er pilotfylke på løsningen, og skal ha driftsansvar for det endelige produktet, som blir tatt i bruk første kvartal 2010. Beredskapsgruppa, miljøvernavdelingen og landbruksavdelingen er trukket inn som særlig aktive pilotgrupper i prosjektet.

Resultatområde 07 Tverrgående virkemidler og oppgaver

07.2 Kunnskapsoppbygging og miljøinformasjon

Vi har egen superbruker for databasen "Forurensning". Vi har imidlertid ikke hatt ressurser til å gjennomføre ajourføring av databasen i tråd med oppdraget.

Vi har ikke hatt stort aktivitet knyttet til oppdatering av "Miljøstatus" i 2009 og har heller ikke etablert tilfredsstillende nettsider om klima.

Vi har hatt stor aktivitet knyttet til oppfølging av "Livskraftige kommuner". Alle kommunene i Vest-Agder deltar i prosjektet og vi har et svært godt samarbeid med KS. Fylkesmannen har tildelt kr 100 000,- i prosjektskjønn til de tre kommunenettverkene. Fylkesmannen deltar i nettverksmøter og samarbeider med nettverkene om klima- og energiplaner, areal- og transportplaner og miljøbasert næringsutvikling.

07.3 Virkemidler og prosesser

Fylkesmannen har i 2009 brukt ca. 1,0 årsverk til tilsyn på miljøvernområdet. Fylkesmannen har deltatt i samtlige nasjonale tilsynsaksjoner som er koordinert av Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif). Vi har også hatt egeninitierte tilsynsaksjoner rettet mot pukkverk, større lastebilverksteder, større vaskehaller, elektroverksteder. Fylkesmannen deltok også sammen med Klif på tilsynet med Kristiansand lufthavn, Kjevik. Vi har ikke nådd måltallet om 1,3 årsverk til tilsyn på miljøvernområdet.

Tilsyn med kommunen som miljøvernmyndighet innen avløpssektoren og motorferdsel ble igangsatt ved at kommunene Søgne, Åserl og Kvinesdal ble valgt ut. Selve tilsynet (undersøkelsen) blir gjennomført i januar og februar 2010.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.		
Resultatområde 01	268	67	268	67
Resultatområde 02	0	0	0	0
Resultatområde 03	124	10	124	10
Resultatområde 04	8	0	8	0
Resultatområde 05	0	0	0	0
Resultatområde 06	161	32	161	32
Resultatområde 07	95	35	95	35
Sum:	656	144	656	144

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

21.1 Jordbruk

De viktigste utfordringene i fylket innen jordbruksområdet

Se beskrivelse i kaptlene 1.1, 2.4 og 2.5 foran i rapporten

Rovviltkompensasjon – gjennomførte tiltak

Vest-Agder mottar ikke midler til rovviltkompensasjon fra LMD. Landbruksavdelingen deltar i arbeidet under den regionale rovviltnemnda og er representert i Kontaktutvalget for rovviltsaker i fylket. Rovvilterstatning og midler til forebyggende tiltak forvaltes av miljøvernavdelingen. Konfliktnivået i 2009 var svært lavt.

14 bufekadaver ble undersøkt av Statens naturoppsyn sine rovviltkontakter i beitesesongen 2009. Det ble ikke påvist at freda rovvilt hadde forårsaket skade på sau og lam i fylket. Fylkesmannen fikk i 2009 inn 8 erstatningssøknader og det ble totalt søkt erstatning for 38 sau og 96 lam som tatt av freda rovvilt. 2 sau og 1 lam ble erstattet (6976 kr).

Fylkesmannen får midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak i rovviltforvaltningen via rovviltnemnda i Region 1. I 2009 ble det av disse midlene utbetalt 2120 kr til dekning av informasjonsmøte i regi av Vest-Agder Sau og Geit.

Utviklingen i beitebruk og tapsstatistikk

I 2009 er det registrert 19 beitelag som er med i organisert beitebruk (OBB) i Vest-Agder. Dette er en reduksjon med et lag fra 2008. Lagene har til sammen 334 medlemmer. Det er sendt 33723 sau og lam og 852 storfe og å beite i utmark.

Tapstallene for 2009 var på ca. 5,39 % noe som er 0,21 % lavere enn året før og det laveste tapet som er registrert for fylket siden 1995. Tapene var lavere i Flekkefjord, Åseral, Hægebostad og Kvinesdal enn det var i 2008. I Farsund og Sirdal var det registrert en økning fra i fjor.

Tallet på både sau og storfe i som beiter i utmark er høyere enn i fjor. Åseral, Kvinesdal og Sirdal har oppgang, og Farsund, Flekkefjord og Hægebostad har nedgang. Åseral har den største økningen med på 555 sleppte dyr i forhold til i fjor. Antall storfe på beite viser en økning på 11% fra 2008.

Mange av beitelagene er svært små. 8 av lagene har under 10 aktive medlemmer, av disse er det 4 i Sirdal og 4 i Hægebostad.

Beskrive status for overføring av ansvaret for veterinærtjenester til kommunene

Proessen har så langt Fylkesmannen kjenner til gått rimelig greit. Det er fire vakt-distrikter i fylket, og i hvert av disse er det inngått skriftlige avtaler om at en av kommunene administrerer tilskuddet for hele distriktet. Hele vakttilskuddet blir brukt.

Det kom inn tre søknader om stimuleringstilskudd, to fra enkeltkommuner og en felles for ett vakt-distrikt med fire kommuner. De tildelte midlene er benyttet til å styrke og videreføre tidligere etablerte ordninger med driftsstøtte fra kommunene. Det er klart behov for denne støtten for å opprettholde veterinærtilbudet.

Tapstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2008	2007
FMVA	12820	20903	50	3,14	6,77	5,39	5,6
Sum	12820	20903	50	0	0	0	

21.2 Skogbruk

Ringvirkningene av den globale finanskrisen slo inn over **skogbruket** for fullt fra slutten av 2008. Skognæringen er en internasjonal konkurranseutsatt næring, og konjunkturedgangen de siste to årene har vært den største siden 1930-tallet. Redusert aktivitet i byggenæringen, medførte at trelastindustrien ikke tok imot like mye virke som normalt. AT Skog måtte for første gang permittere ansatte, og det var full stopp på all avvirking i 2 måneder. Sammenliknet med 2008 gikk **avvirkingen** i Vest-Agder noe ned, men var allikevel den nest høyeste etter årtusenskiftet. Avvirkingen viser en stadig økende granandel, de siste år på 70 %, mens ressursene av furu og lauvtre utnyttet i mindre grad grunnet svakere lønnsomhet. Gjennomsnittlig pris på tømmervirke falt til kr 283,-. Lav pris og mangel på leveringsmuligheter begrenset hogsten i 2009. Dekningen av skogsbil- og traktorveier er relativt god, men det er et økende behov for oppgradering av standarden. Investeringer i skogkultur viser en svak positiv økning de siste to årene. Styrkingen av virkemidlene i skogpolitikken har til tross for negativ prisutvikling på tømmer gitt en økning i skogkulturinvesteringene, spesielt ungsogspleie. Vi har vært med å stimulere faghjelpstillinger i samarbeid mellom flere kommuner og AT Skog BA. Dette gir god effekt på skogkulturaktivitet, men også på hogstaktiviteten. Det er flere mindre sagbruk i landsdelen som driver godt, og noen er langt framme m.h.t. innovasjon og bruk av ny teknologi. Disse sagbrukene betyr mye for lokalsamfunnene, men er samtidig

sårbare for konjunktursvingninger.

Det er fortsatt stor interesse fra kommuner og skognæring for skogbruksplaner og miljøregistreringer. Kommunalt organiserte prosjektgrupper står for utforming av takstprosjekt, og vi ser gang på gang at dette skaper engasjement og aktivitet. Miljøregistreringer er gjennomført i 11 av fylkets 15 kommuner, og under arbeid i de fire resterende.

Resultatene fra risikobasert foryngelseskontroll etter den nye skogloven er mer positive enn antatt på forhånd. På grunn av arealbruksendringer etc, fikk vi dessverre i 2009 for få kontrollflater. Antall kontrollfelter må derfor økes i 2010.

Aktiviteten innen bioenergi og bondevarme har i stor grad stagnert i vårt område fordi strømpris og andre rammebetingelser ikke er gode nok til at aktuelle prosjekter gjennomføres. Av regjeringens tiltakspakke for uttak av skogsvirke fra skog og kulturlandskap til energiflis, ble ingen prosjekter igangsatt i Vest-Agder 2009.

På grunn av skifte av alt personale på skogområdet i 2008 / 2009 er aktiviteten i avdelingen for tiden lav, men er vedtatt styrket fra andre halvår 2010.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

Arbeidet med landbruksbasert bygde- og næringsutvikling i Vest-Agder skjer i tett og godt samarbeid med Fylkesmannen i Aust-Agder og Innovasjon Norge. Kontakten med faglagene er god, og vi har hatt jevnlig formelle og uformelle møter med dem i løpet av året. Pga flere initiativ på tvers av fylkesgrensene og i påvente av forvaltningsreformen, har det også vært et økende samarbeid med fylkeskommunene i begge fylker dette året, bl.a i et felles lokalmatprosjekt for Agder. Kontakten med fylkeskommunen er prioritert i 2010; det er behov for gjensidig kompetanseoverføring og avklaring av ulike roller og praktisk gjennomføring av reformens intensjon. Vi legger fortsatt vekt på å både arrangere og delta på arenaer der felles næringsutvikling og strategisk planlegging for Agderfylkene står på dagsorden. Agder-landbruket er i hovedsak en arbeidsplass på deltid. Utviklingen i det øvrige næringsliv har derfor betydning for interessen og viljen til å satse i landbruket.

Fylkesmannen deltar aktivt i KS og INs Kommuneprosjekt for samordning av førstelinjetjenesten. Det er IN som sørger for framdriften, sammen med en arbeidsgruppe der FM er representert. Arbeidet fokuserer på to hovedoppgaver: a) få "førstelinje" til å bli en velfungerende, godt orientert og kompetent "førstelinje", der også kommunenes landbruksansvarlige hører med, og b) bevisstgjøre kommunene på sitt næringsutviklingsansvar. Dette er ikke gjort i en håndvending, men vi er kommet godt i gang. Det er arrangert to konferanser i 2009 med næringsmedarbeidere fra alle kommuner i begge fylker, vi har deltatt på styremøter i de ulike delregionene (ordførere og rådmenn), og i ulike kommunale fora der næringsutvikling drøftes. NAV er også med i dette arbeidet, og ser ut til å bli en stadig viktigere samarbeidspart på flere felt. I "Inn på tunet"-sammenheng er NAV ikke bare kjøper av tilbud, men på noen områder også med og utvikler dem. Dette er veldig positivt.

Det ble meldt at den nasjonale strategien for landbruksnæringsvikling "Ta landet i bruk" gjelder inntil ny stortingsmelding foreligger. Derfor er det bare den eksisterende Handlingsplanen som ble revidert i år i en forenklet prosess med partnerskapet.

Bruk av BU-midlene

Fylkesmannen i Vest-Agder har gitt 44 tilsagn på tilsammen 3,23 mill kr i 2009. IN-Agder har innvilget 48 saker helt eller delvis i vårt fylke, med et samlet tilskudd på 11,28 mill. kr. Dette er en kraftig økning fra i fjor pga. krisepakken.

Våre tilretteleggingsmidler er fordelt utover på de ulike satsingsområdene, likevel slik at mat og generell næringsutvikling er de to største postene. I 2009 er det også brukt ca 500.000 kr på kompetansetiltak, som en mellomløsning etter at EB-fondet ble avvirket. Det forutsettes at en vesentlig del av dette videreføres i den nye ordningen i fylkeskommunens regi. Av de bedriftsrettede midlene fra IN går ¼ til område mat, dvs. i hovedsak bygninger for tradisjonell landbruksproduksjon.

Fra fylkesmannens side legger vi vekt på å ha et bredt bygde- og næringsperspektiv både i veiledning og forvaltning. Etterspørselen etter de tilretteleggende BU-midlene er økende, og mye midler går til større flerårige prosjekter der hele partnerskapet er involvert. De tilgjengelige midlene som ikke er bundet opp, prøver vi å prioritere til kortere, mer konkrete og handlingsorienterte prosjekt.

21.4 Verdiskapingsprogrammene

Treprogrammet:

Treprogrammet er i stor grad rettet inn mot innovasjon i trebearbeidende bedrifter, og har fokus på samarbeidet i denne delen av verdikjeden. IN er en kompetent og sentral aktør her. Fylkesmannen og fylkeskommunen i begge fylker har etablert et samarbeid på skog og tresektoren, bl.a. om arrangementet Trebiennalen (Risør 2008, Flekkefjord 2010). Nytt prosjektet Agder Wood ble initiert og planlagt i 2009, og startes opp fra 2010.

Verdiskapingsanalysen av verdikjeden skog / tre på Agder ble ferdigstilt i begynnelsen av 2009. Rapporten viser at samlet omsetning for treindustrien på Agder er ca 3,7 mrd og sysselsetter 2100 personer. Fagfelt skog har vært underbemannet i 2009, og det proaktive arbeidet har dermed vært nedprioritert.

Matprogrammet:

Matprogrammet forvaltes av IN, med FM i en pådriverrolle som ”matkontakt” og med Nofima i Stavanger som faglig nav for Agder og Rogaland. Det er etablert en felles satsning mellom begge fylkesmenn og fylkeskommuner på Agder fra 2009 for å få flere småskala-/kortreiste/økologiske matspesialiteter inn i markedet. Prosjektet er 3-årig. Samarbeidet er godt i hele verdikjeden.

Resultatområde 22 Miljøtiltak i landbruket

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Prioriteringer og tiltak i tilknytning til regionalt miljøprogram

I Vest-Agder er hovedfokus for regionalt miljøprogram å motvirke gjengroing, og sikre skjøtsel av de mest verdifulle kulturlandskapene med bygninger, kulturminner og biologisk innhold. Vannforurensning er med unntak av mindre lokale vannforekomster ikke et vesentlig problem.

Hovedprioriteringen i det revidert programmet er derfor tiltak for å motvirke gjengroing av verdifulle kulturlandskap, tap av kulturminner og biologisk mangfold knyttet til kulturlandskapet. Fylkesmannen har i samarbeid med kommunene valgt ut verdifulle kulturlandskap for ekstra tilskudd og økt oppmerksomhet i kommunalt planverk.

Landbruksforurensning i første periode etter vanddirektivet

I Vest-Agder er Otra-vassdraget valgt ut i første periode. Tiltaksplanen som nå er ferdig utarbeidet viser at utslipp fra landbruk er en helt ubetydelig faktor i dette vassdraget. Det er heller ikke konflikter knyttet til uttak av vann til vanning eller annet.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2008 etter søknadsomgang 2007 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Gjengroing	Avrenning til vassdrag	Kulturminneverdier	Tilgjengelighet og friluftsverdier	Verdifulle kulturlandskap	Plantevernmidler	Avfallsinnsa
FMVA	4191574	780506	395767	0	268694	0	0
Sum	4191574	780506	395767	0	268694	0	

22.4 Økologisk landbruk

Vest-Agder har felles arbeidsgruppe for økologisk landbruk med Aust-Agder. Det er utarbeidd Handlingsplan for økologisk landbruk for perioden 2006-2010, og det blir årlig satt opp tiltaksplaner. Tiltak i 2009 er m.a.: Fagmøter for økologisk melkeproduksjon, fagdager om økologisk plomme- og epleproduksjon, prosjekt økologisk jordbær dyrking, fagdager for landbruksskoler, temautgave av magasinet ”Ren mat” til produsenter på Agder, miljøprofil med økologisk mat på ”Viking Rally” og prosjekt ”god start” gjennom Ungt entreprenørskap.

Vest-Agder har ikke prosjekter innen økoløft eller foregangsfylke. I deler av vårt fylke er det slike jordsmonnsforhold at det fra naturens side er lite egnet for økologisk drift. Dette begrenser utviklingen mht. volumproduksjon av økologiske varer.

22.5 Tre og miljø

Økt bruk av tre og bioenergi

Prosjektet "Trebiennalen" videreføres sammen med Fylkesmannen i Aust-Agder, Aust- og Vest-Agder fylkeskommune og Innovasjon Norge. Tredje arrangement blir i Flekkefjord i 2010. FMAA har i stor grad også representert oss i VA. Nytt prosjektet Agder Wood ble initiert og planlagt i 2009, og startes opp fra 2010.

Verdiskapingsanalysen av verdikjeden skog / tre på Agder ble ferdigstilt i begynnelsen av 2009. Rapporten viser at samlet omsetning for treindustrien på Agder er ca 3,7 mrd og sysselsetter 2100 personer.

Prosjektet "Grønn varme på Agder" er videreført sammen med Fylkesmannen i Aust-Agder, Aust- og Vest-Agder fylkeskommune og Innovasjon Norge. AT Skog deltar også i styringsgruppen. Prosjektet har deltatt i arbeidet med regional fylkesdelplan for energi, og ellers er veiledning, rådgiving, nettverksbygging og kompetanseoppbygging sentrale stikkord. Målgruppe til prosjektet er aktører i landbruksnæringen, og kommunene som eier av flest bygg med vannbåren varme. Den generelle utviklingen i energimarkedet med lave strømpriser, har gjort arbeidet tyngre de siste årene. Flere interesserte velger å "sitte på gjerdet" og se an utviklingen, istedenfor å gå videre med planlagte prosjekter.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Arbeidet i fylkeslandbruksstyret i 2009

Det ble avholdt 6 møter med til sammen 57 saker på dagsorden. Det ble behandlet 16 klagesaker etter jordlovens § 12. Klager fikk medhold i 3 saker. Det ble behandlet 5 klagesaker etter konsesjonsloven. En av klagen ble tatt til følge og konsesjon gitt. Det ble behandlet 4 klagesaker som gjaldt boplikt. 3 av klagen ble tatt til følge.

Det ble behandlet 4 overprøvingssaker etter forvaltningslovens § 35 som gjaldt delingssamtykke etter jordlovens § 12. 3 saker ble overprøvd og delingssamtykke ikke gitt. 1 sak ble ikke overprøvd.

Det ble behandlet 2 saker som gjaldt spørsmål om driftsenhet. I begge sakene kom styret til at brukene ikke kunne anses som en driftsenhet. 2 saker gjaldt uttalelse til sivilombudsmannen og 1 sak var klagesak etter landbruksveiforskriften. Klagen ble ikke tatt til følge.

1 klagesak gjaldt dekning av sakskostnader etter forvaltningslovens § 36. Klagen ble tatt til følge og kommunen ble pålagt utbetaling av sakskostnader.

Noen saker har landbruksdirektøren avgjort etter fullmakt fra styret. Dette er kun saker som var kurante og hvor søker har fått samtykke til deling eller konsesjon.

Særlige problemer knyttet til kommunenes praktisering

Vi har liten samlet oversikt, men mange indikasjoner på at praksis spriker mye både i samme kommune og særlig mellom kommuner. De administrative saksframleggene synes i hovedsak å være akseptable, mens det i flere kommuner synes å være mindre vilje til å følge nasjonal politikk ved den politiske behandlingen. Fradeling av gårdstun slik at man skaper husløse eiendommer, oppdeling av eiendommer ved arveoppgjør og fradeling av tomter som er til skade for jordvernet synes å forekomme. Priskontrollen antar vi praktiseres i varierende grad.

Til kommunenes forsvar kan sies at vårt fylke er preget av mange små eiendommer med lave avkastingsverdier, hvor det kan være vanskelig å avgjøre hvorvidt regelverket kommer til anvendelse eller ikke. Vi ber departementet vurdere å gi ny og tydeligere veiledning omkring dette, sett i lys av de nye grensene for odlingsjord mm.

Resultatområde 24 Inntekts- og velferdspolitiske tiltak

Omtale av organiseringen av kontrolloppgavene

Vi har gjennomført forvaltningskontroll i 4 kommuner med hensyn til produksjonstilskudd i 2009. Også RMP er kontrollert i en av kommunene. Det ble funnet 2 avvik, og gitt noen få merknader. Kontrollene er lagt opp etter mal fra opplæringen i regi av SLF. Kontrollenheten deltok på SLFs kontrollsamling 18. – 19. november. I forbindelse med tilskuddsordningene er det god kontakt med kommunene gjennom året. Fylkesmannen har hatt en samling/kurs for kommunene i Fylkeshuset 4. juni om avløserordningene, produksjonstilskudd og forvaltningskontroll. Også informasjon om SMIL og RMP ble tatt med her.

FMs kontrollarbeid på landbruksområdet i 2009 - Hjelpeskjema til bruk i embetenes årsrapporter

Fylke: Vest-Agder

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll ?

Antall personer : 2 Årsverk: ca 0,2

Kontroll innen skogbruk, lovsaker med mer kommer i tillegg.

2. Gjennomførte forvaltningskontroller.

Kommune: Kristiansand

Ordninger/omfang: Produksjonstilskudd og Regionalt miljøprogram (RMP)

Registrerte avvik: Ingen

Oppfølging av avvik:

Kommune: Farsund

Ordninger/omfang: Produksjonstilskudd

Registrerte avvik: Ingen

Oppfølging av avvik:

Kommune: Flekkefjord

Ordninger/omfang: Produksjonstilskudd

Registrerte avvik: Mangelfull journalføring og arkivering av innkomne søknader om produksjonstilskudd

Oppfølging av avvik: Ber kommunen endre rutinen og etablere skriftlige rutiner før neste søknadsomgang.

Kommune: Lyngdal

Ordninger/omfang: Produksjonstilskudd

Registrerte avvik: Mangelfull journalføring og arkivering av innkomne søknader om produksjonstilskudd

Oppfølging av avvik: Ber kommunen endre rutinen og etablere skriftlige rutiner før neste søknadsomgang.

3. Gjennomførte foretakskontroller : Ingen i 2009

4. Andre kommentarer/ innspill: Vi styrker kontrollteamet med en person til og planlegger for flere foretakskontroller i 2010. Landbruksdirektøren deltok på nasjonalt tilsynsseminar i regi av fylkesmennene i Midt-

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader

Dette gjelder søknadsomgangene om produksjonstilskudd pr. 31.07.08 (080910) og pr. 01.01.09 (080920) som begge er utbetalt i 2009. Sistnevnte søknadsomgang inkluderer også ferie/fritidsordningen.

Klagebehandling: Fylkesmannen har utført 77 manuelle utbetalinger for kommunene som er basert på vedtak kommunene har gjort etter klage fra søkerne. Bare 1 klage har gått videre til Fylkesmannen som klageinstans og blitt endelig behandlet.

Dispensasjonssøknader: Fylkesmannen har innvilget 43 dispensasjoner og avslått 1 søknad. Her er medregnet samdriftsmedlemmer som får en dispensasjonskode for å kunne føre innmarksarealene på sin egen søknad, eller for å kunne ha egen grovforproduksjon til andre dyreslag enn det samdrifta har. Ellers gjelder dispensasjonene unntak fra krav om minimum omsetning av varer og tjenester. Det er innvilget 4 og avslått 1 dispensasjon fra kravet om næringsinntekt for å få avløsertilskudd ved sykdom.

Status i fylket for landbruksvikartjenester hos avløserlagene

Statusen i vårt fylke er god. Vi har et stort avløserlag, Landbruketjenester Sør, som dekker hele Aust-Agder og nesten hele Vest-Agder. Dalane Avløserlag (tidligere Lund Avløserlag) i Rogaland dekker Sirdal kommune og har også noen medlemmer i Flekkefjord kommune.

Vest-Agder er tildelt 6 årsverk til landbruksvikar av de til sammen 240 årsverkene på landsbasis. Mellom avløserlagene er fordelingen slik at Landbruketjenester Sør har fått 5,5 årsverk og Dalane Avløserlag 0,5 årsverk.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2008 - antall

Klagebehandling

Embeter	Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
FMVA	1	0	1	0	0	0
Sum	1	0	1	0	0	0

Dispensasjonssøknader

Embeter	Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
FMVA	43	0	1	0	0	0	4	0	1
Sum	44	0	2	0	0	0			

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

Kompetansesenter, landbrukspolitisk dialog mm.

Avdelingen prioriterer arbeidet med å være kompetansesenter for kommunene svært høyt. Vårt motto er at FMLA skal være kommunens førstevalg når de har spørsmål. Vi arrangerer flere samlinger og møter for kommunene hvert år, og har prioritert opplæring i nytt regelverk mm. svært høyt. Kontakt mot kommunene er en sentral del av arbeidet på hele avdelingens område. Vår jurist har dette som sitt viktigste arbeidsområde.

Landbruk inngår som fast tema på alle embetsledelsens møter med kommunene, og alle blir besøkt med 2 års mellomrom. Vi har hatt økende deltakelse fra politisk nivå på vår årlige 2-dagers samling. Nå i februar 2010 deltok fylkesordfører, 6 ordførere og 6 utvalgsledere fra våre totalt 15 kommuner. Det er tatt initiativet til et mobiliseringsprosjekt som tegner bra i Kvinesdal kommune, hvor det er særlig behov for å øke investeringene i husdyrnæringa.

Vi har ikke sett noen tydelig utvikling i noen retning når det gjelder kompetanse og kapasitet på landbruk i kommunene. Flere utredninger av mulige samarbeidsløsninger er på gang.

Samarbeidet med KS er bra, spesielt ifht. praktisk samarbeid om arrangementer mm. KS Agder har lite

engasjement på våre områder ut over dette.

Bruk av kommunerettede midler

Avdelingen fikk 112.000 kr til dette i 2009. Vårt embete har i lengre tid vært i en svært vanskelig budsjettsituasjon med stadige reelle nedskjæringer av budsjettet over kap. 1510, som følge av den nye budsjettmodellen. Pengene er derfor benyttet til å styrke arbeidet overfor kommunene ut over det som ville vært mulig uten en slik bevilgning. Vi har i 2009 benyttet midlene til å delfinansiere den årlige to-dagers fagsamlingen for kommunene med hovedtema næringsutvikling, fagsamling innen skogbruk for kommunene, og en økt reisevirksomhet for å følge opp kommunene innen næringsutvikling (skog, mat, reiseliv mm.) og på det juridiske området. Videre er arbeidet med vanndirektivet styrket.

Resultatområde 26 Jord- og landskapsressurser

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Behov for konkrete tiltak og endret virkemiddelbruk

Hovedutfordringen både for jordvernet og kulturlandskapet er etter vår oppfatning å sikre en tilfredsstillende kvalitet på arbeidet som kommunene gjør innen arealforvaltning, herunder å koordinere arbeidet etter jordloven og plan- og bygningsloven på en fornuftig måte. Kommunene mangler ofte både kompetanse og kapasitet, og styringsviljen kan være svært variabel. Vedvarende liberal dispensasjonspraksis til tross for gjentatte avgjørelser hos settefylkesmann er et stort problem i flere kommuner.

Bindende langsiktige arealplaner etter modell av fylkesdelplanen for Nord-Jæren kan være en fruktbar modell. Vi har også hatt mye lokalpolitisk fokus på det uheldige i at landbrukets egne bygg er unntatt fra vanlig byggesaksbehandling, og kan være svært uheldige ifht. jordvernet.

Det er generelt vanskelig å få reflektert kulturlandskapshensynet i kommuneplanene på en konstruktiv måte. Det er behov for konkret veiledning om dette.

Utfordringer for å nå nye nasjonale mål

Vi arbeider aktivt ifht. jordvernmålet. Gjengroingsmålet er fortsatt ikke operasjonalisert - det er mer et overordnet politisk signal enn et konkret arbeidsredskap. Begge målene må konkretiseres og operasjonaliseres med indikatorer, slik at måloppnåelsen kan angis, i alle fall på fylkesnivå. SLF bør gjennomføre et enkelt prosjekt som leverer et standard regneark og figur som fylkene kan oppdatere selv. Målene må i tillegg gis en tolkning som benytter begrepsbruken i pbl, slik at det klargjøres konkret hva som er hhv. nasjonale, regionale og lokale interesser ifht. til disse målene.

Fylkesmannen i Vest-Agder har hovedfokus på at jordvernkonflikter løses best gjennom god planlegging, med analyse av ulike lokaliseringer og klare begrunnelser for de omdisponeringer som foreslås. Vi legger de største ressursene i oppfølgingen av et fåtall kommuner som både i liten grad styrer etter plan og har betydelige sentrumsnære arealer hvor det kan dyrkes matkorn. Videre arbeid med forslagene i Jordverngruppas rapport vil bli sentralt.

Status ifht halveringsmålet: Vi har ikke konkret tallfesting av dette, jf. merkanden ovenfor. Vårt inntrykk er at utviklingen er positiv for planlagt utbygging, men negativ ifht. respekten for vedtatt plan. Dispensasjoner og spredt bygging er fortsatt et stort problem i mange kommuner. Måloppnåelse må vurderes over lange tidsrom når man ser det på kommunenivå, pga store variasjoner mellom år.

Spesielt verdifulle kulturlandskap – tiltak og dokumentasjon

Vest-Agder har 9 områder som er registrert i nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. For tre av disse områdene er det utarbeidd forvaltningsplan og det er gjennomført flere SMIL-tiltak. Ellers er kunnskapen om og status til områdene noe uklar. ”Arvesølv-prosjektet” pågår og vi bidrar sterkt på dette feltet, med vekt på konkrete og faglig solide skjøtelsesplaner for de områdene med store biologisk mangfold-verdier som mottar SMIL-midler. Vi har i 2009 fortsatt å legge vekt på kobling mellom RMP- og SMIL- tiltak. Det er utarbeidd forvaltningsplan for flere spesielt verdifulle kulturlandskap gjennom prosjekt ”Arvesølv”. Disse områdene blir nå

fulgt opp gjennom RMP.

Arbeidet med vårt nasjonalt utvalgte kulturlandskap Vest-Lista er a jour og tegner meget positivt. Arbeidet med skjøtselstiltak er i gang, og alle midler er disponert. Det er rapportert utfyllende om dette i eget brev til SLF.

26.2 Samfunnsplanlegging

Landbrukets arealinteresser i samfunnsplanleggingen

Vi bruker betydelige ressurser på dialog med kommunene om kommuneplanarbeidet generelt og jordvernet spesielt. Dette er tema på de fleste møter og samlinger, inkl. en egne arealpolitiske samlinger felles med fylkeskommunen.

I vekstområdene tror vi bindende langsiktige arealplaner for regioner av flere kommuner er en mulighet. Et slikt planarbeid er nå i gang i Kristiansands-regionen (Knutepunkt sør). Vi har positive forventninger til dette arbeidet. Utpeking av framtidige utbyggingsretninger er et avgjørende grep. Koplingen mot infrastruktur er sentral mange steder, jf. Gandsfjordbrua ifht. ”Grønn strek” på Jæren. Vi vil oppfordre sentrale myndigheter til å bidra til at tilsvarende arbeid med interkommunal plan eller fylkesdelplan kan komme i gang i Lister-regionen, hvor konfliktene mellom utbygging og jordvern, natur og kulturminnevern er akutte ifht. utbyggingsmønsteret som har vært hittil. Det er også viktig at fylkesdelplan og RPR for kjøpesenter ikke slår negativt ut for jordvernet gjennom å hindre nødvendige nye plangrep ifht. jordvern.

Vi har et positivt og konstrukt samarbeid med miljøvernavdelingen om pågående arbeid med forvaltingsplan for landskapsvernområdet for ytre kystzone og revisjon av skjøtelsplan for Lista-strendene landskapsvernområde. Det er skrikende behov for midler til skjøtsel av disse områdene gjennom å opprettholde landbrukets drift - over begge sektorenes budsjetter. Det er økende fokus på og godt samarbeid om næringsutvikling knyttet opp mot verneområdene både i fjellet og langs kysten.

Arbeidet med frivillig vern av skog er inne i et meget godt spor i hele AT-Skog området. Det pågår ikke andre større vernesaker eller KU-saker for tiden.

Innsigelser og påklaginger: I 2009 la vi fram for Fylkeslandbruksstyret 8 plansaker med forslag om til sammen 21 innsigelser. Alle unntatt 2 ble vedtatt. SLF la inn innsigelse i den ene av disse. Styret påklaget 6 dispensasjonsvedtak i kommunene etter pbl § 7, jf § 15. Det er alle det ble fremmet forslag om. Vi har fått medhold i samtlige landbrukssaker som er avgjort av settefylkesmann siste 5 år.

Geovekst og ”Norge digitalt”

Bruken av GIS og geodata er i stadig utvikling. Egen GIS-koordinator i embetet har samordnet og videreutviklet bruken i embetet. Data benyttes i daglig aktivitet der det er krav til arealinfo. Flere og flere kommuner benytter digitale kart i tilskuddforvaltning, og FKB-data er en nødvendig forutsetning for utarbeidelse av skogbruksplaner.

Embetet har deltatt i Geovekst og Norge digitalt-samarbeidet i regionen. Det er etablert felles utvalg for begge Agder-fylkene. Samarbeidet fungerer godt. Kartdekningen i fylket er relativt god. Laser ser ut til å komme for fullt som nytt samarbeidsfelt (forbedring av høydebase/bedre skogregistreringer).

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA	Sum		
	1510 Fagdep. 1510 Fagdep.			
Resultatområde 21	259	17	259	17
Resultatområde 22	47	0	47	0
Resultatområde 23	37	0	37	0
Resultatområde 24	98	0	98	0
Resultatområde 25	35	0	35	0
Resultatområde 26	99	0	99	0
Sum:	575	17	575	17

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet

31.1 Tilsyn og oppfølging av regelverk

Tilsynsoversikt utdanningsområdet

	Tilsynsobjekt	Tema/Myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode	Kommenter
FMVA	Kristiansand kommune	oppl. § 13-10 jf. § 8-2	Kristiansand kommunes system for internkontroll med skolesektoren omfatter ikke reglene i opplæringsloven § 8-2 første ledd knyttet til organisering av elever i grupper. Dette er et avvik fra opplæringsloven § 13-10 andre ledd om forsvarlig system.		☒	Systemrevisjon, tilsvarende nasjonalt tilsyn 2009	
FMVA	Audnedal kommune	oppl. § 13-10 jf. § 8-2	Audnedal kommune har ikke et forsvarlig system for å sikre etterlevelse av opplæringsloven § 8-2 første ledd knyttet til organisering av elever i grupper. Dette er et avvik fra opplæringsloven § 13-10 andre ledd.		☒	systemrevisjon, jf. nasjonalt tilsyn 2009	
FMVA	Mandal kommune	oppl. § 13-10 jf. § 8-2	Mandal kommune har ikke et forsvarlig system for å sikre etterlevelse av opplæringsloven § 8-2 første ledd knyttet til organisering av elever i grupper. Dette er et avvik		☒	systemrevisjon, jf. nasjonalt tilsyn 2009	

			fra opplæringsloven § 13-10 andre ledd om forsvarlig system.			
FMVA	Songdalen kommune	spesialundervisning oppl. kapittel 5			■	Oppfølging av nasjonalt tilsyn 2007. Innhenting av dokumentasjon viste liten bedring. En dags veiledning for personell på kommunenivå, skolenivå og PPT samlet. Det planlegges ytterligere oppfølging i 2010.
FMVA					■	
FMVA	Lyngdal kommune	Spesialundervisning oppl. kapittel 5			■	Oppfølging av nasjonalt tilsyn 2007. Innhenting av dokumentasjon viste liten bedring. En dags veiledning for personell på kommunenivå, skolenivå og PPT samlet. Det planlegges videre oppfølging i 2010
FMVA	Farsund kommune	spesialundervisning oppl. kapittel 5			■	Oppfølging av nasjonalt tilsyn 2008. Innhenting av dokumentasjon viste liten bedring. En dags veiledning for personell på kommunenivå, skolenivå og PPT samlet. Det planlegges videre oppfølging i 2010

31.2 Klagesaksbehandling

31.2 Klagesaksbehandling

Mengden klagesaker er fortsatt relativt stabil. Det viser seg at mange klagesaker må sendes tilbake til underinstansen på grunn av utilstrekkelige opplysninger. Det er behov for å gjøre en nærmere analyse av det arbeidet som gjøres av PPT, både når det gjelder kvaliteten på de sakkyndige vurderingene, tidsressurs som PPT har til disposisjon og dimensjonering av PP-tjenesten.

Kapittel 5 klagene har både dreiet seg om timetall, organisering og innhold i spesialundervisningen samt faglig uenighet.

Det har i tillegg vært flere tilfeller av klager der foresatte har oppsøkt Fylkesmannen og bedt om hjelp til å forholde seg til skolen. Noen av disse klagene har gitt grunnlag for å gjennomføre hendelsesbaserte tilsyn.

På skyssområdet har Fylkesmannen meglet i tvist om betaling vedr "midtskyss"/akseptabel vente- og reisetid mellom en gruppe på 6 kommuner og Agder kollektivtrafikk/Vest-Agder fylkeskommune. Meglingen førte fram til enighet. Skyssområdet er generelt et område der klimaet mellom kommuner og

fylkeskommunen lett blir anstrengt, i tillegg til stort engasjement fra foreldre i enkeltklager. Vanligste klage-/konflikttema gjelder akseptabel gangavstand hjem - busstopp og akseptabel vente-/reisetid.

		Type klage	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Sum
FMVA	Klage i grunnskolen	Skyss	2	5	7
FMVA	Klage i grunnskolen	Standpunktkarakter	20	12	32
FMVA	Klage i videregående opplæring	Spesialundervisning	1	1	2
FMVA	Klage i grunnskolen	Spesialundervisning	4	2	6
FMVA	Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder	Spesialundervisning	1		1
FMVA	Klage i grunnskolen	hoppe over et klassetrinn		1	1
FMVA	Klage i grunnskolen	skolebytte	1	3	4
FMVA	Klage i private skoler	inntak		1	1
FMVA	Klage i grunnskolen	dekning av sakskostnader		1	1
FMVA	Klage i grunnskolen	bortvisning		1	1

31.3 Grunnskolens informasjonssystem (GSI)

Generelt om forholdet til resultatkravene.

Sett i lys av hva som er realistisk ut fra embetets ressurser, kan vi rapportere at resultatkravene er oppnådd. Hos skoleeierene er det gjennom årene etablert fungerende rutiner på dette feltet. Dermed er det ikke vanskelig å oppnå at de som skal delta faktisk gjør det og fyller ut data. Leveringsfrist er overholdt.

Kvalitetssikring

Etterarbeidet med kvalitetssikring av data blir gjennomført på grunnlag av kontrollsystemet i GSI. Systemet er imidlertid så stort at kvalitetssikring totalt sett er utfordrende ut fra tilgjengelige ressurser.

Samtidig er det vesentlig at systemet som er omfattende og innholdsmessig krevende, endres og forbedres fra år til år, noe som byr på utfordring for brukerne. Det krever innsats av Fylkesmannen som brukerstøtte og informasjons-/veiledningsorgan, spesielt før og under hovedinnsamlinga. Brorparten av dette arbeidet utføres av en person, men det er en til på kontoret med en viss kompetanse på feltet.

Ut fra effektiviseringshensyn har det vært vanlig å arrangere GSI-samlinger felles for Agder-fylkene med bred deltakelse, også fra skolenivå og med Svein Waade som foreleser. I 2009 arrangerte Vest-Agder egen samling uten eksterne forelesere. I tillegg deltok representant fra fylkesmannen på workshop som Kristiansand kommune gjennomførte for rektorene som ledd i kvalitetssikringsarbeidet.

GSI og tilsyn

GSI blir brukt i tilsynsarbeidet når det gjelder gruppestørrelse og på andre felt. Vi viser til egen webrapport 1. april og til kap 31.1. Systemet er og viktig leverandør til vårt statistikkhefte for fylket, Skolevinduet som gir et nyttig bilde av tilstanden, hovedsakelig i grunntidning, og brukes noe i sammenheng med kvalitetsvurdering.

Viderutvikling av GSI

Sørvest-samarbeidet (kystfylkene fra Aust-Agder til Møre og Romsdal) er et nyttig og inspirerende redskap, også for videreutvikling av GSI. Arbeidet her videreføres til faggruppa gjennom representanten for samarbeidet der.

31.5 Eksamen og nasjonale prøver

Oppgavene er utført i henhold til oppdrag. Erfaringer fra arbeid på feltet brukes direkte og indirekte inn mot tilsyns- og områdeovervåkingsarbeidet mot kommuner og private skoler. Etter oppsummerte erfaringer mv har vi også i 2009 prioritert en runde i fylkets fire samarbeidsregioner der vi møtte skolefaglige rådgivere og alle rektorer på ungdomstrinnet. Den tette kontakten er svært nyttig mht resultater og erfaringer, gjennomgang av prosedyrer etc vedr klage mv. – og som mulighet for oss til å innhente skolenes egne erfaringer fra gjennomføringen.

Etter dårlige prøveresultater høsten 2007 ble det tatt et initiativ benevnt som ”Skoledugnaden” med deltagelse fra kommuner, KS, UiA, Utdanningsforbundet i begge fylker, fylkeskommunene og fylkesmennene med sikte på økt skoleeier- og resultatfokus. Det har vært jevnlig møter i gruppen siden da. Et konkret resultat var blant annet et seminar om skolekvalitet for rådmenn, politikere mfl i forbindelse med Sørlandsk lærerstevne i oktober 2009. Etter beslutning i gruppen legges "Skoledugnaden" organisatorisk og tiltaksmessig inn i det regionale GNIST-partnerskapet fra 2010.

Særskild Rapportering	JA	NEI	Øvrige kommentarer
1. Benytter embetet informasjonen som fremkommer ved avvikling av prøver og eksamener i tilsynsarbeidet?	X		Informasjonen brukes i forbindelse med områdeovervåking og risikovurdering.

Særskild Rapportering	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
2. Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	Avvik fra landsgjennomsnittet slår positivt ut for vårt fylke på 5. trinn. På 8. trinn er også vår deltagelse høyere enn landsgjennomsnittet med unntak av fritak i engelsk som avviker negativt med 0,3 på fylkesnivå.	Det er variasjon mellom skoleeiere innad i fylket. På 5. trinn har en skoleeier stort avvik, 3 skoleeiere har middels stort avvik. På 8. trinn har to skoleeiere stort avvik i fritak engelsk, to kommuner har stort avvik i fritak lesing og en kommune har stort avvik i fritak regning.	I små kommuner med bare en skole vil det alltid være store årlige variasjoner på grunn av statistiske forhold. Andel språklige minoriteter kan også være en årsak.	Resultatene tas med i vår risikovurdering i forhold til tilsyn og drøfter problemstillingen med skoleeier. I tillegg tilbys skoleeier veiledning fra Fylkesmannen.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Det vises til egen rapportering. Aktuelle tilskuddsordninger for Vest-Agder er fulgt opp med informasjon om vilkår etc.

Vedrørende kap 225 post 72 Tilskudd til internasjonale utdanningsprogram - Det europeiske ungdomsparlament

Som vanlig var det to ordinære internasjonale sesjoner i løpet av året. Til Stockholm i april reiste ei gruppe på 8 elever og en lærer fra Hartvig Nissen vg skole og en Mandal vg skole. Til Helsinki i reiste Kongsbakken og Narvik videregående skoler. Dessuten var det en delegasjon med fire elever og en lærer fra Hartvig Nissen vg. skole på Fransk-tysk forum . Den årlige nasjonale uttakssesjonen ble gjennomført på Lillehammer i 2009 som året før. Det var over 100 deltakere fra 24 norske og en tysk skole på Lillehammer.

Den nasjonale sesjonen ble arrangert av Veteranorganisasjonen som består av tidligere deltakere. De gjorde en meget profesjonell og solid innsats og gjennomførte et førsteklases arrangement i samarbeid med lokale kontakter på Lillehammer.

Leder i Nasjonalkomiteen er nå Kristine Ekeberg.

Vedrørende kap 225 post 73 Tilskudd til studieopphold i utlandet

Vest-Agder har siden 1994 hatt ansvar for div internasjonale oppgaver. Dette gjelder drift mv av ordning med at et antall norske elever tas inn på treårige, ordinære tilbud på franske lyceer (Rouen, Bayeux, Lyon), inntak av norske elever ved United World Colleges over hele verden, det europeiske ungdomsparlament (EUP), TROLL-stipend og en ordning med stipend for elever som ønsker å ha opphold i Tyskland. I tillegg er Vest-Agder tildelt

oppgaven med å behandle søknader om å ta ny/utsatt eksamen på vg skolenivå i utlandet.

Selv om vi ikke har noe rapporteringskrav hjemlet spesifikt i embetsoppdraget, tas nedenfor inn en årsbeskrivelse for 2009. Det gjøres for øvrig oppmerksom på foruten en løpende rapportering til KD, og møter i Utdanningsdirektoratet vedr oppdraget.

Generelt

Tildelingsbrev nr. 1, og tildelingsbrev nr. 2 for 1994 har ligget til grunn for arbeidet. Det gode samarbeidet med UWC Norge og "Les Anciens" har fortsatt, og i begge organisasjonene har man lagt ned mye arbeid i å få til gode hjemmesider med fyldig informasjon, som supplement til våre egne sider. Bevilgningene er brukt i samsvar med retningslinjene.

Vår hjemmeside (FIVAI.NO) med informasjon om de internasjonale tilbudene fikk ny utforming i 2008. Vi har i 2009 videreført arbeidet med å bedre siden. Dessuten har vi digitalisert søknadsprosessen for Trollstipend, og vi legger mye mer informasjon ut på siden. Dette betyr at vi ikke lenger sender papirskjema til skolene.

United World Colleges

Også dette året var søkertallene gode. 77 jenter og 36 gutter søkte opptak, og etter vanlig søknadsbehandling og intervjuer ble 40 tilbudt plass. De norske elevene er høyt verdsatt ved skolene, og gjør det stort sett meget godt faglig.

Franske lyceer – treårig tilbud

Søkertallene var meget gode for jenter, totalt 48 til 14 plasser. Men bare 9 gutter meldte seg, og av disse ble kun 6 tilbudt plass.

Når nytt internat tas i bruk i Rouen, hvor også jenter kan inkvarteres, bør en konkret vurdere om også jenter skal tas inn ved Pierre Corneille. I Lyon ble det tilsatt ny seksjonsleder. Ordningen med assistent i Bayeux synes å være i et godt spor, og ser nå ut til å være på plass på permanent basis. Egenandelen for elevene er fortsatt kr. 5000 per år. Kontoret hadde som vanlig ansvaret for det fire-ukers forberedelseskurset som ble holdt på Centre Culturel i Oslo og også omfattet elever som skulle til 1-årig og 2-årig opphold i Frankrike, til sammen 38. I år arrangerte kontoret studietur til Norge for til sammen 11 representanter fra skolene og akademiene som har norske elever i det treårige opplegget.

"Trollmidler"

Gruppereiser: Av totalt 54 søknader fra elevgrupper i ungdomsskoler og videregående skoler ble 29 imøtekommet i 2009. Disse stipendene innebærer at 559 elever og deres 56 ledsagende lærere skulle kunne dra på studietur til Frankrike. Det var imidlertid noen grupper som sendte tilbake midlene. Det betyr at et noe lavere antall elever og lærere fikk benyttet tilbudet. Det var 22 lærere som søkte om individuelle stipend, og bare ni fikk innvilget dette. Dette er et urovekkende lavt tall både når det gjelder antall søknader og innvilgede stipend. Vi mener de nye elektroniske søknadskjemaene skal gjøre det lettere å søke, samt enklere å gjøre seg kjent med kriteriene.

Andre oppgaver

Stipendtilbud via den tyske ambassade kom også i 2009, og 12 delstipend (hvor deltakerne betaler reise tur-retur Tyskland) og fem helstipend (med alle utgifter dekket) ble delt ut. Alle plassene ble fordelt i samarbeid med fylkeskommunene. Som vanlig viser rapportene at oppholdene er godt organisert og innholdsrike. Ikke alle fylkene som fikk tilbudet, klarte å stille kandidater. Så vi benyttet oss av reservekandidater fra andre fylker slik at alle plassene kom til nytte for norske ungdommer. Det var også en norsk følgelærer med.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnopplæringen

32.2 Kompetanseutvikling

I samsvar med oppdrag og resultatkrav er midler til kompetanseutvikling fordelt til den enkelte skoleeier eller region/ped. senter etter fullmakt fra skoleeiere. En forutsetning for tildelinga var at skoleeierne leverte politisk behandlet kompetanseplan.

Videreutdanning

De gratis viderutdanningstilbudene fikk en oppslutning som innebar tilskudd til skoleeierne på kr 1.583.333,-. Videre gikk kr 1.076.334,- til andre fag. Det resterende av bevilgninga, kr 287.332,- blei disponert til etterutdanning på prioriterte områder. Beløpene til videreutdanning er utbetalt til hver enkelt skoleeier.

I fordeling på fag i gratistilbudene utmerker matematikk seg med 9 deltakere på Universitetet i Agder og 5 på leseopplæring ved Universitetet i Stavanger (geografisk nære tilbud). De resterende er relativt jevnt fordelt. 32 lærere nyter godt av denne ordninga, mens fylket i alt hadde 53 plasser.

Bytting av gratisplasser med andre fylker skjedde i beskjedent omfang ved at Aust-Agder stilte til disposisjon 2 matematikkplasser for vårt fylke og at vi ga Rogaland 3 studieplasser i leseopplæring. Alle søkere i Vest-Agder fikk de plassene de søkte på.

Ut fra tallene ser vi at det kunne vært ønskelig med bedre utnyttelse av gratistilbudene. Likevel er det grunn til å hevde at midlene kom godt till nytte ved at tilskuddet til vikarutgifter også strakk til for de som hadde søkt seg inn på "andre fag." Av disse fagene kan vi nevne: Norsk, engelsk, spesialpedagogikk, ledelse og rådgiving.

Etterutdanning

Fylkesmannen tildelte her kr 5.859.000,- til etterutdanning på prioriterte områder og kr 3.210.000,- til etterutdanning i fag og yrkesopplæringen. I tillegg kom de omdisponerte midlene fra videreutdanning som er nevnt foran.

For etterutdanning på prioriterte områder blei midlene til de offentlige grunnskolene tildelt etter fullmakt fra skoleeierne til de 3 pedagogiske sentra som de 3 regionene i fylket driver, dette i for å rasjonell og effektiv utnyttelse av midlene, basert på og som forsterking av struktur og system som er etablert på dette feltet i Vest-Agder. Når det gjelder føringer på bruken av disse midlene er forutsetningen om at minimum 20% skal gå til lesing spesielt presisert.

Rapportering fra skoleeierne om bruken av midlene for 2008 er fulgt opp.

32.3 Skoleporten

Særskild Rapportering	JANEI	Spesifiser dersom avvik	Øvrige kommentarer
1. Har embetet oppdatert brukerstøtte- og veiledningsfunksjon?	X		Embetet utfører støtte og veiledning ved to av saksbehandlerne ved kontoret, og behovet vurderes som godt dekket. Fylkesmannen gir og ut et eget hefte, "Skolevinduet" med data bl.a. fra Skoleporten. Hefte som foreligger i papirversjon og elektronisk, vekker interesse hos mange skoleeiere i Vest-Agder. Publikasjonen er ofte grunnlag for drøftinger på utdanningsområdet på de sentrale kommunemøtene som Fylkesmannen arrangerer.
2. Benytter embetet Skoleporten på en formålstjenlig måte i tilsynsarbeidet?	X		I forberedelse av tilsyn, områdeovervåking og risikovurdering brukes Skoleporten som et formålstjenlig redskap.
3. Brukes Skoleporten i lokal kvalitetsvurdering?	X		De siste forbedringene i Skoleporten har gitt grunnlag for ny optimisme når det gjelder bruk av dette redskapet i lokal kvalitetsvurdering.

4. Innspill fra embetet til forbedringer av Skoleporten:

Skoleporten har nå en ganske tjenlig funksjonalitet. Forbedringspotensialet ligger mest i raskere publisering av innsamla data. Rapportfunksjonen for innlogga bruker kan og forbedres.

32.4 Erfarings- og kunnskapsinnhenting

Tiltak i lesesvake kommuner

De åtte kommunene i Vest-Agder som deltok i gjennomføringen av etterutdanningsopplegget i leseveiledning i regi av Universitetet i Agder, fikk våren 2009 tilbud om å søke midler til å videreføre den kunnskapen om leseopplæring de hadde tilegnet seg. Alle kommunene søkte om videreføring, som ble gjennomført som et sprednings- og oppfølgingsprosjekt innen den enkelte kommunen, og i form av ulike modeller, høsten 2009. Det planlegges et evalueringsmøte med de involverte skoleeierne våren 2010. Kommunene ble pålagt å rapportere etter gjennomføringsperioden.

Den planlagte lesekonferansen i samarbeid med Fylkesmannen i Aust-Agder (jf rapport for 2008 - Tiltak i lesesvake kommuner) ble gjennomført 15. september med 100 deltakere fra begge fylker.

Deltakelse i prøveprosjekt med opprettelse av veilederkorps

Vest-Ager har i 2009, sammen med Hordaland, deltatt i prøveprosjektet med opprettelse av veilederkorps. Fylkesmannen har i den forbindelse deltatt i prosessen med utvalg av kommuner og skoler (tre kommuner og ni skoler), og bistått i forbindelse med å finne ressurspersoner til veilederteamene. I tillegg har en rådgiver deltatt i den ressursgruppa som er opprettet gjennom Utdanningsdirektoratet i forbindelse med gjennomføringen av prøveprosjektet. Rådgiver har i forbindelse med dette deltatt på samtlige veiledersamlinger i regi av Utdanningsdirektoratet, og har fulgt veilederteamenes arbeid i fylket under utprøvingen. Prøveprosjektet viderføres for de tre utvalgte kommunene våren 2010 og for to av kommunene også høsten 2010.

32.5 Tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning – kap 230.01

Avdelingen har tilsatt rådgiver finansiert fra kap 230 med særlig ansvar for å følge opp tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning med utgangspunkt i det totale opplæringstilbudet som skal gis (tilpasset opplæring som generell rett etc).

En del av stillingen har vært koblet opp mot avdelingens tilsynsprogram, noe som også vil være tilfellet i 2010. Til stillingen er også lagt klagebehandling etter kap 5 i opplæringsloven. Klagebehandling er i tillegg til rettsikkerhetsaspektet for den enkelte også en anledning for innsyn, veiledning og informasjon overfor enkeltskoler (rektorer, spesialpedagogiske koordinatører, ppt, mfl)

Arbeidet innebærer regelmessig kontakt med Sørlandet kompetansesenter (Statped), som vedkommende rådgiver har hatt hovedansvaret for.

I tillegg til utdanningsmøtene (se egen omtale) har vi fast kontakt med fylkets nettverk av PPT-ledere i form av regelmessige møter og løpende kontakt. I forbindelse med slike møter er det i 2009 bant annet:

- gitt informasjon og veiledning om juridiske forhold rundt arbeidet med sakkyndig vurdering og tilråding
- gitt informasjon og veiledning om retten til videregående opplæring
- inngått forsøk om nettverkssamarbeid med Bredtvet kompetansesenter
- planlagt studietur våren 2010 med temaet inkluderende opplæring

Midlene fra kap 230 er særlig viktige blant annet fordi de gjør det mulig for oss å ha et faglig fokus som del av tilsyn og klagebehandling etter kap 5 i opplæringsloven (spesialundervisning, spesialpedagogisk hjelp) herunder veiledning etc i forhold til system etc i den enkelte kommune.

Utfordringene for skoleeiere innenfor området 'tilpasset opplæring/spesialundervisning' er store både med hensyn til jus og kompetanse.

Fylkesmannen har i 2009 tilbudt alle kommunene veiledning omkring saksbehandling og lovpålagte dokumenter på det spesialpedagogiske området. 8 av 15 kommuner har takket ja til tilbudet. Veiledningen har et omfang på en dag pr. kommune. Målgruppen har vært skoleeier, skoleledere, spespedkoordinatører og PPT-rådgivere.

PPTs spesielle stilling innefor den kommunale organisasjon som sakkyndig tjeneste med stor myndighet, jfr oppl kap 5, er under sterkt press. I noen kommuner ønskes den gå i retning av å bli en integrert del av en heller generell "barn-og-unge"-tjeneste i organisatorisk samrøre med andre faglige instanser. Andre kommuner ser gjerne at ppt

stykkes opp og legges ut til enkeltskolene. Kontakten med pp-lederne gir oss også et bilde av ppt som en instans med opplevd uklar organisatorisk plassering på det kommunale organisasjonskartet. Med en egen rådgiver på området settes Fylkesmannen langt bedre i stand til å tydeliggjøre og markere ppts sterke mandat og oppgave i henh til opplæringsloven, og på den måten sikre elevenes rettigheter. I så måte er stillingen helt nødvendig for å beholde fokus og nivå.

Det er ikke trukket overhead av bevilgningen.

Resultatområde 38 Tilsyn og forvaltning på barnehageområdet

38.1 Tilskuddsforvaltning

I 2009 utbetalte Fylkesmannen i Vest-Agder r. 840 162 551,- i ulike statlige tilsludd på barnehagesektoren.

De ulike tilskuddsordninger er fulgt opp i tråd med bestemmelsene m.v. Det vises til egne rapporteringer jfr. Embetsoppdraget samme punkt.

38.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen har behandlet en klagesak vedr. § 10 i lov om barnehager. Saken kom til FM i 2008, men ble behandlet ferdig februar 2009. Kommunens vedtak ble i all hovedsak opprettholdt.

Det er også behandlet tre klagesaker etter forskrift om økonomisk likeverdig behandling. Disse sakene oppleves krevende både for Fylkesmannen og ikke minst for kommunene.

Klagesaksbehandling barnehageloven med forskrifter

		Type klage	Medhold/delvis medhold	Avslag
FMVA	Klage etter barnehageloven med forskrifter	Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til off. tilskudd, § 6	1	2
FMVA	Klage etter barnehageloven med forskrifter	Barnehageloven § 10		1

38.3 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen har arrangert to-dagers samling med kommunal barnehagemyndighet både vår og høst i 2009. På disse samlingene er Universitetet i Agder og Utdanningsforbundet invitert. Innhold på Barnehagemøtene er arena for formidling av aktuell statlig informasjon, erfaringsutveksling, diskusjoner av ulike problemstillinger, juridiske problemstillinger, presentasjoner av ulike prosjekter m.m. Ofte benytter vi også "gjesteforelesere".

Fylkesmannen mottar mange henvendelser vedrørende de ulike tilskuddsordningene. Likeledes er det i løpet av året mange henvendelser vedrørende forståelse av lov om barnehager: eks. familiebarnehager, pedagognorm, styrerressurs m.m. fra kommuner og private barnehageeiere. Gjennomgående opplever vi at vi har tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å behandle og gi den veiledning som behøves.

I 2009 er det også avholdt dagssamling for samme målgruppe med tema "Forskrift om økonomisk likeverdig behandling". Fylkesmannen har også hatt møter med enkelte kommuner for å diskutere dette regelverket. Dette fordi vi skal veilede om tema, men også som ett ledd i vår saksbehandlingen av klagesaker.

38.4 Tilsyn

Fylkesmannen har foretatt tilsyn overfor fire kommuner i 2009. Sirdal, Flekkefjord, Marnardal og Kristiansand.

Områdene var: Kommunen som tilsynsmyndighet. Kommunens håndtering av regelverket om utdanningskravet, dispensasjon fra utdanningskravet. Taushetsplikten. Forskrift om foreldrebetaling i barnehage.

Alle tilsynene ble utført med systemrevisjon som metode.

Alle tre kommuner har gitt skriftelig tilbakemelding om retting av avvik.

Tilsynsoversikt barnehageområdet

	Tilsynsobjekt	Tema/Myndighetskrav	Avvik/Funn	Frist for lukking av avvik	Pålegg	Merknad	Ressur
FMVA	Sirdal kommune	Hvorledes kommunen organiserer sin tilsynsoppgave etter § 16. Kommunen som tilsynsmyndighet belyst gjennom hvoledes de fører tilsyn med og hvorledes kommunen utøver myndighetskravene i henhold til: § 15 m/forskrift, § 17 m/forskrift, § 18 1., 2. og 3.ledd m/forskrift, § 20.	1 avvik Sirdal kommune fører ikke tilsyn med barnehagene i tråd med barnehageloven. i brev av 26.08.09 melder kommunen om lukking av avvik innen årets utgang.		☒	Det ble gitt 2 merknader.	ca 5 dagsve
FMVA	Flekkefjord kommune	Hvorledes kommunen organiserer sin tilsynsoppgave § 16. Kommunen som tilsynsmyndighet belyst gjennom hvorledes de fører tilsyn med og hvorledes kommunen utøver myndighetskravene i henhold til: § 15 m7forskrift, § 17 m7forskrift, § 18, 1. 2. og 3. ledd m/forskrift, § 20.	o avvik		☐	2 merknader 1. "I henhold til forskrift om foreldrebetaling i barnehager § 3 Moderasjonsordninger, praktiserer Flekkefjord kommune reglene i tråd med forskriften, men den skriftlige informasjon er noe uklar." 2: "I henhold til forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder - § 4 Klage, informerer ikke Flekkefjord kommune om klagemuligheten i sine vedtaksbrev."	ca 5 dagsve
FMVA	Marnardal kommune	Hvorledes kommunen organiserer sin tilsynsoppgave etter bh.l § 16. Kommunen som tilsynsmyndighet belyst gjennom hvorledes de fører tilsyn med og hvorledes kommunen utøver myndighetskravene i henhold til: § 15 m7forskrift, § 17 m/forskrift, § 18 1., 2. og 3. ledd m/forskrift, § 20.	1 avvik "Marnardal kommune praktiserer ikke moderasjonsordningen i tråd med intensjonen i forskriften."	01.07.2009	☐	1 merknad: " I henhold til forskriften om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 1 Midlertidig dispensasjon, 3. ledd, er ikke dispensasjonsvedtaket fattet 09.02.09 knyttet til den personen det søkes dispensasjon for. Videre i følge § 4 JKlage, informerer ikke Marnardal kommune om klagemulighetene i sitt	ca 5 dagsve

FMVA	Kristiansand kommune	Hvorledes kommunen organiserer sin tilsynsoppgave etter bhl. § 16. Kommunen som tilsynsmyndighet belyst gjennom hvorledes de fører tilsyn med og hvorledes kommunen utøver myndighetsoppgavene i henhold til § 15 m/forskrift, § 17 m/forskrift, § 18 1.2. og 3. ledd m/forskrift, § 20.	1 avvik: "Kristiansand kommune praktiserer ikke moderasjonsordningen i tråd med intensjonen i forskriften."	01.01.2010	vedtaksbrev." 3 merknader: 1. "Stedlig tilsyn bør forekomme hyppigere" 2: "Alle kommuner skal ha en ordning som kan tilby barnefamilier med lavest betalingsevne en reduksjon eller fritak for foreldrebetalingen. For at de foresatte skal kunne vite om kommunens ordning, forutsettes det at informasjon om kommunens ordning gis i skriftlig form." 3: "I henhold til forskriften, informerer ikke Kristiansand kommune om klageadgangen i sine vedtaksbrev."	ca 4 dagsve
------	----------------------	--	---	------------	---	-------------

Resultatområde 39 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

39.1 Tilgjengelig barnehage tilbud

Barnehageutbygging har vært gjenstand for informasjon, påtrykk, press og påminning overfor kommunene de siste årene. Alle 15 kommuner klarte i løpet av høst 2009 å innfri plikten til å tilby barnehageplass. Vi opplever å ha nær og konstruktiv dialog med kommunene på dette området.

I løpet av året økte behovet for nye plasser, derfor opplever noen få kommuner at de fortsatt er noe på etterskudd med å få på plass nye varige barnehageplasser. Også høsten 2009 er det blitt etablert nye plasser. For noen få kommuner vil 2010 også være et utfordrende år vedr. plikt til å tilby barnehageplass. Inntrykk fra kommunene ved søknadstidspunktet våren 2010 viser at de nok vil makte tilbyderplikten sin, men minst et par kommunene (av tilsammen 15) vil stå overfor en svært krevende utfordring. Dette er et område hvor vi følger svært nøye med (media, henvendelser, kontakt med kommunene).

I 2009 var det flere foreldre som ikke fikk de plassene de ønsket seg, og ventelistene økte i løpet av året.

I tillegg til avdelingens egen kontakt med kommunene om temaet, har full barnehagedekning vært prioritert tema på Fylkesmannens (embetsledelse og direktører) kommunemøter med enkeltkommuner i hele 2009. På disse møtene deltar foruten kommunens politiske og administrative ledelse, kommunalsjefer og andre inviterte. Vi opplever også i 2009 å ha god kontakt og kontinuerlig innsyn i situasjonen for den enkelte kommune.

39.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

14 av 15 kommuner søkte om statlige kompetansemidler i 2009. Enkelte av kommunene organiserer seg i nettverk/regioner. Fylkesmannen fulgte opp den ene kommunen som ikke søkte.

Utover disse søknader fikk Fylkesmannen også noen mindre enkeltsøknader, både fra enkeltbarnehager og kommuner.

Det er både objektive og kvalitative kriterier som ligger til grunn for Fylkesmannens tildeling. Det foregår mye godt og målrettet kompetansehevingsarbeid i kommunene i fylket. Kommunene som barnehagemyndighet er godt kjent med Fylkesmannens krav om at både kommunale og private barnehager skal dra nytte av de statlige midlene.

Rapportering over hovedtema og deltakelse i kvalitet - og kompetanseutvikling i kommunene vil være veldig unyansert, da mange kommuner driver langsiktige prosesser hvor kompetanseheving innen ulike tema skjer over flere år. Eks. overgang barnehage- skole, foreldresamarbeid, barns medvirkning, de yngste barna, språkstimulering, IKT som pedagogisk verktøy, flerkulturell oppvekst m.m.

Det er dagskurs, nettverksarbeid, utviklingsarbeid, studier m.m.

På bakgrunn av rapportering fra kommunene:

- * Overgang og samarbeid mellom barnehage og skole; ca 300 personer
- * Bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeid: ca 355 personer
- * Bedre språkforståelse: ca 320 personer
- * Tall og rom: ca 120 personer
- * Barns medvirkning: 365 personer
- * Barn og rom. 300 personer
- * Dokumentasjon, ped.kartlegging,m.m. ca 400 personer

Fylkesmannen i Vest-Agder har et nært og fruktbart samarbeid med Universitetet i Agder. Dette både med enkelte fakultet og avd. for førskolelærerutdanningen. Fruktene av samarbeidet opplever vi er til stor glede og nytte for barnehagesektoren i fylket. Dette både på institusjonsnivå og på kommunalt nivå. Studiet "IKT i barnehagen" (30 studiepoeng) ble avsluttet i 2009. Dette studiet kom i gang som en konsekvens av samarbeidet.

Fylkesmannen har bidratt i etablering av "PRAXIS- sør- barnehager", et samarbeidsforum som har til hensikt å utvikle og samarbeide om pedagogiske utviklingsprosjekter i barnehagefeltet i kommuner i Agder.

Flere spennende prosjekter i flere kommuner er nå i startfasen. Prosjektleder er ansatt på UiA.

Barnehageansvarlige hos Fylkesmannen sitter også i styret for stiftelsen "Sørlandsk lærerstevne". Ca 2500 ansatte i skole og barnehagesektorene i Agder deltar på ca 53 dagskurs på stevnedagen. Vår tilstedeværelse i dette styret er med på å sette fokus på aktuelle problemstillinger/tema i barnehagesektoren.

Fylkesmannen, UiA og Digin (faglig forum for It-bedrifter) har arrangert dagskonferansen " Digitale læremidler for små barn".

Fylkesmannen arrangerte også i 2009 en egen "Fagdag for barnehagefolk i Vest- Agder". Tema var pedagogisk dokumentasjon.

Som nevnt tidligere har Fylkesmannen et godt og nært samarbeid med Universitetet i Agder. Dette bidrar til at avstanden mellom universitet og kommuneadministrasjon blir kort, folk kjenner hverandre, studier og prosjekter blir etablert os.v. Fylkesmannens rolle er særlig viktig i disse sammenhengene.

39.3 Andre satsingsområder

Fylkesmannen følger opp de nasjonale satsingen på flere vis. De ulike områdene er tema på Fylkesmannens barnehagemøter. Flere satsingsområder har det også vært arbeidet meget aktivt med.

"Likeverdig opplæring i praksis": i 2008/2009 deltok 12 barnehager fra Vest-Agder i et kompetansehevingsnettverk innen språklig og kulturell utvikling. I 2009/2010 deltar 9 barnehager fra fylket. Dette er et samarbeid mellom UiA, Nafø og Fylkesmannen i Vest- Agder. Barnehager er også med i Nafø sitt hjul-nettverk i fylket.

På Sørlandsk lærerstevne ble det også holdt dagskurs vedrørende språkstimulering for de flerspråklige barna i barnehagen.

"Handlingsplan for likestilling i barnehage og grunnpoplæring 2008 - 2010": Fylkesmannen har vært aktiv i ett veilednings og informasjons arbeid vedrørende mål i denne strategien. I Vest-Agder er det et felles forum for rekruttering av mannlige ansatte/studenter, MiB-arbeid, øke kunnskap om likestillingsperspektivet i det

pedagogiske arbeidet i barnehagene. Denne gruppen består av ansatte ved førskolelærerutdanningen ved UiA, lederne fra 2 demonstrasjonsbarnehager (2 barnehager i Vest-Agder) og barnehageansvarlige fra begge fylkesmennene i Agderfylkene. Tiltak for å nå målene gjøres både i fellesskap og fra den enkelte organisasjon. Vi tror at på det viset får vi størst utbytte for vår innsats. Eks på tiltak; møter med mannlige studenter, MiB-konferanse i mai 2009, hospitering av ungdomsskoleelever i barnehager, ledere fra demonstrasjonsbarnehagene deltok på samlinger i regi av Fylkesmannen og har besøkt enkelte kommuner. Deltakelse på stand, gjesteforelser m.m.

Fylkesmannen har også gitt prosjektmidler til 2 kommuner. Videre er det igang satt et arbeid med å lage film om tema menn i barnehage.

"Manifest mot mobbing" har ikke vært gjenstand for spesielle tiltak fra Fylkesmannen. (kurs, prosjekt.m.m) rettet mot barnehagesektoren. Vi har ikke hatt enkeltsaker som har aktualisert problemstillingen for denne aldersgruppen. Derimot kjenner vi til at det i svært mange barnehager arbeides spesielt med tiltak/metoder/programproblemstillinger som omhandler dette.

Ressursrapportering

Samlet årsverksmengde per 31.12.09 i avdelingen er 8,6 fagstillinger. All merkantil støtte er lagt til en egen, felles administrasjonsavdeling. Etter styrking i budsjettet for 2009 fra både fra kap 1510 og kap 226 merket tilsyn ble avdelingens budsjett styrket slik at vi kunne tilsette en ny medarbeider. Vedkommende er jurist, og han begynte medio oktober med foreløpig tilsetning fram til 31.07.2010. Vi tar sikte på prolongering. Avdelingen har nå jurister i to årsverk. Av de samlede 8,6 årsverkene arbeider 1,6 i all hovedsak med barnehageområdet og 1 årsverk med tillagt landsdekkende oppgave (internasjonalisering). Kompleksitet i sakene - og trykk utenfra øker, men vi er likevel en del bedre rustet mht kapasitet og kompetanse ved starten på 2010 enn vi var for et år siden. Avdelingen er den minste hos FMVA, men "er størst ute" i form av ca 150 skoleenheter og ca 260 barnehager. Det vises forøvrig til omtale i kap 2 i rapporten.

Resultatområde	FMVA	Sum	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 31	98	65	98	65
31.1 Tilsyn og opp	80	60	0	0
31.5 Eksamen og na	18	5	0	0
Resultatområde 32	40	19	40	19
32.2 Kompetanseutv	35	19	0	0
32.3 Skoleporten	5		0	0
Resultatområde 38	12	26	12	26
38.1 Tilskuddsforv		26	0	0
38.2 Klagesaksbeha	3		0	0
38.4 Tilsyn	9		0	0
Resultatområde 39	40		40	0
Landsdekkende oppgaver	50		50	0
Sum:	240	110	240	110

Barne- og likestillingsdepartementet

Resultatområde 42 Familierett

42.1 Ekteskapsloven

Fylkesmannen i Vest-Agder har gitt 471 bevillinger til separasjon og 363 bevillinger til skilsmisse i 2009. Tallene for 2008 var henholdsvis 444 og 398.

42.3 Barneloven

Fylkesmannen får flere spørsmål i grenselandet barnelov/barnevernlov. Konfliktnivået mellom foreldre i samværskonflikter kan til tider være høyt. Flere henvendelser henvises til familiekontoret eller Bufetat (mekling).

42.5 Veiledning og informasjon

Etter at Bufetat har overtatt ansvaret for meklere og meklinger har Fylkesmannen fått færre henvendelser om familierett. Fylkesmannen prøver imidlertid å henvise publikum til rett etat og i noen tilfeller gis også veiledning om saksbehandling mv.

42.2 Anerkjennelsesloven

Det er registrert 28 inkomne saker etter anerkjennelsesloven i 2009. 25 innvilget og 2 avslått pga manglende dokumentasjon.

Resultatområde 44 Familievern

Fylkesmannen har ikke gjennomført tilsynsbesøk ved familievernkontoret i 2009. Tilsyn ble planlagt mot slutten av året, men etter drøftinger ble det avgjort å gjennomføre tilsyn som systemrevisjon, og da ble tiden for knapp. Varsel om tilsyn ble sendt ut før jul og gjennomføres i mars 2010. Ellers telefonkontakt ved behov.

Resultatområde 45 Barnevern

45.1 Tilsyn med barneverninstitusjoner og oppfølging av og tilsyn med den kommunale barneverntjenesten

Fylkesmannen har i 2009 gjennomført systemrevisjon i 3 av totalt 7 institusjoner. Grunnet permisjoner og sykemeldinger har det ikke vært mulig å gjennomføre systemrevisjon i alle institusjonene. Fylkesmannen har imidlertid gjennomført alle pålagte individtilsyn.

Det har ikke blitt gjennomført systemrevisjoner i kommuner i 2009. Fylkesmannen har gjennomført et kommunebesøk i Barnevern Sør som består av 4 kommuner.

Oppfølgingen av den kommunale barneverntjenesten skjer kontinuerlig i form av råd/veiledning over telefon, rapporteringer og kurs.

Fylkesmannen har behandlet klager etter lov om barneverntjenester fortløpende. I 2009 er det behandlet 40 klager etter lov om barneverntjenester. I tillegg er det behandlet 30 klager fra beboere på institusjoner.

Forøvrig vises det til egen årsrapport fra barnevernområdet.

I 2009 avsluttet Granskingsutvalg II sitt arbeid. Utvaglet var et felles granskingsutvalg for begge fylkeskommuner og 28 av kommunene i Agder. Utvalget gransket mulig omsorgssvikt og overgrep overfor personer plassert på barnehjem og skolehjem i Aust-Agder og Vest-Agder fram til 31.12.03. Rapport avgift 9.3.09. Fylkesmannen har hatt administrativt ansvar for driften av utvalget, anvisninger av regninger osv. Utgiftene er dekket av kommunene med Kristiansand som vår kontaktkommune.

45.2 Fritak for taushetsplikt

Fylkesmannen har fattet vedtak i 3 saker vedrørende fritak for taushetsplikt

Det er videre registrert og besvart 5 henvendelser vedrørende fritak fra taushetsplikt for ansatt i barnevernstjenesten.

Det er gitt generell muntlig veiledning om regelverket etter henvendelse.

45.3 Kompetansetiltak/Informasjonsvirksomhet

Det vises til egen rapport om barnevern hvor sakområdet omtales. Det er også egen rapportering på tilskuddsmidler.

45.4 Biologisk opphav

Det er registrert behandlet 25 forespørsler om biologisk opphav.

45.6 Handlingsplan mot kjønnslemlesting

Fylkesmannen deltar i et regionalt referansenettverk om kjønnslemlestelse og tvangsekteskap.

Fylkesmannen har samarbeidet med RVTS (regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging), Bufetat og fylkesmennene i Helse sør om en todagers konferanse om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

Resultatområde 46 Universell utforming

Det er utarbeidet handlingsplan for universell utforming i hver avdeling hos Fylkesmannen i Vest-Agder.

I samarbeid med fylkeskommunen arrangerte vi dagsmøte om universell utforming for planleggere i kommunene, Fylkeskommunen, Fylkesmannen, bedrifter og interesseorganisasjoner (over 100 deltagere).

Resultatområde 48 Likestilling

Fylkesmannen mener at det er svært viktig å arbeide for økt likestilling mellom kjønnene på Sørlandet.

I 1999 publiserte Statistisk Sentralbyrå sin likestillingsindeks for første gang. Vest-Agder fylke kom da dårligst ut av samtlige fylker, og den plassen har fylket beholdt. Den ferske revisjonen av indeksen har ikke endret bildet. Det er særlig kvinnenes beskjedne bidrag i det lønnede arbeidslivet som slår negativt ut på Sørlandet. Og det er antakelig tradisjonelle familieverdier som ligger bak. Det er flere med konservative holdninger til likestilling i Agder enn de fleste andre steder i landet, men sørlendinger flest sier at de ønsker likestilling.

Indeksen om kjønnslikestilling for 2009 deler alle landets kommuner inn i fire grupper, etter hvor likestilte de er, det vil si hvor stor eller liten forskjell det er mellom kvinner og menn i kommunen på en rekke levekårsområder det finnes statistikk om.

Av de drøyt 100 kommunene som er minst likestilt (den lavest skårende firedelen) er 12 fra Vest-Agder. Det vil si at 12 av våre 15 kommuner, 80%, er i den dårligste gruppen. Av de 13 dårligste kommunene er 6 Vest-Agder-kommuner.

Den aller dårligste kommunen, nr. 430, er Hægebostad kommune.

Hva er det som gjør at vårt fylke kommer så dårlig ut?

Kvinner og menns lønnsarbeid er en av indikatorene i indeksen, og her skiller begge Agder fylkene seg virkelig

negativt ut. Hvis vi også ser på holdningene til likestilling i landsdelen (ikke målt i indeksen, man hentet fra surveyen Norsk Monitor), befestes inntrykket av at det eksisterer konservative holdninger og handlinger her. Reflekterer en over noen av de historiske føringene som ligger bak, illustreres dette tydelig.

Barnehage: De minste på Sørlandet er hjemme.

Halvparten av Agderkommunene er i den firedelen av kommuner som har lavest dekning for barn i alderen 1-5 år. I disse kommunene går mindre enn 85 % av barna i barnehage. Lav barnehagedekning hos de minste tyder på at sørlendingene legger stor vekt på at barna skal være hjemme hos mor de første årene. Dette har igjen innvirkning på kvinners og menns posisjon på arbeidsmarkedet, hvor kvinnene i Agder har lav yrkesdeltakelse, høy andel deltid og medfølgende lav inntekt.

Hele 23 av de 30 Agderkommunene tilhører den gruppen av kommuner der kvinners inntekt er lavest sammenliknet med hva menn i samme kommune tjener.

Av sørlandskommunene havner halvparten i den gruppen som har høyest andel kvinner på deltid sett i forhold til menns deltid. Det overrasker derfor ikke at halvparten av sørlandskommunene også er i den laveste fjerdedelen kommuner når det gjelder andel kvinner i lederposisjoner i forhold til menn.

Oppsummeringsvis kan det sies at ovennevnte indikatorer er de viktigste som forklarer at Agder kommer så dårlig ut på statistikken. Det er faktisk ikke noen indikatorer hvor Sørlandskommunene skårer spesielt høyt.

Agderrådet, som rommer samtlige 30 kommuner og de to fylkeskommunene på Sørlandet, har nedsatt et Likestillingsråd og prioriterer i sin handlingsplan arbeidet med likestilling mellom kjønnene. Fylkesmannen arbeider i samsvar med Agderrådets handlingsplan for likestilling i fylkene. Fylkesmannen personlig er medlem av Likestillingsrådet. Rådet har tatt initiativ til at det i fjor ble etablert et Likestillingssenter ved Universitetet i Agder. Senteret er sekretariat for Likestillingsrådet.

Fylkesmannens strategi er å arbeide for at likestillingsperspektivet innarbeides i planer og prosesser i regionen. For eksempel er det bestemt at likestilling skal være et gjennomgående tema i den nye Regionplanen for Agderfylkene som kommer til sluttbehandling i fylkestingene i vår.

I sin kommunekontakt betoner Fylkesmannen likestillingsperspektivet og deltar også i den offentlige debatten på dette feltet. Konkret prøver Fylkesmannen å holde oversikt over likestillingsprosjektene i regionen og deltar i ulike fora for å stimulere arbeidet. Det nye Likestillingssenteret på universitetet er en viktig samarbeidspartner.

Flere kommuner markerer i 2010 at den internasjonale kvinnedagen 8. mars arrangeres for 100. gang, og fylkesmannen deltar med foredrag om situasjonen i fylket.

En av Fylkesmannens ansatte var med i BLDs arbeidsgruppe for konferanse for regional likestilling som ble holdt i Kristiansand over to dager. Fylkesmannen åpnet og deltok på konferansen.

Som nevnt i forrige årsrapport deltar Fylkesmannsembetet i Interregprosjektet "Women in Business" som skal bidra til vekst og utvikling i bedrifter i Skagerakområdet som er drevet og eiet av kvinner. Prosjektet går godt. Organisasjonen Jenter i Skogbruket samlet i 2009 faglagene i landbruket til en oppfølging av LMDs handlingsplan for likestilling fra 2007.

Internt i fylkesmannsembetet ble det i 2009 utarbeidet en handlingsplan for likestilling. Embetet har oppmerksomheten henvendt på likestilling i ansettelsesprosesser, lønnsforhandlinger og i interne utviklingstiltak.

Embetet har heller ikke i 2009 lyktes i å rekruttere personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk og har heller ikke tilsatt funksjonshemmede.

Ressursrapportering

Gjør oppmerksom på at ressurser på barnevern er de stillinger vi har på området, men at i 2009 var det en permisjon og en langtidssykemelding slik at faktisk ressursbruk er mindre.

Resultatområde	FMVA	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 42	32	32 0
Resultatområde 44	1	1 0

Resultatområde 45	134	134	0
45.1 Tilsyn med ba	69	0	0
Resultatområde 46 og 48	1	1	0
Sum:	168	0	168

Justis- og politidepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven

Fylkesmannen har behandlet klagesaker etter vergemålsloven fortløpende. Fylkesmannen har hatt tilsyn med tilsammen 6 overformyndier. 5 av kommunene har fellessekretariat, og ble besøkt ved samme anledning. Fylkesmannen vil bemerke at man i løpet av 2009 har hatt til gjentatt behandling klager og henvendelser som gjelder hjelpevergemål i 2 av fylkets kommuner. Sakene har vært/er arbeidskrevende og det har medgått mye tid og ressurser i forbindelse med behandlingen av disse.

Fylkesmannen har av prioriteringsmessige hensyn ikke avholdt noen samling for overformyndierene i 2009. Arbeidet med oppnevning av hjelpeverge for enslige mindreårige asylsøkere er fulgt opp via tilsyn.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMVA	13	6
Sum	13	6

51.3 Forliksrådene

Det har ikke vært noen spesielle aktiviteter eller oppgaver knyttet til forliksrådene i 2009. Videre har det ikke vært behov for oppnevning av stedfortreder i enkeltsaker eller gjennomføring av nytt valg. Det har i løpet av året vært svært få telefonhenvendelser knyttet til forliksrådets virksomhet.

51.4 Tilsynsråd for fengslene

Ingen virksomhet i 2009.

51.5 Tomtefestelov

Fylkesmannen har mottatt en sak om fastsetting av grenser i 2009. Den er under behandling. Krever befaring etter vinteren.

51.7 Kommunale politivedtekter

Fylkesmannen har avgitt høringsuttalelse i forbindelse med ny forskrift om politivedtekter til Sirdal kommune.

51.8 Hundeloven

Ingen saker.

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Det har vært meget stor økning i antall rettshjelpssaker i 2009 sett i forhold til 2008.

I 2008 hadde vi en total utbetaling på kr. 6.737.313,77 fordelt på 1196 saker. I 2009 er beløpet kr. 9.195.618,53 fordelt på 1800 saker

52.3 Navneloven

Saker etter navneloven er behandlet fortløpende etter hvert som de er kommet inn.

Det er i 2009 behandlet 5 saker etter navneloven. I en av saken ble klager gitt medhold, slik at Fylkesmannen omgjorde det påklagede vedtaket og innvilget endring av navn. Vedtaket ble sendt til departementet til orientering. I de øvrige sakene ble førsteinstansens vedtak stadfestet og klagene ikke tatt til følge.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnsikkerhetsutfordringer

Til resultatkravet:

Risiko- og sårbarhetsforhold knyttet til særskilte risikoområder/virksomheter mm ble diskutert med Fylkesberedskapsrådet ifm forberedelsene til og gjennomføring av regional øvelse med NVE og i forbindelse med møte i rådet under pandemien.

Til detaljoppgavene:

Fylkesmannen har deltatt på opplæring i ny Plan- og bygningslov.

Gjennom å motta regionale fagetater og virksomheters ROS-analyser har Fylkesmannen oversikt over samfunnsikkerhets- og beredskapsmessige utfordringer. Aktiviteter rettet mot storulykkesvirksomheter har bidratt til det samme. Fylkesmannen har representert fylkesberedskapssjefenes arbeidsutvalg i refereransegruppe for ny kommunal brannforskrift og dette har bidratt til økt bevissthet omkring samfunnsikkerhetsmessige utfordringer. Den samme effekten fikk vi gjennom en orientering i veitrafikkentralen i Porsgrunn. Fylkesmannen deltok også på NVEs fareforum i mai.

Fylkesmannen har god oversikt over aktuelle samarbeidsaktører og gjennomførte i 2009 seminar for beredskapssaksbehandlere i regionale fagetater og virksomheter.

Av ressurs hensyn har Fylkesmannen ikke kunnet prioritere å holde oversikt over kommunenes arbeid med klimatilpasning utover den ordinære kontrollen av arealplanarbeidet.

53.2 Risiko- og sårbarhetsanalyser

Til resultatkravene:

Fylkesmannen har ikke en fylkes-ROS iht resultatkravet. Utarbeidelse av ny fylkes-ROS vil bli iverksatt i 2010 i samarbeid med Fylkesmannen i Aust-Agder.

Fylkesmannen har ikke gjort spesielle tiltak rettet mot samordning av ROS-analyser utover å søke å holde oversikt over ROS-analysene i kommuner, regionale virksomheter og regionale statsetater. Dette delvis på grunn av lite personellressurser.

Fylkesmannen har hatt en plan for oppfølging av funn i ROS-analysen, men har nedprioritert dette arbeidet i 2009 i påvente av ny ROS-analyse.

Til detaljoppgavene:

Fylkesmannen har ikke prioritert viderefremming av nasjonale sikkerhetsanalyser til kommunene, annet enn i forbindelse med hendelser.

53.3 Arealplanlegging

Til resultatkravene:

Fylkesmannens beredskapsenhet har kun prioritert å delta på møter i planforum i fylkeskommunen der det har vært relevant å diskutere samfunnssikkerhet og beredskap.

Fylkesmannens beredskapsenhet har i 2009 behandlet 156 plansaker (135 i 2008) og reist innsigelse i 20 av disse (5 i 2008). 10 saker ble avvist av kapasitetsmessige årsaker. Økning i antall innsigelser skyldes i hovedsak økt fokus på utarbeidelse av fagkyndige utredninger tidligst mulig i planprosessen og før planvedtak fattes. Det blir således ikke ansett tilfredsstillende at det fastsettes en reguleringsbestemmelse om at utredning skal foretas før det gis igangsettingstillatelse.

Til detaljoppgavene:

ROS-arbeid i arealplanlegging i et helhetlig perspektiv er tema ved gjennomgang og vurdering av kommunene.

Klimaendringer er i fokus ved gjennomgang av kommunale arealplaner. Fylkesmannen har sendt brev til aktuelle kommuner med anbefalinger vedrørende havnivåstigning. Fokuset er reflektert i embetets interne klimahandlingsplan.

Fylkesmannen er også på beredskapssiden invitert inn i arbeidet med konseptvalgutredning for Samferdselspakke II Kristiansandsregionen og bidrar i dette.

Fylkesmannen har tett samarbeid med NVE i arealplansaker. NGU skal iverksette geologisk kartlegging av fylket i 2010.

Det har ikke vært konfliktsaker mellom beredskap og miljøvernavdelingen i saker om kraftutbygging.

53.4 Veiledning og systematisk gjennomgang og vurdering av kommunene

Til resultatkravene:

Fylkesmannen arrangerte seminar "Våte klimautfordringer" i samarbeid med Fylkesmannen i Aust-Agder i oktober 2009. Dette var det andre seminaret Fylkesmannen har arrangert med klimautfordringen som tema.

Det har ikke vært sammenfallende brann- og beredskapstilsyn i 2009.

Til detaljoppgavene:

Fylkesmannen er aktiv overfor kommunene i arealplanarbeidet på alle nivåer gjennom ettersyn av planer, veiledning og systematisk gjennomgang og vurdering. Fylkesmannen har økt egen kompetanse gjennom kurs i klimatilpasning i regi av NUSB, deltakelse på erfaringsseminar i Stavern og deltakelse i DSBs AG Havnivåstigning.

Fylkesmannen har ikke prioritert aktiviteter rettet mot fylkeskommunen.

Fylkesmannen har støttet kommunene i klimatilpasningsarbeidet gjennom seminaret "Våte klimautfordringer" og veiledning i havnivåstigning.

Fylkesmannen deltok på samøvelse mellom Lindesnes kommune og storulykkesbedriften GE Healthcare.

Fylkesmannen har gjennomført skogbrannseminar og seminar for kommunale beredskapskoordinatorer som bidrag til å styrke kommunenes krisehåndteringsevne. I tillegg har vi drevet spesiell veiledning for 4 kommuner relatert til ROS-analyser og kriseplanverk.

Fylkesmannen har gjennomført systematisk gjennomgang og vurdering i to kommuner i 2009. Den tredje ble utsatt til januar 2010. Gjennomgang/vurdering har vært gjennomført sammen med Helsetilsynet, noe som gir god

synergieffekt i beredskapsarbeidet.

Fylkesmannen har et tett samarbeid med Helsetilsynet/Helse- og omsorgsavdelingen og har derigjennom satt fokus på ROS-bevissthet på alle nivåer i kommunene. I tillegg har vi satt fokus på temaet gjennom foredrag for barnehage- og skoleledere i kommunene. Utover dette har Fylkesmannen ikke hatt ressurser til å drive mer målrettet arbeid mot sektorene i kommunene.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

Til resultatkravene:

Ved systematisk gjennomgang og vurdering fokuserer Fylkesmannen og Helsetilsynet på det kommunale kriseplanverket, herunder også at overordnet- og sektorplanverk er koordinert. Fylkesmannen har ikke prioritert dedikerte tiltak inn mot bedre felles kjennskap til planer.

Fylkesmannen har av ressurshensyn ikke prioritert individuell oppfølging av de kommunale atomberedskapsplanene utover i de kommunene vi har øvet. Kommunene har mottatt veilederen fra Statens strålevern.

Til detaljoppgavene:

Samordnede kriseplaner og ROS-analyser vurderes i forbindelse med øvelser og gjennomgang/vurderinger i kommunene.

Fylkesmannen har gjennomført seminar for regionale beredskapskoordinatorer. Vi har administrert og koordinert kommunenes årlige innspill til strømrasjoneringsplanverket. NVEs regionale øvelse bidro til gjensidig kjennskap til planverk.

Fylkesmannen har oppdatert eget beredskapsplanverk basert på SBS.

Kontakten med KDS har vært ivaretatt gjennom arbeidet med årlig oppdatering av strømrasjoneringsplanverket og NVEs regionale øvelse.

Fylkesmannen har av ressurshensyn ikke kunnet prioritere oppfølging av kommunenes planverk relatert til vannforsyning. Helsetilsynet gjennomfører tilsyn på kommunenes planer for helsemessig og sosial beredskap. Fylkesmannen er med på disse.

Det har ikke vært aktivitet rettet mot NP/DO i Agder i 2009. Dette skyldes delvis omorganisering i HV, ressursituasjonen hos Fylkesmannen, manglende interesse i Forsvarets operative ledelse og manglende føringer fra overordnet ledd på militær og sivil side. Av samme årsak har det heller ikke vært gjennomført samordningsmøter relatert til beredskapsplanverket i 2009.

54.2 Kommuneøvelser

Til resultatkravet:

Fylkesmannen gjennomførte tre planlagte øvelser for kommunenes kriseledelse i 2009.

Til detaljoppgavene:

I tillegg til sine egne øvelser, støttet Fylkesmannen to øvelser initiert av hhv kommunen selv og lokal redningssentrals øvingsutvalg samt en øvelse i samvirke mellom kommune og storulykkesbedrift.

54.3 Regional samordning – øvelse

Til resultatkravet:

Fylkesmannens krisestab ble øvet i forbindelse med NVEs regionale øvelse. Nye medlemmer i krisestaben ble øvet i en egen øvelse.

Til detaljoppgavene:

Embetets ledergruppe er ikke en formell del av Fylkesmannens krisehåndteringsorganisasjon og er følgelig ikke prioritert øvet.

Fylkesmannens beredskapsenhet og krisestab fungerer som sekretariat for Fylkeslegen i håndteringen av helserelaterte hendelser. 10 medlemmer av staben ble plukket ut som potensiell støtte til håndteringen av pandemien og gitt spesiell oppdatering.

54.4 Havneberedskap – øvelse

Ikke aktuelt for Fylkesmannen i Vest-Agder.

54.5 Samarbeid med Forsvaret – øvelse

Fylkesmannen har hatt møte med sjef for det nytt HV-distrikt 08 Agder og Rogaland. Utover dette har det vært lite aktivitet mellom Fylkesmannen og Forsvaret i 2009. Dette skyldes dels omorganiseringen av heimevernet og dels ressursituasjonen hos Fylkesmannen.

54.6 Regional samordning

Til resultatkravene:

Fylkesmannen har gjennomført møte i Fylkesberedskapsrådet i forbindelse med pandemihåndteringen. Deler av rådet var kalt inn i til NVEs regionale øvelse. Møte i Atomberedskapsutvalget er gjennomført.

Det har ikke vært kalt inn til årlig møte i det tidligere Totalforsvarsforum for Sør- og Vestlandet.

De frivillige organisasjonene er ivaretatt regionalt og lokalt, bl a gjennom foredrag for Norges kvinne- og familieforbund. Kommunene oppfordres til å ta med frivillige organisasjoner i beredskapsrådene når dette er tema.

Fylkesmannen har inkludert skogbrannovervåking med småfly i eget planverk.

Til detaljoppgavene:

Det har ikke vært møte i det tidligere Totaforsvarsforum i år, men Fylkesmannen arrangerte nettverkssamling for beredskapsenhetene i Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland, Vest- og Aust-Agder i april. Dette forumet møtes uformelt årlig til verdifull erfaringsutveksling.

Fylkesmannen har rutinemessig oppdatert fritaksordningen for 2009. Vi deltok på fritaksseminar i mars.

Gjennom deltakelse i LRS øvingsutvalg, temadag pandemi, foredrag for ledere i Vest-Agder sivilforsvarsdistrikt, foredrag for Norges kvinne- og familieforbund, skogbrannseminar og løpende saksbehandling har Fylkesmannen bidratt til hensiktsmessig samarbeid om beredskapsforberedelser.

54.8 Felles digitalt nødnett

Ikke aktuelt for Fylkesmannen i Vest-Agder.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Organisering for krisehåndtering

Til resultatkravene:

Fylkesmannens krisestab deltok på NVEs regionale øvelse i januar. 10 medlemmer ble plukket ut som potensiell støtte til håndtering av pandemien. Nye medlemmer til staben er plukket ut, orientert og øvet.

Kopi av plan for sambandstjenesten er ikke oversendt.

Til detaljoppgavene:

Fylkesmannens beredskapsenhet har vært involvert i utviklingen av beredskapsmodulen i den nye kartinnsynsløsningen GeoPort. Fylkesmannen og Entra eiendom har i samarbeid utarbeidet plan for nødstrømstilførsel til Fylkeshuset, herunder Fylkesmannens lokaler for krisehåndtering.

Kommunenes kriseorganisering er tema på gjennomgang og vurdering.

Plan for forebyggende sikkerhetstjeneste og kryptotjenesten er rutinemessig oppdatert.

Gradert samband settes opp og brukes ukentlig.

55.2 Krisehåndtering

Til resultatkravene:

Tre hendelser har hatt spesielt fokus hos Fylkesmannen i 2009: Influensapandemien, blåtungutbrudd og Full City-havariet. Hendelsene har i all hovedsak vært håndtert på fagkanal. DSB har vært orientert på samordningskanal.

Fylkesberedskapsrådet ble varslet og kalt inn i forbindelse med pandemien.

Til detaljoppgavene:

Fylkesmannen innkalte Fylkesberedskapsrådet i forbindelse med pandemien blant annet i den hensikt å bedre medlemmenes krisehåndteringsevne. NVEs regionale øvelse bidro i samme retning. Informasjonsutveksling om planverk og ressurser var tema på det årlige møtet i Atomberedskapsutvalget.

Fylkesmannen har øvet/støttet øvelser i flere kommuner. Varslingsplanverket relatert til flom og farlig vær er oppdatert. En hensikt med skogbrannseminaret var å bedre kommunenes evne til å støtte håndteringen av en slik situasjon.

Et særpreg ved influensapandemien, blåtungutbruddet og Full City-havariet var at fagmyndighetene var tungt inne i håndteringen. Fylkesmannens oppgave var mer å formidle informasjon enn å utøve krisehåndtering. Selv med et slikt lavt nivå på involveringen krevde disse hendelsene, og spesielt influensapandemien, mye ressurser hos Fylkesmannen. Fra sommeren og ut året gikk det med 2-3 dagsverk ukentlig kun til innhenting av rapporter fra kommunene, bearbeiding av disse og utarbeiding av rapport til Helsedirektoratet. Tidligere i pandemien, da planlegging stod i fokus, var ressursbruken enda høyere. Pandemien viste at beredskapsenheten er sårbar personellmessig når en hendelse trekker ut over tid.

55.3 Evaluering

Til resultatkravene:

Fylkesmannen gjennomførte en "midtveis-evaluering" med kommuner og helseforetak i forbindelse med pandemien. Vi avventer videre retningslinjer fra Helsedirektoratet vedrørende ytterligere evaluering av denne håndteringen.

Til detaljoppgavene:

Influensapandemien var tema på kommunelegemøte i januar i år, hvor også helseforetaket og

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 51	16		16	0
51.2 Vergemålslove	15		0	0
Resultatområde 52	33		33	0
52.1 Fri rettshjel	32		0	0
Resultatområde 53	33	0	33	0
Resultatområde 54	36	0	36	0
Resultatområde 55	43	0	43	0
Sum:	161	0	161	0

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Som en del av styringsdialogen med kommunene er det gjennomført 8 kommunebesøk der Fylkesmannens ledergruppe har møtt kommunens politiske og administrative ledelse. Sentrale temaer har vært kommuneøkonomi, omstilling og interkommunalt samarbeid, oppvekstdialog, helse-, sosial- og omsorgsdialog, landbruks- og næringsdialog og miljøvern- og arealdialog. I 2009 har også kvalifiseringsprogrammet og ny lov om kommunal beredskapsplikt vært faste temaer. Kommunene melder om store problemer med å innfri innbyggerens forventninger om et bedre tjenestetilbud på tross av økte rammer.

Fra og med 2008 har avdelingen utarbeidet en tilstandsrapport om kommunene i fylket. Tilstandsrapporten erstatter forventningsbrevet, Siktemålet er med rapporten er å gi et riss av nåsituasjonen for kommunene i Vest-Agder med utgangspunkt i tilgjengelig offentlig statistikk, først og fremst KOSTRAdata. I tillegg inneholder rapporten en oversikt over nye og endrede statlige styringssignaler rettet mot kommunene bygget på vedtak i 2008. Fylkesmannen har i oppdrag å løse flere oppgaver på vegne av nasjonale myndigheter. Mye av oppdraget som er gitt, innebærer tilsyn, kontroll, rådgivning og veiledning. For å løse oppgavene best mulig forutsettes det at Fylkesmannen har oversikt over den helhetlige situasjonen i den enkelte kommune.

Tilstandsrapporten er ment å bidra til en slik oversikt og være et av flere utgangspunkt for styringsdialogen mellom fylkets kommuner og regional stat.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Det er et potensial for omstilling og fornying i alle kommunene i fylket. Vi vil særlig peke på de utfordringer flere små kommuner har i forhold til å sikre rekruttering, kompetanse og beholde et levende lokalsamfunn. Mange av disse utfordringer kan etter Fylkesmannens syn vanskelig løses uten et tettere interkommunalt samarbeid. Strategien for tildeling av skjønnsmidler er derfor å: støtte interkommunale prosjekter, organisering og tjenesteproduksjon står i fokus, rededusere skjønnsmiddelbruken til enkeltkommuner for effektivisering/kvalitetsutvikling av kommunens egen tjenesteproduksjon, redusere støtten til "smale" fagrelaterte utviklingstiltak til et minimum og gi ROBEK-kommuner omstillingshjelp gjennom skjønnsmidlene.

For å sikre en god faglig vurdering av prosjektene er avdelingene involvert i tildelingsprosessen. Avdelingene

følger også opp prosjekter som har fått støtte. For alle prosjekter leveres sluttrapport der bruken av midlene er spesifisert.

I 2009 mottok Fylkesmannen 29 søknader om støtte på til sammen 9,9 mill. kroner, hvorav 23 prosjekter fikk støtte. I 2008 mottok embetet 37 søknader om støtte til prosjekter, hvorav 19 prosjekter fikk støtte.

For kommunene er prosjektskjønnet et viktig (og i mange tilfeller avgjørende) hjelpemiddel for å finansiere nye prosjekt. Embetet blir, ved å sette av en såpass stor pott til fordeling, en viktig ressurskanal.

De tre regionsamarbeidene i fylket (og Lillesand, Iveland, samt Birkenes i Aust-Agder) jobber målrettet med økt interkommunalt samarbeid på et vidt spekter av kommunale tjenester. Fylkesmannens spissing av bruken av midlene til dette formålet tror vi har stor betydning for dette arbeidet.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Fylkesmannen har hatt dialog med andre tilsynsetater i fylket og fått oversikt over planlagt tilsynsvirksomhet. Oversikten har blitt oppdatert i løpet av året. Alle tilsynsetater og avdelinger hos Fylkesmannen mottar tilsynskalenderen.

Fylkesmannen gjennomførte tilsynskonferanse i februar med deltakelse fra alle avdelinger hos Fylkesmannen og fra tilsynsetatene. Første del av konferansen ble benyttet til erfaringsutveksling og koordinering. Andre del var et foredrag om kommunikasjon ved tilsyn ved innleid konsulent.

Fylkesmannen har ikke mottatt konfliktsaker som har krevet samordning av pålegg til kommunene.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

Alle kommunene har sendt inn årsbudsjett og økonomiplan innen 1. februar 2009. Avdelingen har også gjennomgått kommuneregnskapene for 2008. Gjennom disse kontrollene ble det ikke avdekket forhold som tilsa registrering i ROBEEK. Etter at Vennessla kommune ble utmeldt av ROBEEKregisteret i juni 2007, har Vest-Agder ingen kommuner i ROBEEKregisteret.

Avdelingen har behandlet 5 garantisaker i 2009.

62.2 Økonomiforvaltning – veiledning

Fylkesmannen gir fortløpende veiledning muntlig og skriftlig om kommunaløkonomiske spørsmål. Fylkesmannen har vært representert på orientering om kommuneproposisjonen og statsbudsjettet i regi av KRD, samt fagkonferanse i regi av KRD og kontaktkonferanse mellom KRD og fylkesmannsembetene. Det er også arrangert informasjonsmøter for kommunene i mai og oktober i forbindelse med fremleggelse av kommuneproposisjonen og statsbudsjettet for 2010. Disse møtene er avviklet i samarbeid med Fylkesmannen i Aust-Agder og KS Agder. Fylkesmannen har ikke kontrollert at alle kommunene har foretatt en gjennomgang av finansforvaltningen i henhold til ny forskrift.

Fylkesmannen har besvart spørsmål knyttet til utfylling at KOSTRA innrapporterings skjemaer og regnskapsføring, samt minnet kommunene om fristen for rapportering. Vi bruker aktivt KOSTRA-data i kommunedialogen og ved utarbeidelse av tilstandsrapporten.

Skjønnsmidlene fordeles til kommunene med utgangspunkt i retningslinjene for skjønnsfordelingen.

Det er fordelt 37 mill kroner i ordinære skjønnsmidler for 2010, hvorav 4,5 mill. kroner er avsatt til kommunale fornyings og utviklingstiltak og fordeles våren 2010.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valg

63.1 Kommunalrett

Av de fire sakene hvor tre medlemmer av kommunestyret krevde lovlighetskontroll ble en sak avvist da vilkårene ikke var til stede, jf. tabelldata.

Fylkesmannen får flere henvendelser fra publikum om å foreta lovlighetskontroll av eget tiltak. Det gjøres som regel noen forundersøkelser før henvendelsen eventuelt avvises. Det gis også en del skriftelig og muntlig veiledning om regelverket.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMVA	4	3	0	2	2	0	0	0
Sum	4	3	0	2	2	0		

63.2 Valg

Fylkesmannen deltok på departementets valgkonferanse i februar 2009. Det ble deretter planlagt og gjennomført veiledningskonferanse for kommunene om valglovgivningen og den praktiske gjennomføringen av valget. Veiledningskonferansen var et tilbud til alle kommuner i Aust- og Vest-Agder og ble gjennomført ved et samarbeid mellom Fylkesmannen og Fylkeskommunen i Aust- og Vest-Agder og KS. For øvrig var det en del telefon- og e-posthenvendelser fra kommunen, spesielt i løpet av våren. Fylkesmannen hadde på anmodning fra departementet telefonvakt søndagen før valget. Det var ingen henvendelser fra kommunen denne dagen.

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Fylkesmannen har ikke behandlet klagesaker etter ny offentleglov i løpet av 2009.

Det ble i løpet av januar 2009 avholdt et internkurs og et kurs for alle kommunene i forbindelse med ikrafttreddelsen av ny offentleglov.

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Fylkesmannen har ikke hatt enkeltsaker knyttet til endring av kommune eller fylkesgrenser.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Fylkesmannen oppfordrer kommunene til å vurdere interkommunale løsninger der dette er naturlig. Særlig gjennom invitasjon til å søke skjønnsmidler blir dette fremhevet som et viktig kriterium.

Fylkesmannen har ikke kartlagt omfanget av kommunenes bruk av den nye vertskommunemodellen og grad av myndighetsutføring.

Det er et omfattende interkommunalt samarbeid på barnevernsektoren.

Resultatområde 66. Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Fylkesmannen avgjorde 239 klagesaker etter plan- og bygningsloven. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 4,2 måneder mot 2,3 måneder i 2008. Departementets målsetting om tre måneders saksbehandlingstid er ikke oppfylt til tross for noe bruk av overtid på saksfeltet.

Resultatet av klagebehandlingen viser at 133 saker (56 %) ble stadfestet, 50 saker ble opphevet (21 %), 44 saker ble omgjort (18 %) og 12 saker ble avvist (5 %).

Det ble fattet vedtak i 43 settefylkesmannssaker fra Rogaland. Av disse sakene ble 9 saker stadfestet, 3 saker ble opphevet og 31 saker ble omgjort. Omgjorte og opphevede saker utgjør 89 % av avgjørelsene.

Noen klagesaker er i løpet av året bragt inn for Sivilombudsmannen.

I samarbeid med embetets øvrige fagavdelinger, Statens kartverk og fylkeskommunen har det vært fler kus om ny plan- og bygningslov. Det har i tillegg vært enkeltmøter med noen kommuner der man har fokusert på saksbehandlingsregler og ny lovgivning.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Ingen saker i 2009.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Ingen saker i 2009.

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMVA	0	0	0	
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Ingen saker i 2009.

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMVA	0	0	0	
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 61, 63, 64 og 65	31	31 0

Resultatområde 62	34	34	0	
Resultatområde 66.	147	147	0	
Sum:	212	0	212	0

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 73 Levekår og sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester

Det er rapportert på eget skjema til Statens Helsetilsyn. 95 % av klagesakene er behandlet innen 3 måneder.

73.2 Arbeids- og velferdsforvaltningen og sosiale tjenester -formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Det vises til egen rapportering vedr. NAV-kontorenes arbeid med Kvalifiseringsprogrammet, sendt via NAV Vest-Agder.

Vi har en representant i styringsgruppa for HUSK-Agder, og i 2009 deltok vi på fire møter.

Fylkesmannen har via prosjektmidler støttet prosjekt knyttet til HUSK-Agder, fleksibel yrkesopplæring for voksne, kompetanseheving i kommuner og prosjekter som Samlivsprosjektet LEVEL og Gatemagasinet Klar.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Kvalifiseringsprogrammet (KVP) er et sentralt virkemiddel i regjeringens innsats mot fattigdom. Alle som fyller kriteriene, rett til et individuelt tilpasset kvalifiseringsprogram fra NAV-kontoret.

Fylkesmannen har, i samarbeid med NAV fylke, prosjektorganisert arbeidet med å implementere og følge opp ordningen i NAV-kontorene, og skal gjennom ulike tiltak bidra til at ordningen fungerer etter intensjonene og at de politiske målsettingene nås for 2009.

Måltallet for Vest-Agder var 129 deltakere i KVP ved årets slutt.

Måltallet ble oppnådd (102%). Vest-Agder var et av 7 fylker som oppfylte måltallet. Vi brukte 1,2 stilling høsten 2009 til å gjennomgå innhold/kvalitet i programmene. I tillegg besøkte prosjektet de fleste NAV-kontorene hvor NAV-lederne var samtalepartnere og hvor KVP var hovedtema. Det ble tilnærmet arrangert månedlige nettverksamlinger for de som arbeider med KVP på NAV-kontorene. En gruppe på ca. 15 personer deltok på studietur til Verdal.

Fylkesmannen har i tillegg holdt kommunemøter med rådmenn/ordførere hvor kommunens ansvar for NAV-kontorene ble presisert.

73.4 Økonomisk rådgivning

Det har vært gjennomført grunnkurs- og videregående kurs i økonomisk rådgivning. Dette var felles kurs for Aust-Agder og Vest-Agder. 50 deltakere.

Kursholdere var Jarle Landås og Øystein Breirem Jakobsen fra fylkesmannen i Hordaland.

Vi har en representant i referansegruppa: "Kompetansesenter gjeldsrådgivning i Agder-regionen" - 2 møter i 2009.

73.5 Boligsosialt arbeid

Fem kommuner fikk tilskudd til boligsosialt arbeid i 2009: Kristiansand, Mandal, Flekkefjord, Søgne og Lyngdal. Det ble utbetalt tilskudd med til sammen kr 3 547 083,- (etter fratrukk av overførte midler fra 2008).

Resultatområde 78 Innvandring og integrering

78.1 Statsborgersaker

Det ble sendt ut 360 invitasjoner til statsborgerseremoni i 2009. Av disse takekt 85 ja til å delta, men kun 70 møtte frem. Det ble avholdt en seremoni i 2009. Erfaringene fra tidligere år tilsier at oppslutningen ikke er større enn at behovet dekkes med ett arrangement på høsten. Ett år prøvde vi også med seremoni om våren, men da var det kun 12 påmeldte, noe som medførte avlysning.

Arrangementet holdes på Vågsbygd videregående skole som har musikklinje. Skolen dekker behovet for aula/seremonistad, kantine og slik at elever sørger for kunstneriske innslag.

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMVA	1	19,4
Sum	1	

78.2 Bosetting av flyktninger

Bosetting av flyktninger er et tema også i det boligsosiale arbeidet, herunder satsingen "På vei til egen bolig" hvor også Husbanken spiller en sentral rolle. UDI og KS er mer sentrale aktører på dette feltet enn Fylkesmannen.

Når det gjelder enslige mindreårige i 2009, er det 37 plasser på barneverninstitusjoner i Vest-Agder. Det varierer litt om alle plasser er oppfylt til enhver tid.

78.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Vi har behandlet en klagesak i 2009. Sør.

Det har ikke vært møter i år i regi av IMDi

78.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Tilskuddsordningene, tilsammen 6 ulike ordninger, er forvaltet i henhold til forutsetninger og bestemmelser. Fylkesmannen kontrollerer jevnlig alle søknader om tilskudd fra kommunene. Kommunene blir fulgt opp i forbindelse med GSI-rapporteringene. Det er gjennomført tilsyn i en kommune på overgangsordningen.

Gjennom året har Fylkesmannen hatt løpende kontakt og samarbeid med kommunene både når det gjelder tilskuddsforvaltningen og andre informasjons- og veiledningsoppgaver. I dette arbeidet har vi et tett samarbeid med et nettverk av kommunale voksenopplæringsledere. Vedr kompetanseutvikling har vi i samarbeid med IMDi og Vox gjennomført samlinger for lærere som underviser fremmedspråklige voksne.

Vi har ikke hatt klagesaker på området

Resultatområde 79 Konsultasjonsprosedyrer mellom statlige myndigheter og Sameting

Ingen saker.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 73	178		178	0
73.3 Kvalifisering	43	20	0	0
Resultatområde 78	3		3	0
Resultatområde 79	0		0	0
Sum:	181	0	181	0

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

75.1 Habilitering og rehabilitering – nasjonal strategi

Vi har gjennomført en kartleggingsundersøkelse i kommunene når det gjelder forhold knyttet til koordinerende enhet og individuell plan. Alle kommuner svarte. Vi inviterte kommunene til en samling med presentasjon og gjennomgang/drøfting av svarene fra kartleggingen. Alle kommuner bortsett fra en var representert. Det ble sendt særlig rapportering fra dette res.område til Helsedirektoratet 24.06.2009.

Eksempelheftet fra HDir. om koordinerende enhet, samt veileder for Habiliteringstjensten for voksne i spesialisthelsetjenesten er lagt ut på nettsidene våre og delt ut til pleie- og omsorgsledere.

75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

Handlingsplan; Habilitering av barn og unge er lagt ut på våre nettsider.

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders og sykehjem

Vi har hatt kontakt med de aktuelle kommuner og fått inn informasjon som er videresendt til Helsedirektoratet 18.05.2009. I vårt fylke gjelder det 3 personer.

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

Det er satt igang prosjekt med ACT- team som er et samarbeid mellom DPS Solvang og Kristiansand kommune. Tilbudet skal være aktivt oppsøkende og et lavterskeltilbud. Fylkesmannen sitter i referansegruppen

Det er etablert faste samlinger mellom kommunene og DPS'ene i fylket. Det gjennomføres også regelmessige dialogkonferanser mellom Avdeling for psykisk helse SSHF og avdeling for rus- og avhengighetsbehandling SSHF og kommunene. Det er oppfølging av samarbeidsavtalene som er inngått.

Småkommuneforum er et etablert nettverk for både rusomsorg og psykisk helse for å styrke samhandling og gjensidig støtte i fem kommuner med befolkning fra ca 900 - 2200 innbyggere.

Helsenettverket i Listerkommunene er et samarbeid mellom fem kommuner og Sørlandets sykehus, avd

Flekkefjord.

76.2 Individuell plan

Gjennomført kartleggingsundersøkelse - drøftet med kommunene og rapport særlig til Helsedirektoratet 24.06.08. se res.område 75.1

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

Det har vært arbeidet med å implementere nasjonal strategi i de allerede etablerte nettverkene for psykisk helse, rusarbeid, pleie- og omsorgstjenester og folkehelsearbeid. Internkontroll og kvalitetsutvikling var våren 2009 tema for fylkesmannens møte med ledere innen helse- og sosialtjenesten. Samtlige kommuner var representert. Dette var bl.a en oppfølging av kartlegging av status som ble foretatt i 2008.

Deltatt på kvalitetskonferansen 25-26. august.

76.5 Felles digitalt nødnett

Fylkesmannen avventer Helsedirektoratets innspill om nytt nødnett i Norge

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Pandemien i 2009 har ført til oppdaterte planer for pandemi i alle kommuner. Det er avholdt 2 beredskapsøvelser i Vennesla kommune der helsemessig og sosial beredskap ble øvet. Den ene var en skrivebordsøvelse i smittevern, den andre var i samarbeid med DSB om brann i omrogscenter.

Det er gjennomført tilsyn med helsemessig og sosial beredskap i Audnedal og Hægebostad kommuner. Avvik er ikke lukket. Generelt i kommunene mangler ofte oppdaterte planer i tuberkulosekontroll og mangelfulle ROS analyser samt dateringer av slike. Det tar tid for kommunene å lukke sine avvik, men Helsetilsynet i samarbeid med beredskapsseksjonen hos Fylkesmannen har som mål å gjennomføre tilsyn med alle kommunene innenfor helsemessig og sosial beredskap slik at man sikrer at planene for beredskapen er i tråd med myndighetskravene.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Det er behandlet én sak om fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt i 2009

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMVA	1	20
Sum	1	

77.3 Særfradrag

Det ble i 2009 fattet vedtak i 21 saker . Dette er betydelig flere saker enn foregående år. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid på disse vedtakene er 55 dager. Fylkesmannen har i 2009 oversendt fem klager til Helsedirektoratet for endelig vurdering.

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMVA	21	55
Sum	21	

77.4 Førerkortsaker

Det er en økning av behandlede saker i 2009 i forhold til 2008. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden har også økt. Dette skyldes i hovedsak at sakene ikke er tilstrekkelig opplyst når de kommer inn og tilleggsopplysninger må innhentes.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMVA	920	40
Sum	920	

77.5 Pasientjournaler

Vi har i 2009 mottatt klientmapper fra kontrollkomisjonens klientarkiv for perioden 2005 (92 stk) og 2 mapper ettersendt for 2004

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMVA	94
Sum	94

77.6 Rett til trygderefusjon

77.7 Helse- og omsorgsmelding (tidligere Helse og sosialmelding)

77.8 Rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i Pasientrettighetsloven kap. 4A

Også i 2009 er det holdt opplæring og kompetansehevingskurs innen pasientrettighetsloven kapittel 4A overfor kommunene i Vest-Agder samt Sørlandet sykehus HF, Kristiansand. I tillegg gis det kontinuerlig veiledning over telefon og ved tilbakemelding på hvert enkelt vedtak.

I 2009 ble det sendt inn kopi av 65 vedtak til Helsetilsynet i Vest-Agder

Det er fremdeles et stort opplæringsbehov og helsetilsynet vil derfor i 2010 være aktivt på tilbudssiden, spesielt overfor kommunene.

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

83.1 Folkehelsearbeid generelt

Fylkesmannen etterspør bruk av Kommunehelseprofiler når det utarbeides nye kommuneplaner, rullering av disse samt i kontaktmøter i kommunene. Det registreres mer kjennskap til verktøyet og syv kommuner rapporterer at de bruker dette.

Ved høringssvar på Idretts- og friluftsplener har vi bemerket etablering og tilrettelegging for alle til turstier i nærområder. I kommuneplaner har vi påpekt at folkehelsearbeidet må forankres i overordnede planer, at

helseperspektivet har en viktig plass både i kommuneplanens samfunnsdel og arealdel samt viktigheten av å basere seg på så god og presis kunnskap om befolkningens helsetilstand som mulig.

Folkehelserådgiver underviser i bruk av statistikkverktøyet for folkehelsestudenter på UiA og ved møter i kommunene. Partnerskap for folkehelse er etablert i samtlige kommuner i Vest-Agder, som inngår i et felles *Partnerskap i Agder*.

Partnerskapet har hatt egne sekretariatsmøter 9 ganger. Det arrangeres temamøter/ samlinger med folkehelsekoordinatorene/kommunene to ganger per halvår samt årlige folkehelsedager. Oppfølgingsarbeid overfor kommunene er fordelt mellom fylkesmannen og fylkeskommunen. Ressusgrupper/fagnettverk innen ernæring, tobakk og fysisk aktivitet er operative.

Kommunene prioriterer folkehelsearbeidet ulikt. Det arbeides særlig godt i 5 av kommunene (VA). 8 kommuner deltar i konseptet *Aktivitet på resept*. Det gis tilbud om røykeslutthjelp i ulike deler av fylket og ved Sørlandets sykehus. I samarbeid med Hdir. var folkehelserådgiver medansvarlig for en studieuke i folkehelsearbeid ved NHV, Gøteborg, for folkehelserådgivere på fylkesnivå i Norge. Folkehelserådgiver deltar på studiet "Helse i Plan" inneværende år.

Det er gjennomført temadag om *Matintoleranse og barn* og om *Migrasjon og helse*. Vi har oppfordret kommunene til å sette i verk tiltak etter *Handlingsplan for forebygging av uønsket svangerskap og abort*. Det er gitt midler og veiledning til 6 prosjekter/tiltak innen forebygging av uønsket svangerskap og abort.

Fylkesmannen har en intern folkehelsegruppe med representanter fra utdanning, miljø, samfunn, landbruk og helse- og omsorgsavd.

Folkehelsearbeid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMVA		
Sum	0	

83.2 Miljørettet helsevern

Fem klagesaker har i 2009 dessverre hatt lengre saksbehandlingstid enn åtte uker. Dette har bl.a. sammenheng med at oppgaver måtte omprioriteres grunnet pandemiarbeid (i gjennomsnitt ca ett dagsverk per uke fra mai og ut året), kombinert med det forhold at embetet i liten grad har dublering av kompetanse innen feltet miljørettet helsevern.

Embetet har hatt begrenset kapasitet til oppfølging både av Helsedirektoratets rapport IS-1633 og Kunnskapsdepartementets / Helse- og omsorgsdepartementets undersøkelse om godkjenningsstatus på skolene. Temaene var kommentert på kommunelegemøtet for Agder i februar, og har vært tatt opp i samband med fylkesmannens kommunemøter. Utdanningsavdelingen har også hatt godkjenningsstatus oppe i sin dialog med kommunene som skoleeier.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet og tobakk

Samtlige kommuner tilbyr ungdomsskoler og kombinerte barne- og ungdomsskoler gratis frukt og grønt hver dag. 88% av elevene deltar i FRI-programmet. 187 klasser gjennomført minst 3 leksjoner per trinn i FRI-programmet i 9 kommuner.

Det er gjort vedtak i fylkestinget om tobakksfrie videregående skoler. Av 15 videregående skoler rapporterer: 8 tobakksfrie, 1 bruk av snus, 3 har røykesoner, 1 bruk av røykebu og 2 ikke tobakksfrie.

12 grunnskoler tilrettelegger for minimum 60 min. daglig fysisk aktivitet. 9 videregående skoler tilrettelegger for daglig fysisk aktivitet (1 på kveldstid, 1 tilgang til ballbane). 11 barneskoler har abonnementsordning for frukt og grønt. En kommune gir gratis frukt til to barneskoler. 9 videregående skoler følger *Retningslinjer for mattilbud i kantiner*. 2 delvis og 3 har ikke egen kantine, 1 planlegger ny kantine. 8 kommuner deltar med konseptet *Aktivitet på resept*. 3 kommuner gir tilbud om røykeslutthjelp og *Bra mat for bedre helse* kurs. *Bra mat kurs* er under etablering i flere kommuner.

Det er gjennomført kurs i fiskeprell for 30 barnehager. Aktivitetshåndboka er blitt presentert for ulike grupper helsepersonell og på egen kursdag for leger.

83.4 Forebygging av osteoporose og osteoporotiske brudd

Ingen rapporteringskrav

83.5 Forebygging av uønsket svangerskap og abort

Fylkesmannen har stimulert kommunene til å sette i verk tiltak etter handlingsplanen for forebygging av uønsket svangerskap og abort. Det er gitt økonomisk tilskudd for å styrke helsetjenestens innsats i det lokale folkehelsearbeidet innen dette feltet.

83.6 Smittevern

I forbindelse med pandemien i 2009 har alle kommunene oppdatert sine pandemiplaner til å bli mer funksjonelle. Selve håndteringen av pandemien har vært tilfredsstillende i alle kommuner i Vest-Agder og samarbeidet mellom Fylkesmannen og kommunene godt. Det samme gjelder også samarbeidet med Sørlandet sykehus HF i dette arbeidet.

Fastelegen har merket en nedgang i øvrige infeksjonssykdommer, kanskje som følge av bedre bruk av håndhygiene midler.

Alle kommunene med unntak av Songdalen har infeksjonskontrollprogram for sykehjemmene. Det er iden forbindelse inngått avtale med Sørlandet sykehus om bistand i smittevern ved helseinstitusjoner.

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Sett i nasjonal sammenheng har Vest-Agder god - og ikke minst stabil fastlegedekning, uten langtidsvakante hjemler. Mens det for noen år siden var problemer med dekningen av allmennleger i små innlandskommuner, er dette nå et marginalt problem. Økende gjennomsnittsalder på legene i mange kommuner har dog som konsekvens at andelen fastleger som deltar i legavkt, går ned. Siste året har flere kommuner søkt om nye legehjemler, alle er på visse vilkår anbefalt av fylkesmannen og innvilget av Nasjonalt råd.

Mange av fastlegene er engasjert i tiltak for livsstilsintervensjon, bl.a. med "Aktivitet på resept" i åtte kommuner og med røykeavvenning i tråd med sentrale retningslinjer.

LSU-aktiviteten er sterkt varierende, fra regelmessige møter i større kommuner som Kristiansand, til sporadiske møter i andre kommuner og manglende aktivitet i flere av de mindre kommunene med mindre enn fire faste leger.

Det har i Vest-Agder aldri vært aktuelt med dispensasjon fra fastlegeordningen etter forskriftens § 17.

84.2 Turnustjeneste

Fylkesmannen i Vest-Agder gjennomførte høsten 2009 elektronisk valg av turnusplasser i kommunehelsetjenesten for turnusstart 15.02.2010. Vest-Agder ble opprinnelig tildelt 17 kandidater og disponerte kun 14 plasser. Én av turnuslegene ble innvilget utsettelse. Fylkesmannen opprettet to ekstra plasser av kun seks måneders varighet.

Kravet om sykehjemstjeneste for turnuslegene blir formidlet til kommuneoverlegene i fylket i et felles møte i januar 2010.

Det er avholdt kurs i offentlig helsearbeid m.m. for turnusleger og for fysioterapeutkandidater/kiropraktorkandidater i fylket.

Fylkesmannen i Vest-Agder har rapportert antall og lokalisering av turnusplasser for fysioterapeutkandidater for perioden 15.08.2010-15.08.2011 til Fylkesmannen i Oslo og Akershus, som koordinerer tjenesten i Vest-Agder.

84.3 Lov om helsetjenesten i kommunene/ Pasientrettighetsloven, klagesaksbehandling

Det vises til 82.4

Lov om helsetjenesten i kommunene med tilhørende forskrifter. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMVA	8	76
Sum	8	

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Det rapporteres at samarbeide mellom fengselshelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten fungerer godt. Hver innsatt har kontaktbetjent. Det arbeides med individuell plan under soning og ved løslatelse.

Fengselet har tilsatt psykiater, som er tilknyttet sykehuset.

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere, flyktninger og innvandrere

Vest-Agder har 7 asylmottak. Vi har fått tilbakerapportering fra 3 kommuneleger over hvordan tjenesten organiseres. To kommuner har ansatt sykepleier/helsesøster 50% stilling. En kommune 100% stilling (har flere mottak). Fastlegen er involvert ved vanlig timebestilling (en kommune). En kommune gir alle asylsøkere 1. gangs konsultasjon hos lege og tilbud om fastlege etterpå. En kommune undersøker samtlige asylsøkere v/sykepleier og lege. Der rapporteres det om en presset situasjon og at det ressursmessig så vidt strekker til. Alle som kan det får tildelt fastlege når de søker om d-nummer (tar ca 2-3 mnd.)

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Det har ikke vært noen planlagt, målrettet aktivitet fra Fylkesmannen på dette feltet i 2009. Det er gitt råd og veiledning ved henvendelser. Hovedinntrykket er at tjenestetilbudet er blitt godt innarbeidet i kommunene. Kommunene har egne stillinger/stillingsandel til tjenestene.

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Samtlige 15 kommuner deltar i den felles interkommunale ordningen med overgrepsmottaket ved Kristiansand legevakt. Alle kommunene gir bidrag til Krisesenter for kvinner og Støttesenteret mot seksuelle overgrep(SMSO) i Agder. SMSO har i 2009 gitt støtte og veiledning inn i en stor overgrepssak overfor gutter i et fotballlag.

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

9 av 17 kommuner/bydeler har tatt imot tilbud om gratis vitamin D-dråper til spedbarn med innvandrerbakgrunn. Av de 8 som ikke benyttet seg av tilbudet, oppga 3 at de delte ut gratis tran. En kommune hadde ingen barn med innvandrerbakgrunn.

Kapasiteten i skolehelsetjenesten for hele Vest-Agder, (mangler tall fra en bydel i Kristiansand) er for 1.-10. klasse 27,2 helsesøsterstilling for ca. 19990 elever . I videregående skoler er det 7,2 helsesøsterstillinger for ca. 6140 elever.

Fylkesmannen deltok på to helsesøstersamlinger i forbindelse med nytt barnevaksinasjonsprogram, og nye faglige retningslinjer i forbindelse med målinger av høyde og vekt.

Fylkesmannen deltok på kurs "om å samtale med barn" med Magne Raundalen

Fylkesmannen har gjennomført en kartleggingsundersøkelse i forbindelse med utskrivingsrutiner fra barsel og hjemmebesøk av helsesøstre.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Svangerskapsomsorgen har fått økning i jordmørtjenesten i én kommune, som etter en kartlegging av kapasiteten i 2008, lå lavt.

84.10 Kjønnslæstelse

Fylkesmannen har samarbeidet med RVTS (regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging), BUFetat og Fylkesmennene i Helse Sør om en to dagers konferanse om tvangsekteskap og kjønnslæstelse.

Fylkesmannen har gitt økonomisk støtte til et "Kvinnesenter" som gir informasjon, råd og veiledning til innvandrekvinner i hele Vest-Agder om kjønnslæstelse. Fylkesmannen deltar i et regionalt referansenettverk om kjønnslæstelse og tvangsekteskap i sør.

84.11 Tannhelse

Det er inngått samarbeidskontrakt mellom fylkestannhelsetjenesten og sykehjem i kommunene. Egne samarbeidsmøter mellom fylkestannhelsetjenesten og fylkesmannen er etablert. Det har vært en egen ordning med rustannlege i fylkestannhelsetjenesten for 4 kommuner inkl. Kristiansand. Det arbeides kontinuerlig for at tannhelsetjenesten skal inngå som en sentral aktør i det lokale folkehelsearbeidet.

Resultatområde 85 Spesialisthelsetjenesten

85.3 Lov om transplantasjon

Det har ikke vært behandlet slike saker i 2009.

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Det har vært en liten nedgang i behandlede saker i 2009 i forhold til 2008. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid er fortsatt under 4 uker. Samtlige innkomne saker i 2009, ble behandlet innen årsslutt.

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMVA	225	25
Sum	225	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Det er ikke behandlet saker i 2009

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMVA	0	
Sum	0	

85.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie- og røntgenvirksomhet*

I løpet av 2009 har det vært en søknad om godkjenning som sykehus i Vest-Agder. Dette gjaldt Teres sykehus som ble godkjent i løpet av året.

85.7 Funksjonsprogram for nye offentlige sykehusbygg

Ingen rapporteringskrav.

Resultatområde 86 Omsorgstjenester

86.1 Omsorgsplan 2015

Det er etablert en organisasjon hos Fylkesmannen som ivaretar arbeidet med å gjennomføre Omsorgsplan 2015 i årene framover. Det er en styringsgruppe med fylkesmannen, fylkeslegen og utdanningsdirektøren samt en prosjektgruppe som ivaretar det konkrete arbeidet med planen. I arbeidet med Kompetanseløftet er det etablert en resursgruppe med deltakere fra fylkeskommunens utdanningsavdeling universitetet i Agder og KS Agder.

I Fylkesmannens styringsdialog med kommunene (kommunemøter) har Omsorgsplan 2015 vært tema i 2009.

Det er i 2009 holdt møte med kommunens ledere av pleie- og omsorgstjenestene hvor planens 4 hovedområder har vært tema. I møte ble omsorgsforskningssenteret ved universitetet i Agder/høyskolen i Telamark presentert samt presentasjon av undervisningshjemmetjenestene, som er lagt til Kristiansand kommune. Møtet er også arena for erfaringsutveksling mellom kommunene.

86.2 Demensplan 2015

Fylkesmannen har i møter med kommunene fokusert på satsingsområder i demensplanen. Det har vært lagt vekt på tilrettelegging av boliger, opprettelse av dagsenter samt kompetanseheving ved bruk av materiell fra Nasjonalt kompetansesenter for demens.

13 av 15 kommuner har tilrettelagte plasser for demente i sykehjem, mens 4 kommuner har tilrettelagte boenheter for demente i omsorgsboliger. Én kommune har ikke tilrettelagte plasser, men planlegger bygging av slike.

10 kommuner tilbyr dagsenter for demente. Det er etablert dagtilbud til yngre demente fra to kommuner i form av "Inn på tunet". Sju kommuner har organisert pårørendearbeid.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Fylkesmannen har samarbeidet med ulike utdanningsinstitusjoner for etablering av etter- og videreutdanning. Det har vært et nært samarbeid med hovedundervisningssykehjemmet for region sør. Gjennom USH og i samarbeid med UiA er det igangsatt videreutdanning for høyskoleutdannet personell. USH i samarbeid med Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse har startet grunnopplæring i geriatri for ansatte i kommunene i Vest-Agder. Flere av kommunene arbeider med eldreomsorgens ABC og /eller Demensomsorgens ABC.

Fylkesmannen følger utviklingen i antall årsverk og kompetansesituasjonen i kommunene. Det vises til rapportering i henhold til frister i embetsoppdraget.

86.4 Investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger

Fylkesmannen har gitt uttalelse til Husbanken i tråd med med regelverk og føringer.

Det har i 2009 vært søknad om tilskudd til 37 omsorgsboliger fordelt på tre kommuner. Av disse er 27 enheter til yngre funksjonshemmede/ utviklingshemmede. Totalt (2008-2009) i Vest-Agder er det søkt om tilskudd til 261 enheter hvorav 213 er anbefalt gitt tilskudd.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Fylkesmannen har deltatt på KS' to dagers kvalitetskonferanse i høst, og knyttet kontakt med kommuner i Vest-Agder som har deltatt i kvalitetskommuneprosjektet.

Med utgangspunkt i Nasjonal strategi for **kvalitetsutvikling** i helse- og sosialtjenestene er kompetanse- og kvalitetsaspektet løftet fram og vektlagt innen for ulike sammenhenger, ikke minst knyttet til oppfølgingen av satsinger som Omsorgsplan 2015, Opptrappingsplanen for psykisk helse, Opptrappingsplan for rusomsorgen og i folkehelsearbeid. Det vektlegges at kvalitetsarbeidet må integreres i daglig virksomhet og ikke leve sitt eget liv på siden av denne.

86.6 Undervisningssykehjem/ Undervisningshjemmetjenester

Fylkesmannen deltar i styringsrådet for undervisningssykehjemmet, har deltatt i behandling av søknader om tilskudd til Lindrende behandling, samt bistått direktoratet med utvelgelse av undervisningshjemmetjenester.

Fylkesmannen halvårlige møter med ledere av kommunens pleie- og omsorgstjenester er en arena for spredning av det arbeidet som gjøres i USH.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og omsorgstjenesten

Fylkesmannen gjennomførte et 2-dagers saksbehandlingskurs for viderekommende saksbehandlere innen pleie-, sosial- og omsorgstjenestene i kommunene. Temaet var "de vanskelige sakene". Kurset som samlet 80 deltakere, var kraftig subsidiert av Fylkesmannen.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming

Hver år avholder Fylkesmannen en oppdateringskonferanse for alle kommunene i Vest-Agder samt begge habiliteringstjenestene og NFU. I år ble det avholdt en 2-dagers konferanse. Vi samlet 60 deltakere.

Alle saker, dvs. vedtak samt søknad om dispensasjon fra utdanningskravet, ble behandlet innen kravet på 3 måneder.

86.10 IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

Fylkesmannen har gjennomført kartlegging av personvern og informasjonssikkerhet i kommunene - IPLOS

12 av 15 kommuner svarte på hele eller deler av spørsmålene. Alle hadde etablert klare ansvars- og myndighetsforhold for bruk av IT-systemer. 10 benyttet PROFIL. 4 svarte at de hadde sendt melding til Datatilsynet og 3 at de ikke hadde sendt. 10 kommuner har etablert rutiner for informasjon om brukers rettigheter mens 8 har etablert rutiner for å ivareta informasjonsplikten.

Resultatområde 87 Psykisk helse

87.1 Tvungen undersøkelse

Ingen rapporteringskrav

87.2 Behandling uten eget samtykke

Ingen rapporteringskrav.

87.3 Privat forpleining i det psykiske helsevernet

Ingen rapporteringskrav.

87.4 Godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern

Det har ikke vært behandlet slike saker i 2009.

87.5 Vedtak om overføring

Ingen rapporteringskrav.

87.6 Forpleining, kontroll og tilsyn med pasienter i det psykiske helsevern

Ingen rapporteringskrav.

87.7 Videre utvikling av det psykiske helsearbeidet i kommunene

Økonomirapportering: Fylkesmannen har i 2009 utbetalt kr 4 188 749 til kommunene. Det var tilbakeholdt øremerket tilskudd til psykisk helsearbeid for 2008 som ikke ble gjennomført før i løpet av 2009. Vest-Agder har dermed fått utbetalt øremerket tilskudd fullt ut. Det er avgitt rapporter om statlige øremerkede midler og om egenfinansierte tiltak innen psykisk helsearbeid. Rapporteringen er kvalitetssikret av Sintef Helse opp mot KOSTRA tall og det er helt ubetydelige avvik i Vest-Agder.

Sammenstilling av utviklingen i den enkelte kommune: I brev fra Helsedirektoratet er Fylkesmannen bedt om å gi en oversikt over om det var kommuner i Vest-Agder som planla å redusere aktivitetsnivået innen det psykiske helsearbeidet i 2009. Rådgiver for psykisk helse tok kontakt med faglederne innen psykisk helse i den enkelte kommune. Resultatet er meldt til Helsedirektoratet. Tre kommuner planla endringer, nedjustering av stillinger med 20% i to kommuner og 50 % i en kommune.

Nettverksmøter med kommunene og etablerte nettverk, se 88.2

Kartlegging av tiltak for mennesker med alvorlig psykisk lidelser og behov for tilrettelagt tilbud i kommunene: Dette oppdraget har helsedirektoratet overført til Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid (NAPHA).

87.8 Dispensasjon fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevernet

Ingen rapporteringskrav.

87.9 Godkjenning av psykiatriske poliklinikker

Ingen saker i 2009.

87.10 Gjennomføring av tvungent psykisk helsevern for personer som ikke har bosted i riket

Det har vært en sak og en gjennomført hjemsendelse til utlandet.

Det er noe problematisk å sikre saksbehandlingsrutiner i forhold som forekommer meget sjeldent. Det er en utfordring å få sykehusets avdelinger til å forstå at det må søkes om hjemsendelse før alt det praktiske ordnes og hjemsendelse iverksettes.

Resultatområde 88 Rusområdet

88.1 Alkoholloven

Fylkesmannen har behandlet 5 klagesaker etter alkoholloven. Det er gjennomført 2 kontroller med statlige skjenkebevillinger til skip utstedt av Fylkesmannen. Kontrollene ble utført av privat firma etter avtale med Fylkesmannen. Det er fastsatt årlige omsetningsgebyrer for de statlige skjenkebevillingene.

Fylkesmannen har vært praktisk arrangør i forbindelse med Helsedirektoratets seminar om kontroll med salgs- og skjenkebevillinger desember 2009.

88.2 Rusmiddelarbeid

Kommunene i Vest-Agder fikk i 2008 tildelt kr 3 640 000 , egen rapport på dette ble sendt Helsedirektoratet innen 15.04.2009. Til sammen 9 kommuner fikk tilskudd over kap 0761 post 63 i 2009, som er en økning på 2 kommuner fra 2008, og økningen utgjør kr 3 580 314. I tillegg til at det er kommet med flere kommuner som mottar tilskudd, består økningen i at de kommunene som allerede omfattes av ordningen søker om mer tilskudd.

Det ble arrangert samling med kommunene som søkte om tilskudd til rusarbeid og til boligsosial oppfølging. Vest-Agder har tre kommuner som er med i forsøket med koordinerende tillitspersoner. Disse har fått særskilt oppfølging i form av møter med den enkelte kommune, samt en to-dagers samling med fokus på prosjektplan, metodeutvikling og forankring i kommunen. Noen av tillitspersonene har deltatt på kurs om ”Motiverende intervju” i regi av Fylkesmannen og Kompetansesenter rus – region sør.

Fylkesmannen i Vest-Agder og Kompetansesenter rus - region sør har etablert eget samarbeidsforum for rusrådgiverne og rådgivere på psykisk helse, hvor Helseforetaket også deltar. To årig felles strategiplan (2009-2010) for kompetanseøkning i fylkene Buskerud, Vestfold, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder er iverksatt mellom fylkesmennene og kompetansesenteret rus – region sør. Det er gitt tilbud om kurs i ”Motiverende intervju” i 2009, og dette vil gjentas i 2010, samt at det vil gis tilbud om basisopplæring i rus og psykiatri.

Fylkesmannen gjennomførte en to dagers fagsamling med temaet samhandling og kompetansebygging. Fagledere innen kommunalt psykisk helse- og rusarbeid, DPS, avd for rusbehandling i SSHF, bruker- og pårørendeorganisasjoner og sentrale kompetansemiljøer som R-bup, Kompetansesenter rus - region sør, NAPHA, Universitetet i Agder deltok. Det er videre etablert faste samlinger mellom kommunene og DPS'ene i fylket. Det gjennomføres også regelmessige dialogkonferanser mellom Avdeling for psykisk helse SSHF og avdeling for rus- og avhengighetsbehandling SSHF og kommunene. Det er oppfølging av samarbeidsavtalene som er inngått. Småkommuneforum er et etablert nettverk for rus for å styrke samhandling og gjensidig støtte i fem kommuner med befolkning ca 900 - 2200 innbyggere. De gjennomfører også møter på tvers av rus og psykisk helsefeltet.

Fylkesmannen har etablert faste møter med bruker- og pårørendeorganisasjonene innen rus og psykisk helse.

73.1 Lov om sosiale tjenester

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 75 og 86	6	54	6	54
Resultatområde 76 og 77	105		105	0
Resultatområde 81	32		32	0
Resultatområde 82	179		179	0
Resultatområde 83	50		50	0
Resultatområde 84 og 85	35		35	0

Resultatområde 87 og 88	6	82	6	82
Sum:	413	136	413	136

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven

81.1 Planlagte tilsyn

Vår interne tilsynsgruppe utarbeider tilsynsplan for sosialområdet. Denne følges opp på månedlige møter og rapporteres til Statens helsetilsyn i samsvar med spesifiserte krav.

Det er gjennomført 7 systemrevisjoner, alle som fellestilsyn med helsetjensten i 2009. Fem av disse er tilsyn med sosial- og helsetjenester til barn i barnebolig/avlastningsinstitusjoner og det ble funnet avvik ved to av disse tilsynene.

Tilsyn med helsemessig og sosialmessig beredskap i to kommuner ble gjennomført sammen med Fylkesmannens beredskapsavdeling. Det var avvik begge steder som går på manglende godkjennelse i kommunestyret, manglende ROS analyser, opplæring og øvelsesplaner.

81.2 Områdeovervåking

Systematisering av egne tilsynserfaringer: Psykisk helse, se 82.3

Ny arbeids- og velferdsforvaltning: De fleste NAV- kontor forvalter støttekontaktordningen som også forvaltes av pleie- og omsorgstjenesten, men til ulike brukergrupper. Vi har erfart at dette kan føre til usaklig forskjellsbehandling av brukere i samme kommune. Etter henvendelser fra brukere/pårørende og møter med ansatte ved NAV-kontorene, kan det være grunn til bekymring for rettsikkerheten knyttet til personer med rusproblemer da det ikke fattes vedtak om tjenester som gis bl.a etter sosialtjenestelovens kap.4-2a.

De kommuner som har størst utfordring knyttet til oppfølging av personer med rusproblemer, herunder LAR-pasienter, har foreløpig ikke etablert NAV – kontor.

Samtlige NAV- kontor administrerer kvalifiseringsprogrammet, hvorav de fleste arbeider etter **generalistmodellen**. Ut fra tilbakemelding, kan dette være et risikoområde knyttet til hvordan den sosialfaglige delen av arbeidet ivaretas overfor enkelte av sosialtjenestens brukere.

81.3 Klager etter sosialtjenesteloven

Det er rapportert på eget skjema til Statens Helsetilsyn.

Det er behandlet 174 saker i 2009. Av disse er 123 saker etter kapittel 5, 44 etter kapittel 4 og 7 etter kap 6. I alt 124 av sakene er stadfestet, 31 er opphevet og tilbakesendt, 13 er omgjort og 6 saker ble avvist. Av de omgjorte sakene er 10 knyttet til kapittel 4.

Totalt er 95 % av sakene behandlet innenfor 3 måneder.

Det vises forøvrig til punkt 73.1

81.4 Spesielle oppgaver etter sosialtjenesteloven kap. 4A

Fylkesmannen har gjennomgått innkomne meldinger om skadeavverging, i alt 349 fordelt på 52 personer. Ingen

meldinger ble påklaget.

Fylkesmannen har overprøvet 82 vedtak, alle godkjent. Vedtakene var fordelt på 53 personer. Alle vedtak ble behandlet innenfor kravet på 3 måneders saksbehandlingstid

13 søknader om dispensasjon ble behandlet og godkjent. Søknadene ble alle behandlet innenfor kravet på 3 måneder saksbehandlingstid

Ingen saker ble bragt inn for Fylkesnemnda

7 stedlige tilsyn ble gjennomført

81.5 Andre oppdrag

Fylkesmannen har i samarbeid med Helsetilsynet i fylket vurdert områder med fare for svikt i samhandlingen/overgangene mellom spesialisthelsetjeneste og kommunale helse- og sosialtjenester med fokus på eldre pasienter.

Planlegging av "eldretilsynet" i 2010 har pågått sist del av 2009.

Det var i 2009 ikke planlagt å gjennomføre egeninitierte kartlegginger på sosialområdet.

81.6 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen i Vest-Agder har behandlet en tilsynssak etter sosialtjenesteloven. Saksbehandlingstiden var 8 timer.

Resultatområde 82 tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Det er rapportert til Statens helsetilsyn via Reg Rot pr. 30.04, 31.08. og 31.12.2009.

Det ble mottatt 80 hendelsebaserte tilsynssaker i 2009. 86 saker ble behandlet. 17 av disse ble avsluttet med lokal avklaring. 13 saker ble oversendt Statens helsetilsyn for videre behandling. Median saksbehandlingstid for 2009 var 137 dager. Restanse ved årsskiftet var 28 saker. Median ventetid for disse var 72 dager.

Politiet har tatt kontakt med spørsmål om etterforskning i tre saker. Helsetilsynet i Vest-Agder har bedt politiet om å etterforske en sak uten forutgående henvendelse fra politiet.

82.2 Planlagt tilsyn

I 2009 ble det gjennomført 3 tilsyn med intensivavdelinger ved Sørlandet sykehus HF; Flekkefjord, Kristiansand og Arendal. I Flekkefjord ble det påvist avvik, som er lukket. Ved intensivavdelingen i Kristiansand ble det gitt en omfattende merknad som i hovedsak omhandler knappheter på ressurser både for personal og utstyr, uten brudd på myndighetskravene, men med fare for å ikke kunne sikre forsvarlige tjenester fremover.

Tilsyn med ortopedisk avdeling, Sørlandet sykehus HF, Kristiansand avdekket 2 avvik. Ett var manglende journalføring av informasjon til pasienter og det andre at ikke alle med akutte skader fikk helsehjelp innen en forsvarlig tid.

Det er gjennomført tilsyn med helsemessig og sosial beredskap i Audnedal og Hægbostad kommuner. Det var avvik begge steder som går på manglende godkjennelse i kommunestyre, manglende ROS analyser, opplæring og øvelsesplaner, og mangler i planer i smittevern og tuberkulosekontroll.

Helsetilsynet i Vest-Agder merker seg at det tar lang tid før kommunene lukker avvikene innen helsemessig og

sosial beredskap. Dette er bekymringsfullt. Helsetilsynet har som mål å føre tilsyn med alle kommunenes planer, følge opp at disse blir i tråd med myndighetskrav og at man får til øvelser i samarbeid med Fylkesmannen.

82.3 Områdeovervåking

For pasienter som har både psykiske lidelser og rusproblematikk har vi erfart at behandlingstibud i forhold til rusproblematikken, også på spesialisthelsetjeneste nivå, i blant ikke blir tilfredsstillende ivarettatt.

Personer med rusproblematikk og personlighetsforstyrrelse blir lett kasteball mellom sykehus og kommune. Det ser ut til å være behov for ulike team (som ACT team) med spesialkompetanse på flere områder, som kan bistå kommunene med de mest belastede tilfellene.

Etter avslutning av opptrappingsplan har vi fått melding fra tre kommuner om reduksjon i stillinger til arbeid med psykisk helse, i en opptil 50%.

Vi har i flere år gjort tilsynsmessig vurdering av tilfeller med suicid i psykiatrien i vårt fylke, med fokus på systemnivå. Konklusjonene i bortimot 30 saker har vært at systematisk kartlegging og vurdering av suicidrisiko, pluss andre forhold vektlagt i nasjonale retningslinjer for forebygging av suicid, for ofte ikke har vært fulgt. Nye tilsynssaker etter suicid viser at sykehuset fortsatt ikke har lyktes i full implementering av anbefalingene i retningslinjene, når det gjelder systematisk kartlegging og vurdering, til dels også oppfølging, på DPS - og avdelingsnivå. Det bekymrer oss, både i forhold til denne spesielle problemstillingen og i forhold til det å lykkes med å bruke kvalitetssystemet til egen læring.

Innenfor spesialisthelsetjenesten er det økende grunn til overvåking av IKTsystemer og hensynet til personvern og taushetsplikt. Dette ble illustrert av en stor lekkasje av personsensitive data fra Sørlandet sykehus HF i september 2009. Det er også påvist ved planlagte tilsyn, f.eks. i radiologi høsten 2008.

Det ble registrert 149 meldinger etter spesialisthelsetjenesteloven § 3-3 i Vest-Agder i 2009. 28 meldinger omhandlet betydelig skade på pasient, 8 omhandlet dødsfall og 113 omhandlet forhold som kunne ha ført til betydelig skade på pasient. På bakgrunn av 11 meldinger ble det opprettet tilsynssak. Det har vært en økning i antall meldinger fra 2008, da det ble registrert 115 meldinger i fylket.

82.4 Klager etter helsetjenestelovgivningen

Det er behandlet 28 rettighetsklager etter helselovgivningen i 2009. Av disse var 8 saker fra kommunehelsetjenesten. Median saksbehandlingstid var 74 dager.

82.5 Andre oppdrag

Håndtering av varsel fra helseinstitusjon om innleggelse med hjemmel i sosialtjenesteloven §§ 6-2, 6-2a og evt 6-3. :

Vi har i 2009 mottatt 10 meldinger om innleggelse i helseinstitusjon etter sosialtjenestelovens § 6-2.

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Avkjørselssaker etter vegloven

Ingen saker i 2009.

Resultatområde 92 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

Det bes ikke om rapport for dette arbeidet. Vi mener at denne oppgaven i sin helhet bør ivaretas av taubanetilsynet. Dette er i tråd med utredningen av feltet for et par år siden.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 91 og 92	2	0	2	0
Sum:	2	0	2	0

Utenriksdepartementet

Resultatområde 93 Apostiller

Det er gitt apostiller på 1061 dokumenter. Dokumentene fordeler seg slik: Bulgaria 22 %, Spania 14 % Russland 8 %, Tyrkia 7 %, Mexico 6 %, Bosnia og Polen begge 4 % og øvrige land 35 %.

Resultatområde 94 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Det er i to saker gitt uttalelse til UD om ny konsulær representasjon i fylket.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 93 og 94	6	0	6	0
Sum:	6	0	6	0

Kultur- og kirke departementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Ingen trossamfunn er slettet i 2009. Totalt anvist statstilskudd er kr. 3.628.534,- mot kr. 3.047.495,- i 2008.

Flere trossamfunn klaget på at de ikke får statstilskudd for alle sine medlemmer pga påståtte feilføringer. Klagene er videresendt departementet for behandling.

Det er fortsatt mange dobbeltføringer, både mot andre trossamfunn og mot Den norske kirke som det arbeides med for å få rettet opp.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Det har ikke vært behandlet søknad om privat gravplass i 2009.

Det har vært 20 søknader om askespredning. 18 søknader er innvilget, i hovedsak med ønske om spredning på åpent hav. 2 søknader er avslått pga at spredningssted ikke er forenlig med gjeldende retningslinjer.

For Vest-Agders gjelder spesielt at KUF 08.12.98 har godkjent avtale mellom Vennesla kommune og Vennesla kirkelig fellesråd om overføring av ansvar og myndighet etter gravferdsloven fra fellesrådet til kommunen. Ingen saker i 2009.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Fylkesmannen har behandlet 5 saker i henhold til lov om helligdager og helligdagsfred. 3 av sakene gjaldt dispensasjon fra helligdagsloven, hvorav 1 ble innvilget. 2 av sakene gjaldt søknad om godkjenning av område som "typisks turiststed". Begge søkandene ble avslått.

Det er gitt muntlig veiledning om regeleverket etter henvendelser.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA		Sum	
	1510	Fagdep.	1510	Fagdep.
Resultatområde 95, 96 og 97	5		5	0
Sum:	5	0	5	0

Fornyings- og administrasjonsdepartementet

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

Til de fleste stillinger som utlyses er det generelt få søkere med innvandrerbakgrunn selv om de oppfordres spesielt til å søke. I de tilfeller hvor innvandrere har søkt og de har hatt aktuell kompetanse har de blitt kalt inn til intervju, men andre søkere har hatt bedre kvalifikasjoner i forhold til kravet i aktuelle stilling.

Kravene til å være en IA-bedrift følges godt opp. Arbeidsplassvurderinger med individuell tilpassning av den enkeltes arbeidsplass har gitt meget gode resultater. Ansatte med spesielle behov har fått spesielt tilpassete arbeidsplasser. Alle nytilsatte får tilbud om tilpassing av sin arbeidsplass.

Samarbeidet med NAV fungerer meget godt, det er god oppfølging fra vår bedriftskontakt i NAV. Ulike ordninger innenfor NAV-systemet benyttes, f.eks. tilretteleggingstilskudd som har fungert godt etter hensikten. Vi har også ansatte fra andre organisasjoner hospiterende hos oss etter avtale med NAV.

Sykefraværet var i 2009 3,83% mot 4,21% i 2008. Flere avdelinger benytter seg av tilbudet om pausegymnastikk. Det er også etablert en "gågruppe" i embetet.

Vi har avtale om ekstra feriedager for personer over 62 år. I enheter med stor andel eldre arbeidstakere skaper dette utfordringer, spesielt i forbindelse med ferieavvikling.

Seniorer som ønsker å stå i arbeid lenger enn fyllte 67 år har fått muligheter for andre mindre pressende arbeidsoppgaver til begge parter fulle tilfredshet.

Tilsette med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2008	% 2008	Antall 2009	% 2009
FMVA	0	0	0	0
Sum	0	0	0	0

98.2 Kompetanseutvikling

Vest-Agder har i 2009 gjennomført et eget lederopplæringsprogram som har gått over 5 samlinger. I tillegg til avdelingsledere har også enhetsledere, seksjonsledere og medarbeidere med nestleder/stedfortrederfunksjoner deltatt i opplegget. Opplegget videreføres med en bevisst oppfølging av lederrollen i 2009.

Tillitsvalgte tilbys opplæring gjennom det regionale opplæringsprogrammet for hovedavtalen o.l. i staten. Administrasjonssjefen i Vest-Agder er regionsansvarlig i vår region.

Det er en bevisst holdning i embetet at ansatte som ønsker det får muligheter for permisjon til relevant etterutdanning. Spesielt har kvinner vært aktive til ta etter- og videreutdanning på høyere nivå.

Fordeling menn/kvinner i lederstillinger

Embete	Kunngjorte lederstillinger	% tilsatte kvinner	% tilsatte menn	Antall kvinnelige ledere	Antall mannlige ledere
FMVA	1	0	0	2	5

Fordeling av kompetansemidler

Embete	% kompetanse kvinner	% kompetanse menn	% under 50 år	% over 50 år
FMVA	36	64	90	10

98.3 Medvirkning

Fylkesmannen skal sikre medbestemmelse og medvirkning for de tilsatte og deres organisasjoner.

Fylkesmannen har i sin tilpasningsavtale vedtatt eget medbestemmelsesutvalg for hele virksomheten. Her gjennomføres informasjon, drøfting og forhandling jfr Hovedavtalens §11, 12 og 13.

Representasjon av tillitsvalgte i medbestemmelsesutvalget følger HA § 9.

Fylkesmannen gjennomfører møter i medbestemmelsesutvalget etter fast møteplan ca annenhver måned.

Fylkesmannen holder medarbeiderne orientert om fremdrift av ulike saker gjennom eget intranett i tillegg til ordinære møter i medbestemmelsesutvalget.

Fylkesmannen har også eget arbeidsmiljøutvalg.

Fylkesmannens tillitsvalgte sammen med arbeidsgiver har tilbud om opplæring i avtaleverket i staten (Hovedavtalen og Hovedtariffavtalen). Dette har vært gjennomført i regi av Regionalt nettverk for Sør Norge

98.4 Likestilling og likeverd

Unversel utforming har vært en prioritert oppgave i 2009. Hver avdeling har en egen ansvarlig på feltet. Disse ansvarlige utgjør til sammen embetets faggruppe på området. En ansatt har i tillegg hatt dette som sin spesialoppgave og har blant annet samarbeidet tett med Fylkeskommunen.

Embetet har nå en eget plan for arbeidet med universell utforming som inneholder både eksterne og interne oppgaver. Det samarbeides i tillegg med huseier om bedre tilrettelegging av bygningstekniske funksjoner.

Arbeidet med revidering av likestillingsplanen ble satt i gang i 2009 og ferdigstilles i løpet av februar 2010.

98.5 Føringer på IKT-området

Informasjonssikkerhetsarbeidet i embetet er i gang med revisjon av eksisterende informasjonssikkerhetspolicy.

Embetet har sørget for å oppdatere sikkerhetsrutiner for fjernaksessløsninger. Det er rapportert på antall lisenser for året 2009.

GIS strategiens pkt 3.5 g og h: Embetet er pilotfylke for utarbeidelse av ny felles sak i kartinnsynsløsning Geoport. Piloteringen er ferdig. FMVA skal være systemadministrator for Geoport.

98.10 Sentral ePhorte publikumløsning og kartapplikasjoner

Når det gjelder ny kartinnsynsløsning, se beskrivelse på 98.5 IKT-området.

Prosjekt elektroniske publikumløsning består av flere mindre prosjekter: offentlig elektronisk postjournal (OEP), felles kartmodul integrert mot publikumsmodul (Geoport) og elektronisk dokumentutveksling (EDU). FMVA er direkte involvert i dette prosjektet ved IKT-leder som er prosjektleder.

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Fra og med 2008 er det Fylkesmannen i Sogn og Fjordane som utbetaler partistøtte. Den respektive fylkesmann saksbehandler innkomne krav.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 99	1		1	0
Sum:	1	0	1	0